

ციბეხანი

№ 20 / 1 - 7 მარტი / 2010

„დიდების მემორიალის“ მსხვერპლი **გვ. 6**

ნოღაიდელის რეგიონები **გვ. 23**

გამოავლენს თუ არა პრაიმერი ერთიან კანდიდატს? **გვ. 10**

საარჩევნო სისტემის შეფასება ცივი გონებით **გვ. 12**

სოზარ სუბარი: ვახტანგ კომახიძე შენევაში **გვ. 30**

პოლიტიკური მონოლოგი მეორე არსზე **გვ. 25**

ინტერვიუ: ვლადიმერ გუკოვსკი **გვ. 15**

ISSN 1987-7528

9 771987 752008

ფასი 2.80 ლარი

დაბნეული ოპოზიცია გვ.18

ნომერში:

- 02 რედაქტორი
- 03 შემოსული ნერილები
- 04 მოკლედ
- 06 ვრცლად
- 10 **ორი აზრი**
გამოავლენს თუ არა პრაიმერი ოპოზიციის ერთიან კანდიდატს? კახა კუკავა V.S. დავით ზურაბიშვილი
- 12 **თვალსაზრისი**
საარჩევნო სისტემის შეფასება ცივი გონებით მარკ მალენი
- 13 **ანგარიში**
შრომის ფასი
- 15 **ინტერვიუ**
ვლადიმირ ბუკოვსკი: საბჭოთა კავშირი ჯერ არ დამთავრებულა

- პოლიტიკა**
- 18 დაბნეული ოპოზიცია
- 23 **რეგიონები**
ნოლაიდელის რეგიონები
- 25 **პოლიტიკა და მედია**
პოლიტიკური მონოლოგი LIVE-ში

- კონფლიქტები**
- 27 აფხაზეთი ნავთობს ეძებს კავკასია
- 28 ნოვოე ალდი – ტრაგედია გრძელდება
- ადამიანის უფლებები და სამართალი**
- 30 კომახიძე შენევაში

- საზოგადოება**
- 32 რატომ იღუპებიან ახალშობილები
- 34 **ჯანდაცვა**
არ მინდა ვიცოდე სიმართლე
- 36 **ონკოლოგიური დაავადებები**
სასიკვდილო, მაგრამ გააკურნებადი
- 38 **პროფკავშირები**
ერთი პროცენტი ხელფასიდან
- 41 **განთლება**
ვინ უნდა ასწავლოს მომავალ თაობას?
- 43 **კინო**
ქართული კინოს ნატვრის ხე

- საუბრები ლიბერალიზმზე**
- 45 ქართული ოპოზიციის იდეოლოგიური სისუსტეები
- 47 **ნიგნები**
კარლ ფონ კლაუსევიცის „ომის შესახებ“

ბარეკანა:

დაბნეული ოპოზიცია
ილუსტრაცია: ოთარ ყარალაშვილი

ფუნდალი „ლიბერალი“ გამოიცემა ფონდი „ლია საზოგადოება - საქართველოს“ მხარდაჭერით.

ჩემთვის დღემდე გამოცანად რჩება, როგორ და საიდან დაიბადა მითი ირაკლი ალასანიას შესახებ ჯერ კიდევ მაშინ, როცა ის მშვიდად იჯდა გაერო-ში და ერთი სიტყვაც არ ჰქონდა საჯაროდ ნათქვამი იმის შესახებ, რომ პოლიტიკაში და, მით უმეტეს, ოპოზიციაში მოსვლას გეგმავდა. არ ვიცი რატომ, მაგრამ მთელი თბილისი იმაზე ლაპარაკობდა, რომ ქართულ ოპოზიციას ირაკლი ალასანია გადაარჩენდა და რომ მას ამერიკა „საკავშირის შემცვლელად“ მოიხზრებდა. ნამდვილი „ნონ-ფიქშენი“ იყო: მთავარი გმირი ნიუ-იორკში უმოქმედოდ იჯდა, მის ირგვლივ კი მითიური წრე იკვრებოდა.

მას შემდეგ წელიწად-ნახევარზე მეტი გავიდა. ირაკლი ალასანიას ამ ხნის მანძილზე ბევრი არაფერი გაუკეთებია, მაგრამ, სიმართლე რომ ითქვას, 24 თებერვლამდე არც არაფერი გაუფუჭებია.

ქართული ოპოზიციის იმ ნაწილს, რომელიც 24 თებერვალს ჭადრაკის სასახლეში იყო შეკრებილი, მერობის საერთო კანდიდატი „ნაციონალური მოძრაობის“ და გიგი უგულავას დასამარცხებლად სჭირდება. თუმცა, არც ისაა გამორიცხული, არჩევნების გაყალბების საბაბით, გაზაფხულზე „მესამე საპროტესტო ტალღა“ აგორდეს, რაც, წესით, დიდად არ უნდა ხიბლავდეს ირაკლი ალასანიას, თუნდაც იმ მიზეზით, რაც ყველას გვახსოვს – შარშანდელი აქციების დროს ცხრაპირ ოფლს ღვრიდა, ვიდრე მიტინგებზე ორწუთიან სიტყვას იტყოდა ხოლმე.

ჯერ არ ვიცი, როგორ, რა წესით უნდა გამოავლინონ „ჭადრაკის სასახლეში“ შეკრებილებმა ის ერთ-

დერთი, „ვისიც არ ითქმის სახელი და ვისაც დღედაღამ ნატრულობს ჩუმის ნატვრიტა ქართველი“ – შეთანხმებით, სოციოლოგიური გამოკითხვებით თუ პრაიმერით; მით უმეტეს, როცა ამ ერთობას ლევან გაჩეჩილაძეც შეუერთდა, არც ამ „ერთადერთის“ ვინაობაა ცნობილი.

24 თებერვალს ის ერთიანობა, რომლისკენაც ოპოზიციას საზოგადოება მოუწოდებს (მგონი, ესეც ერთგვარი მითია – სადაა საზოგადოება და როგორ მოუწოდებს ერთიანობისკენ ოპოზიციას, ჩემთვის სრულიად გაუგებარია), მაინც არ შედგა – „ალიანსის საქართველოსთვის“, „საქართველოს გზა“ და „ეროვნული ფორუმი“ უარს ამბობენ იმ ერთობაში მონაწილეობაზე, სადაც „ედინაია როსიასთან“ დამეგობრებული ექს-პრემიერი ზურაბ ნოლაიდელიც იქნება.

სამწუხაროდ, ჭადრაკის სასახლეში არ ვყოფილვარ. თუმცა, სატელევიზიო კადრებში ჩანდა, რომ იქ გასული საუკუნის 90-იანების დიდი შეკრებების ატმოსფერო სუფევდა. განსაკუთრებით მაშინ, როცა სცენაზე ერთმანეთს ჯანსუღ ჩარკვიანი, ოთარ მეღვინეთუხუცესი და დათო მალრაძე ცვლიდნენ. არც ლევან გაჩეჩილაძის ცრემლების მჯერა.

P.S. „ლიბერალი“ ამ ნომრიდან უკვე ყოველკვირეულია და ჯიხურებში უკვე ორშაბათობით მოიკითხეთ.

ნინო ბექიშვილი
ადამიანის უფლებების და სამართლის
განყოფილების რედაქტორი

რედაქტორები: მთავარი რედაქტორი შორენა შვერდიაშვილი / აღმასრულებელი რედაქტორი ნინო ჯავახიშვილი / პოლიტიკა და საერთაშორისო ამბები სოფო ჭავჭავაძე / კავკასია და კონფლიქტები სოფო ბუჯია / ჟურნალისტური გამოძიება ბესიკ კურტიანიძე / საზოგადოება თამარ ბაბუაძე / ადამიანის უფლებები და სამართალი ნინო ბექიშვილი / ახალი ამბები ნათია ახალაშვილი რედაქციის: ფოტო-რედაქტორი ლევან ხერხეულიძე / გრაფიკული დიზაინი თორნიკე ლორთქიფანიძე / რედაქტორ-სტილისტი ნინო სვანიძე / კორექტორი ნინო საითიძე ბამონცამლოზა: პროექტის მენეჯერი ქეთი ბაბუნაშვილი / პროექტის მენეჯერის ასისტენტი ლელა შუბითიძე / რეკლამის და გაყიდვების დირექტორი შალვა ჩუბინიძე / დისტრიბუტორი ზვიად შენგელია ბამონცამლოზი: შპს „ლიბერალი“. მისამართი: თბილისი 0162, ფალიაშვილის ქ. 108. ტელ.: (995 32) 232235, 233731, 912326. ელ-ფოსტა: info@liberali.ge სსპა ბამონცამლოზი: „ცხელი შოკოლადი“, „ცხელი შოკოლადი – ლიტერატურა“, „პიზნესი: ადამიანები, მეთოდები, სტრატეგიები“. „ლიბერალის“ საავტორო უფლებები დაცულია. ჟურნალში გამოქვეყნებული მასალების ნაწილობრივი და/ან მთლიანი გამოყენება რედაქციის თანხმობის გარეშე აკრძალულია. ბამონცამლოზი: სტამბა „სეზანი“. მისამართი: თბილისი, ნერეთლის გამზ. 140. ტელ.: (995 32) 35 70 02. ტირაჟი: 5000 ცალი. გამოდის ორ კვირაში ერთხელ. პირველი ნომერი გამოცემულია 2009 წლის მაისში. რეკომენდებული საცალო ფასი 2,80 ლარი.

რუსეთი ჩინი

ლობერალი N19

„არც ერთ ქართველ პოლიტიკოსს არ ეყოფა გამბედაობა, საკუთარ ამომრჩეველს პირდაპირ უთხრას, რომ ამ ეტაპზე ყველაზე პრაგმატულია, განვითარებაზე აფხაზეთის და ოსეთის გარეშე ვიფიქროთ“, – ავტორის ეს მოსაზრება მტკივნეულია ყველასთვის, ვისაც სამშობლო უყვარს, მაგრამ რას ვიზამთ, რომ სიმართლეა! მე ვეთანხმები სოფოს, და საერთოდაც ჯერ კიდევ ომამდე ვფიქრობდი ასე, რომ ჩვენ განვითარებაზე უნდა ვიფიქროთ და განვითარდეთ, სამწუხაროდ, აფხაზეთისა და ოსეთის გარეშე. მე ვფიქრობ, როცა დანარჩენ საქართველოს უფრო მეტი ექნება რეალურად შესაბამისი აფხაზი და ოსი ხალხისათვის, თუნდაც სოციალური კეთილდღეობის თვალსაზრისით, მერე უფრო მეტი შანსი გვაქვს ამ ხალხის ჩვენკენ შემობრუნების. გასაგებია, რომ ეს მინა ჩვენია, საქართველოსია, მაგრამ ისიც რეალობაა, რომ ამ მინაზე ქართველებისადმი ძალიან მტრულად განწყობილი ადამიანები ცხოვრობენ. ჩვენ უფრო მეტად ამ ხალხის ჩვენკენ შემობრუნებაზე უნდა ვიმუშაოთ, ყველამ ერთად – მთავრობამაც, ოპოზიციამაც და საზოგადოებამაც.

sophie, 26 თებერვალი,
www.liberali.ge

დაიწყეთ აშკარად ტერიტორიების დათმობაზე ლაპარაკი? ამოხვედით იატაკქვეშეთიდან? ამდენი გამყიდველი არარაობის ხელში, კიდევ კარგა ბლომად ტერიტორია შეგვრჩენია, ყოჩაღ ჩვენ! გულის ამრევია ამ სტატიის რიტორიკა!

Kate Gurassi
www.liberali.ge

რუსეთი მართლაც ჩინი და არავითარ „დიპლომატს“ აზრი არ აქვს. რაც შეეხება სუპერპრეტულ რეგიონებს, არსებული ძალთა ბალანსის პირობებში, საქართველოს მათი დაბრუნების არავითარი შესაძლებლობა არ აქვს – არც ძალით და არც მოლაპარაკებებით. უნდა აღვიჭურვოთ მოთმინებით, ვიზრუნოთ საკუთარი ქვეყნის განვითარება-გაძლიერებაზე და დაველოდოთ უფრო ხელსაყრელ ვითარებას.

ამასთან, ყოველთვის უნდა გვახსოვდეს, რომ ეს ტერიტორიები ჩვენია, და აუცილებლად უნდა დავიბრუნოთ.

Erekle Urushadze
www.liberali.ge

ერთი რამ ფაქტია, ფინეთმა ოკუპაციის შემდეგ შეძლო ისე განვითარებულიყო, რომ მსოფლიო ბრენდები შეექმნა. შეიძლება იმდენად არ ვიცი ფინეთის ისტორია, მაგრამ ის კი ვიცი, რომ Nokia - მსოფლიო ბრენდი და მსგავსმა ინოვაციურმა ტექნოლოგიებმა და ეკონომიკურმა ზრდამ განაპირობა არარეალური სხვაობა რუსეთისა და ფინეთის ეკონომიკასა და ტერიტორიულ მასშტაბებს შორის... ნუ დავიფიქრებთ აფხაზეთსა და ოსეთს, არ არის ცუდი ლოზუნგი, გავერთიანოთ საქართველო, არც ესაა ცუდი ლოზუნგი, მაგრამ სწორედაც რომ ტერიტორიულზე მნიშვნელოვანი არდავინწყება და გაერთიანება ადამიანურ რესურსს უნდა ემყარებოდეს... იქნება და, შეგვეცვალო ლოზუნგები – ნუ დავიფიქრებთ აფხაზეტს, ნუ დავიფიქრებთ ოსებს, გავერთიანოთ ჩვენი ერები... და აი, მერე ვილაპარაკოთ ტერიტორიულ მთლიანობაზე...

მანამდე კი, ლაპარაკს და ლოზუნგებს ალბათ აჯობებდა, Nokia-ს მსგავსი ინოვაციური ტექნოლოგიები და პროდუქტები შეექმნათ. ამის რესურსი საქართველოში ჯერ არის და მომავალში უფრო მეტის მოპოვება შესაძლებელი. დღეს მსოფლიოს ინტელექტი (Intelligence) და არა ტანკები... მთავარია, ქვეყანაში საზოგადოებისგანაც და ხელისუფლებისგანაც იყოს იმის სურვილი და ნება, რომ ჩვენი ინტელექტუალური შესაძლებლობები მაქსიმალურად იყოს რეალიზებული, გამოვიდეთ „საომარად მდგომარეობიდან“ და მშვიდად და წყნარად მივხედოთ საქმეს... ამ საქმეში თავისთავად შემოგვიერთდებიან აფხაზეტიც, ოსებიც და მეზობლებიც...

(იმედია, ოდნავ მაინც პრაგმატული აზრია, და არა სრულიად იდეალისტური)

Levan Tsagareishvili
www.liberali.ge

ასეთი გადაწყვეტილება მიიღო გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკის პირველმა კანცლერმა კონრად ადენაუერმა. ეს ხაზი კიდევ უფრო გააზრდაკალურა კანცლერმა ვილი ბრანდტმა, როდესაც გდრ დიპლომატიურად ცნო და ამ აქტს გერმანიის გაერთიანების წინაპირობა უწოდა.

Giorgi Maisuradze
www.liberali.ge

„თუ სააკაშვილს ოდესმე ჰქონდა ამ ურთიერთობების დალაგების შესაძლებლობა, მან იგი საბოლოოდ დაკარგა“, – შეცდომაა, სააკაშვილს არ ჰქონია ამ ურთიერთობების დალაგების შესაძლებლობა... გამომდინარე ქვემოთქმულიდან... ყველას ავიწყდება, რომ რუსეთს მთლიანად საქართველოს და, შესაბამისად, კავკასიის, შესაბამისად, დასავლეთ-აღმოსავლეთ და ჩრდილოეთ-სამხრეთ დერეფნების ხელში ჩაგდება და კონტროლი

აინტერესებს, და აფხაზეთი და ცხინვალის რეგიონი მხოლოდ ამ მიზნის მიღწევის საცეცებია... საქართველომ სუპერპრეტული რეგიონები რომც ცნოს დამოუკიდებლად, ეს სრულიადაც არ იქნება საკმარისი რუსეთის იმპერიალისტური მადის დასანაყრებლად, მეტიც, დათვის მადა ჭამაში კიდევ უფრო გაიხსნება... ანალოგიური აზრის განვითარება შეიძლება იმ შემთხვევაშიც, თუ, როგორც ზემოთ აღნიშნეს, – „აღვიჭურვოთ მოთმინებით, ვიზრუნოთ საკუთარი ქვეყნის განვითარება-გაძლიერებაზე და დაველოდოთ უფრო ხელსაყრელ ვითარებას“ და „ამასთან, ყოველთვის უნდა გვახსოვდეს, რომ ეს ტერიტორიები ჩვენია და აუცილებლად უნდა დავიბრუნოთ“. ანუ ფორმულა არც ვიბრძვით, არც ვცნობთ (მახსენებს ტროცკის ცნობილი ფორმულას – არც ომი, არც მშვიდობა) მით უფრო არ გავგათავისუფლებს რუსეთის ამჟამინდელი თუ სამომავლო წინეხისგან, ვიდრე ოკუპირებული ტერიტორიების ცნობა – ანუ, დასკვნა: რუსეთი არავითარ შემთხვევაში არ მოგვეცემს გავითარების საშუალებას მის მიერ კონტროლირებადი მიწა თუ გარე ფაქტორების ამუშავებით... (2007 წლიდან ეს განსაკუთრებით ნათლად ჩანს). გამოსავალი: ბრძოლა ნებისმიერი პრაგმატული საშუალების გამოყენებით, სიტუაციურად – თუმცა საერთაშორისო პოლიტიკური ვითარება („პერეგრუზიკის“ პოლიტიკა) და საქართველოში გამეფებული რენეგატული თუ „პორაჟენციული“ განწყობილებების (ამ უკანასკნელს ამ სტატიამიც და კომენტარებშიც ვერ ცდებიან) ფონი ასეთი ბრძოლის წარმატებულად წარმოების ოპტიმისტურ საფუძველს სამწუხაროდ ნაკლებად იძლევა.

Giorgi Tabatadze
www.liberali.ge

კარგი სტატიაა. ისე ალბათ ისიც გასათვალისწინებელია, რომ „დაკარგული ტერიტორიების დაბრუნების“ თემის სამომავლო გადადებით პოლიტიკოსები ძალიან მნიშვნელოვან იარაღს დათმობდნენ – ეს თემა, მოგვსენებათ, გამორჩეულად არის ემოციურად დამუხტული. შესაბამისად, მისი აქტუალიზაცია ბევრს ალბათ მოკლე და ფეექტიან გზად ესახება პოპულარობის მოპოვება-შენარჩუნებისთვის თუ ხალხის იდეოლოგიური მართვისთვის...

Salome Asatiani
www.liberali.ge

გამომცემის ბიურო
www.liberali.ge

ფოტო: ბონიას პუბლიკი

ავღანეთში საქართველო 800 ჯარისკაცს გაზაფხვის

მე-3 ქვეითი ბრიგადის ბატალიონი ავღანეთის ჰელმანდის რეგიონში აპრილის პირველ ნახევარში გაემგზავრება. 800-მა ჯარისკაცმა პირველადი სამთვინიანი მომზადება გერმანიაში გაიარა. წვრთნების დასკვნითი ეტაპი, რომელშიც ამერიკელი საზღვაო ქვეითებიც მიიღებენ მონაწილეობას, საქართველოში ჩატარდება.

კონანისის სასწავლო ცენტრში საჩვენებელ წვრთნას 22 თებერვალს ავღანეთსა და პაკისტანში ამერიკის სპეციალური წარმომადგენელი, რიჩარდ ჰოლბრუკი, საქართველოში ვიზიტის მეორე დღეს დაესწრო. ის თბილისში საქართველოს პრეზიდენტის მონღევით ჩამოვიდა.

ჰოლბრუკმა მიხეილ სააკაშვილთან ერთად ქართველი ჯარისკაცების მომზადების დონე მოიწონა და აღნიშნა, რომ სამშვიდობო ოპერაციაში ქართველების მონაწილეობა მათ პროფესიონალიზმს კიდევ უფრო აამაღლებს. „ადვილი არ არის პატარა ქვეყნისთვის მსგავს პროცესში მონაწილეობა, მაგრამ მე ვამაყობ ქართველი ხალხის ხასიათით. ავღანეთსაც და საქართველოსაც, ორივეს აქვს თავისი პრობლემები და ორივე განიცდის აგრესიას. ხალხი, ვინც ამ ქვეყნებში ცხოვრობს, შეშინებულია, მაგრამ მზად არიან იბრძოლონ“, – განაცხადა რიჩარდ

ჰოლბრუკმა. მან სააკაშვილს მადლობა გადაუხადა იმ შეთავაზებისთვის, რაც საქართველოს ტერიტორიის სატრანზიტო დერეფნად ავღანეთის მიმართულებით გამოყენებას და სამხედრო ტექნიკის გადატანას გულისხმობს. თუმცა აღნიშნა, რომ პროექტის განხორციელება ძალიან რთული საქმეა და ამ საკითხზე გადაწყვეტილება სამხედრო საბჭომ უნდა მიიღოს.

„ის, რომ ჩვენი მეგობრები სანდო პარტნიორად აღგვიქვამენ, განსაკუთრებული მოტივაციაა ჩვენთვის. უნდა გვესმოდეს, რომ ავღანეთში წარმატება ჩვენ მომავალსაც განაპირობებს“, – განაცხადა სააკაშვილმა.

ქართველების ეს მისია ავღანეთის ოპერაციაში განსაკუთრებით რთული იქნება. ამერიკის, კანადისა და ბრიტანეთის შემდეგ საქართველო მეოთხე ქვეყანაა, რომელიც ჯარისკაცებს ყველაზე სახიფათო, ჰელმანდის რეგიონში უშვებს. ასეთ სარისკო ზონაში შესვლაზე უარს ამბობენ სამშვიდობო მისიის სხვა წევრები, მაგალითად – გერმანელები.

ავღანეთში ერთი ქართული ასეული უკვე ასრულებს მისიას. 175 ჯარისკაცი 2009 წლის შემოდგომიდან ქაბულში იმყოფება. მათი რაოდენობა 2010 წლის გაზაფხულიდან 4-ჯერ გაიზარდა.

ლარსი იხსნება

პირველი მარტიდან ყაზბეგი-ზემო ლარსის სასაზღვრო-გამშვები პუნქტები იხსნება. საზღვრის გადაკვეთა მსურველებს ყოველდღიურად შეეძლება. ზამთრის სეზონსა და საზაფხულო სეზონზე სამუშაო საათები განსხვავებული იქნება – 1 მარტიდან 1 ნოემბრამდე პერიოდში – 6.00-დან 22.00 საათამდე, ხოლო 1 ნოემბრიდან 1 მარტამდე პერიოდში – 7.00-დან 19.00 საათამდე. ადამიანები, სატრანსპორტო საშუალებები, ტვირთები, საქონელი და ცხოველები „ყაზბეგის“ გამშვებ პუნქტში საქართველოს მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად გაივლიან, ხოლო „ზემო ლარსის“ გამშვებ პუნქტში – რუსეთის ფედერაციის კანონებისა და წესების შესაბამისად. ერთ-ერთი მხარის მიერ ავტოსატრანსპორტო საშუალების გატარებაზე უარის შემთხვევაში, მეორე მხარე ნებას მისცემს, აღნიშნული ავტოსატრანსპორტო საშუალება დაუბრკოლებლად დაბრუნდეს საკუთარ ტერიტორიაზე. „ყაზბეგის“ გამშვებ პუნქტზე არ გაიცემა საქართველოს ვიზები და აკრძალულია სახელმწიფო საზღვრის ფეხით გადაკვეთა. რუსეთის საგარეო საქმეთა მინისტრი სერგეი ლავროვი აცხადებს, რომ რუსული მხარე მზადაა, საქართველოსთან რეგულარული ავიამიმოსვლაც აღადგინოს. თუმცა, ამ განცხადებას ქართული მხარე მორიგ „პოლიტიკურ პიარს“ უწოდებს. ერთიანი სატრანსპორტო ადმინისტრაციის უფროსის გიორგი ბოკუჩავას თქმით, თუ მოსკოვს პირდაპირი ფრენის აღდგენა მართლაც სურს, ქართულ მხარეს შვიცარის საელჩოს მეშვეობით ოფიციალურად უნდა შეატყობინოს და საკითხი ამის შემდეგ გადაწყდება.

ინაუკოვიჩის მოკრძალებული ინაუბურასია

ვიქტორ ინაუკოვიჩი ინაუგურაციის ცერემონიის დაწყებამდე კიევი-პეჩორის ლავრაში მივიდა, სადაც ის რუსეთის პატრიარქმა კირილმა დალოცა. პატრიარქმა იქვე რუსი და უკრაინელი ხალხების ერთობის მნიშვნელობაზეც ისაუბრა. ამის შემდეგ ინაუკოვიჩი უმაღლეს რადაში გაემართა, სადაც მისი ინაუგურაციის „მაქსიმალურად მოკრძალებულმა“ ცერემონიამ იულია ტიმოშენკოსა და ვიქტორ იუშჩენკოს გარეშე ჩაიარა. „ნარინჯისფერი რევოლუციის“ ერთ-ერთმა გმირმა ტიმოშენკომ ინაუკოვიჩის წლეფანდელი გამარჯვება არ აღიარა და მას არჩევნების „მოპარვაში“ დასდო ბრალი. ფიცის დადების დროს ტიმოშენკოს კოალიციის წევრთა სავარძლებიც ცარიელი იყო. სამაგიეროდ, დარბაზში უკრაინული პოლიტიკური ელიტის სხვა წარმომადგენლები და უცხოელი სტუმრები იყვნენ შეკრებილნი. დამსწრეთა შორის ასევე იყო უკრაინის ექს-პრეზიდენტი ლეონიდ კუჩმა. ცერემონიაზე რუსეთის ფედერაციას დუმის სპიკერი ბორის გრიზლოვი და მედედევის ადმინისტრაციის ხელმძღვანელი სერგეი ნარიშკინი წარმოადგენდნენ; საქართველოს კი – პარლამენტის თავმჯდომარე დავით ბაქრაძე და ვიცე-სპიკერი მიხეილ მაჭავარიანი.

ერთგულების ფიცის დადებისას ინაუკოვიჩმა გამოსვლა „ნარინჯისფერი გუნდის“ კრიტიკით დაიწყო. „სიღარიბე, დანგრეული ეკონომიკა, კორუფცია“, – ასე დაახასიათა მან უკრაინაში ამჟამად არსებული მდგომარეობა და იქვე დასძინა, რომ იცის, როგორ გამოასწოროს სიტუაცია.

უკრაინის ახალი პრეზიდენტის ვიქტორ ინაუკოვიჩის პირველი საერთაშორისო ვიზიტი ბრიუსელში დაინიშნა.

რისხვეპი

122 ტრაქტორი და 25 კომბაინი გადაეცა საქართველოს იაპონიის მიერ გამოყოფილი გრანტის ფარგლებში.

1 100 000 ლარის ზარალი მიაყენა დედაქალაქს ძლიერმა ქარმა.

542 მილიონ კოლოფ სიგარეტს მოიხმარენ, დაახლოებით, საქართველოში წელიწადში.

3,5 მილიონი აშშ დოლარი დაიხარჯება სათაფლიის სახელმწიფო ნაკრძალის რეაბილიტაციისთვის.

სიტატები

„ბევრი დრო გვაქვს დაკარგული და უნდა ვიაროთ წინ, ჩქარა... სირბილით, თხილამურებით, კატერბით, ტრაქტორებით, კომბაინებით, ფორმულა პირველის მანქანებით და ... გავასწოროთ სამშვიდობოზე ერთ კონკრეტულ ძალას, რომელიც ჩვენი ქვეყნის შეჩერებას ლამობს. ბოლო ორ წელიწადში რა ტრაქტორებიც შემოვიტანეთ, შემდეგ ორ წელიწადში ამდენივე რომ შემოვიყვანოთ თავისი დანადგარებით, პრაქტიკულად, საქართველო იქნება მთლიანად ტრაქტორიზირებული. ე. ი. შემდეგი ორი წლის განმავლობაში ... ყველა ასე თუ ისე სერიოზულად დასახლებულ პუნქტში იქნება გაზი, ამბულატორია, წყალი, კარგი სკოლა და საქართველოში იქნება ყველგან ტრაქტორი“.

მიხეილ სააკაშვილი
22 თებერვალი, თბილისი

„ჩვენ ვართ პროვოკაციის წინაშე. ამ პროვოკაციას ჰქვია ნოღაიდელი. ჩვენ ამ პროვოკაციიდან უნდა გამოვიდეთ ძალიან მარტივად, ძალიან წყნარად; უნდა გავმიჯნოთ ჩვენი თავი ნოღაიდელისგან“.

სალომე ზურაბიშვილი
25 თებერვალი, თბილისი

„ქართული ოპოზიცია ისე იქცევა, თითქოს საქართველოს დედაქალაქთან ახლოს მდგომ რუსულ ტანკებს თბილისში ეპატიყვება. შექმნილ ვითარებაში ქართული ოპოზიცია უფრო ფრთხილად უნდა მოქმედებდეს და მკვეთრ ნაბიჯებს არ უნდა დგამდეს“.

ვალერია ნოვოდვორსკაია
25 თებერვალი, თბილისი

„ამერიკული სამხედრო ბაზა, შესაძლო, გაჩნდეს საქართველოს ტერიტორიაზე. თეორიულად ამ შესაძლებლობას ვუშვებ, თუმცა ეს იქნება დიდი სკანდალი ჩვენსა და ამერიკელებს შორის“.

დიმიტრი როგოზინი
22 თებერვალი, რადიო „ეხო მოსკვი“

„დიდების მემორიალი“ დემონტაჟის შემდეგ, დეკემბერი 2009

ფოტო: თომას ბარჩინაშვილი

„დიდების მემორიალის“

მსხვერპლი

სასამართლო გამოძიებამ „დიდების მემორიალის“ აფეთქების დროს დატრიალებულ ტრაგედიაში დამნაშავეებს მიაგნო. მათ დანაშაულის აღიარებას ციხეში მოხვედრა ამჯობინეს.

ნინო გოგუა

„თუ არ აღიარებთ დანაშაულს, დაგიჭერთ“, – რამდენჯერმე გაუმეორა პროკურორმა სასამართლო დარბაზში მყოფ 74 წლის თენგიზ დარახველიძეს. ის ერთ-ერთია „საქფეთქმრეწვის“ იმ სამი თანამშრომლიდან, რომლებსაც ქუთაისში „დიდების მემორიალის“ დემონტაჟის დროს მომხდარი უბედური შემთხვევის გამო დააკისრეს პასუხისმგებლობა.

ამ საქმის გამოძიება 22 თებერვალს დასრულდა. „საქფეთქმრეწვის“ თანამშრომლებს სასამართლომ ორიდან ოთხ წლამდე პატიმრობა შეუფარდა. მიუხედავად იმისა, რომ პროკურატურა საპროცესო გარიგებაზე თანახმა იყო, არც ერთმა მათგანმა ეს შესაძლებლობა არ გამოიყენა. მათ დანაშაულის აღიარებას ციხეში მოხვედრა ამჯობინეს.

19 დეკემბერს ქუთაისში „დიდების მემორიალის“ აფეთქების დროს ტრაგედია დატრიალდა. ეკა ჯინჭარაძე და მისი 8 წლის შვილი ნინო საკუთარი ოჯახის თვალწინ უბედურმა შემთხვევამ იმსხვერპლა.

„დიდების მემორიალის“ დემონტაჟის იდეა მას შემდეგ გაჩნდა, რაც პარლამენტმა პლენარული სხდომების ქუთაისში ჩატარება გადაწყვიტა. ტერიტორიაზე, სადაც 19 დეკემბრამდე ძეგლი იდგა, ახალი პარლამენტი 2010 წლის პირველ მარტს უკვე მზად უნდა იყოს.

პრემიერ-მინისტრ ნიკა გილაურის განკარგულებით, ფინანსთა სამინისტროს ბიუჯეტიდან ქუთაისის მერიას 5 000 000 ლარი გადაერიცხა. დასავლეთში პრეზიდენტის რწმუნებული, გუბერნატორი მიხეილ ჩოგოვაძე ამ საქმეს ქუთაისის მერის მოვალეობის შემსრულებელს ზაზა ნუცუბიძეს გადასცემს. „ბრძანების შესრულების კონტროლს ვივალე პირადად“, – წერს ნუცუბიძე ქუთაისის მერიის ბრძანებულებაში 16 დეკემბერს.

ქუთაისის მერიამ პარლამენტისთვის ტერიტორიის განმენდა „საქმილსადენმშენს“ დაავალა, ამ კომპანიამ კი უშუალოდ მემორიალის აფეთქებისთვის „საქფეთქმრეწვი“ დაიქირავა.

ავთანდილ დარსაველიძეს, ელგუჯა

გაბადაძეს და თენგიზ დარახველიძეს მონუმენტი 21 დეკემბერს უნდა აეფეთქებინათ, რისთვისაც რამდენიმე დღით ადრე წამოიწყეს მზადება. რკინა-ბეტონის 46 მეტრის სიმაღლის მემორიალის დასასუსტებლად მოაწვეეს რამდენიმე პატარა აფეთქება, მემორიალის გარშემო დამცავი მიწის კედლებიც მოამზადეს. თუმცა, როგორც სტუდია „GNS“-ისთვის დაკავებამდე მიცემულ ინტერვიუში ავთანდილ დარახველიძე ამბობს, მოულოდნელად ქუთაისის მუნიციპალიტეტმა მემორიალის აფეთქება 19 დეკემბერს მოითხოვა. 21-ში მემორიალთან ოპოზიციამ საპროტესტო აქცია დაგეგმა.

გამოძიებისთვის მიცემული ჩვენებებიდან ირკვევა, რომ ავთანდილ დარსაველიძემ მერიას აფეთქების არეალის ხაზისგან დაცლა მოსთხოვა. მოსახლეობა სახლებიდან უკანა ეზოებში უნდა გადასულიყო, დაუშვებელი იყო კორპუსებს შორის დატოვებულ ადგილებში მოქალაქეების გაჩერებაც; უნდა გადაკეტილიყო მემორიალის წინ სამანქანო გზაც. მითითებების შესრულება ზაზა ნუცუბიძემ პატრულის წარმომადგენლებს დაავალა.

პატრულმა მოსახლეობის გაფრთხილება და ევაკუაცია აფეთქებამდე ორი საათით ადრე დაიწყო. ოფიცრები კორპუსების მაცხოვრებლებს მოუწოდებდნენ, სახლის ფანჯრები და კარები ღია დაეტოვებინათ და 16 საათისთვის, როცა აფეთქება იგეგმებოდა, კორპუსებს უკან ამოფარებოდნენ.

„აფეთქებამდე 10 წუთით ადრე მე მემორიალთან შევხვდი ქუთაისის კრიმინალური პოლიციის უფროსს და ვაცნობე, რომ ობიექტი მზად იყო ასაფე-

თქვბლად. შემდეგ ჩემი ავტომობილით მაინც გავიარე ასაფეთქებელი ობიექტების პერიმეტრზე და დავრწმუნდი, რომ მოსახლეობა გაყვანილი იყო და მაშხალის გასროლით მივეცი კოლეგებს მემორიალის აფეთქების ბრძანება“, – წერს დარსაველიძე გამოძიებისთვის მიცემულ ჩვენებაში.

ქუთაისელები „დიდების მემორიალის“ აფეთქების სანახავად შეიკრიბნენ. ზოგი სახლების აფეთქებას სახურავებიდან ვიდეო კამერით იღებდა.

უბედური შემთხვევის ადგილზე – N17 კორპუსის მიმდებარე ტერიტორიაზე პასუხისმგებელი პატრული შოთა მუშლაძე იხსენებს, რომ მემორიალიდან აფეთქების დაწყების გამაფრთხილებელი რამდენიმე ფერადი შუშხუნა გაუშვეს, „გაისმა ხმა და კონსტრუქციამ უკან გადახრა დაიწყო. ამ დროს დავინახე საფეხბურთო ბურთის ზომაზე დიდი ქვა მოფრინავდა მემორიალიდან. ქვამ წინ გამიარა და გარაჟებისკენ წავიდა. გარაჟის უკან რა ხდებოდა, ვერ ვხედავდი. უცებ გაისმა კივილი და როცა მივირბინეთ, ქალი და ბავშვი უკვე მიწაზე იწვნენ“.

იმავე ავტოფარეხთან იდგა დემონტაჟის დროს მძიმედ დაშავებული ირაკლი ჯინჭარაძე. „ეკა და ნინო ჩემ წინ იდგნენ. სადაც ვიდექი, იმ ადგილიდან მემორიალის კუთხე ჩანდა. შევამჩნიე, რომ კვამლის ფენიდან დიდი ზომის ბეტონის ნამსხვრევები გამოვარდა, ძალიან დიდი სისწრაფით პირდაპირ ჩვენკენ წამოვიდა. მივხვდი, რომ მომხვდებოდა და მარჯვნივ შევბრუნდი. რალაც მძიმე დარტყმა ვიგრძენი ზურგში, და მაშინვე დაეკარგე გონება. ყველაფერი 1-2 წამში მოხდა“.

8 წლის ნინოს მამსხვრევები – საფეთქლის არეში, ეკას კი გულმკერდის არეში მოხვდა. ორივე მათგანი შემთხვევის ადგილზევე გარდაიცვალა.

საექსპერტო-კრიმინალისტურმა სამმართველომ უბედური შემთხვევის მიზეზად „საქფეთქმრენვის“ მიერ აფეთქების უსაფრთხოების წესების დარღვევა დაადგინა და ბრალი მთლიანად „საქფეთქმრენვს“ დააკისრა. თუმცა, გამოძიების მასალებიდან ირკვევა, რომ აფეთქებისას მოსახლეობის უსაფრთხოებაზე პასუხისმგებლობა სხვადასხვა ხარისხით ქუთაისის მერიას, საპატრულო პოლიციასა და აფეთქებლებზე ნაწილდება.

17 დეკემბრით დათარიღებულ ხელშეკრულებაში წერია, რომ „ხალხისა და მექანიზმების საფრთხის ზონის

ფარგლებიდან გაყვანა დამკვეთს ევალებოდა“. უშუალო დამკვეთი კი ქუთაისის მერია და მერის მოვალეობის შემსრულებელი ზაზა ნუცუბიძე იყო.

ჩვენებაში ზაზა ნუცუბიძე წერს, რომ მან მოსახლეობის ევაკუაცია პოლიციას დაავალა.

ჯინჭარაძეებს უსაფრთხოებისთვის რეკომენდებულ მანძილს სულ 27 მეტრი აშორებდა. თუმცა ისინი აფეთქების ადგილიდან არა 273, არამედ დადგენილ 300 მეტრშიც რომ მდგარიყვნენ, ტრაგედია მაინც გარდაუვალი იქნებოდა. ავტოფარეხი, რომელსაც მოსახლეობა ეფარებოდა, კორპუსებს შორის ჭრილის პირდაპირ იდგა. დაკითხულ მონმეთაგან ყველა ამბობს, რომ ასეთ ადგილებში გაჩერება, დარსაველიძის მითითებით, მოსახლეობისთვის პატრულს უნდა აეკრძალა.

მოსახლეობის ჩვენებებიდან ირკვევა, რომ პატრული სიტუაციას სრულად ვერ აკონტროლებდა. თვითმხილველები აცხადებენ, რომ აფეთქებამდე რამდენიმე წამით ადრე დედა-შვილი საკუთარი ინიციატივით გადავიდა ავტოფარეხის მეორე მხარეს, რაც პატრულს არც კი შეუმჩნევია. ტერიტორია ამკრძალავი ყვითელი ლენტით შემოფარგლული არ ყოფილა.

გამოძიებას არც პატრულის თანამშრომლების ბრალეულობა არ განუხილავს, და – არც მერიის თანამშრომლების.

ადვოკატ მარინა სვანიძის განმარტებით, წინასწარი და სასამართლო გამოძიების დროს ბრალდებულებს საკუთარი უდანაშაულობის დამტკიცების საშუალება არ მიეცათ. სასამართლო პროცესების დაწყებამდე გამოძიების მასალები სრულიად ხელმოწუნდომელი იყო როგორც მსჯავრდებულებისთვის, ისე მათი ადვოკატებისთვის.

„გამოძიება არც კომპანიის მიერ გამოყენებული ასაფეთქებელი ნივთიერების შესახებ დოკუმენტაციით დაინტერესებულა. ეს მასალები ბრალდების არგუმენტებს აბათილებს“, – აცხადებს ადვოკატი თემურ გვიშიანი.

ექსპერტიზის დასკვნის მიხედვით, „საქფეთქმრენვმა“ მემორიალის დემონტაჟისთვის 289,700 კგ. ასაფეთქებელი ნივთიერება – მაგნუმ 365 – გამოიყენა, რაც გამოძიების მიხედვით საჭიროზე 121,700 კგ-ით მეტი იყო. თემურ გვიშიანის განმარტებით, პროკურატურამ არ გაითვალისწინა ის, რომ კომპანია 19 დეკემბრამ-

დე საცდელ აფეთქებებს ატარებდა მემორიალზე. 289,700 კგ ნივთიერება არა ბოლო დღეს, არამედ ერთი კვირის განმავლობაში დაიხარჯა. არსებობს ამის დამადასტურებელი ჩანაწერები, რასაც გამოძიებამ გვერდი აუარა.

საგამოძიებო სასამართლო ექსპერტიზის დასკვნით, 289,700 კგ ასაფეთქებელი ნივთიერების ერთდროულად გამოყენება მოსახლეობის 600 მეტრზე ევაკუაციას მოითხოვდა. მაგრამ იგივე გამოძიება აცხადებს, რომ „საქფეთქმრენვის“ თანამშრომლებმა დანაშაული ჩაიდინეს, როდესაც ხალხი, 300-ის მაგივრად, 273 მეტრზე გაიყვანეს.

წინასწარი და შემდეგ სასამართლო გამოძიების განმავლობაში სასამართლომ ადვოკატების არც ერთი შუამდგომლობა არ დააკმაყოფილა. მიუხედავად იმისა, რომ სამივე განსასჯელი 60 წელსაა გადაცილებული, ნაყენებული დანაშაულის მუხლი კი მძიმე კატეგორიის დანაშაულს არ განეკუთვნება, პროკურორმა უარი თქვა გამოძიების დასრულებამდე გირაოს საფასურად მათ გათავისუფლებაზე. ადვოკატების აზრით, ბრალდებულების წარსულის, დამსახურების და ბრალის გათვალისწინებით, მათთვის 3-4 წლის მისჯაც მკაცრი გადანყვეტილებაა.

„პრეზიდენტს იმედი აქვს, რომ პროკურატურის მიერ დაწყებული გამოძიება მალე გამოავლენს დამნაშავეებს და უკლებლივ ყველას დასჯის“, – განაცხადა სააკაშვილის პრეს-სპიკერმა მანანა მანჯგალაძემ აფეთქებიდან მეორე დღეს. პრეზიდენტმა მოგვიანებით „რუსთავე 2“-ის ეთერში პირადად ილაპარაკა უბედურ შემთხვევაზე და დანაშაულის ჩადენაში „ჩანყობით „გეპეიდამთავრებული“ აფეთქებლები“ დაადანაშაულა. „ეს იყო ზენოლა“, – განმარტავს მარინა სვანიძე. „სასამართლოში გადაწყვიტეს, რომ აუცილებლად უნდა დასჯილიყვნენ „საქფეთქმრენვის“ თანამშრომლები, მიუხედავად საქმის მასალებისა“.

ადვოკატების განცხადებით, ფაქტები უბედურ შემთხვევაზე მიუთითებს, რაც ყველასგან დამოუკიდებლად მოხდა. ამიტომ დაკავებულთა ადვოკატები ბრალდებულების გათავისუფლებას მოითხოვენ. თემურ გვიშიანი და მარინა სვანიძე სასამართლოს გადანყვეტილების გასაჩივრებისთვის განცხადებას დაახლოებით ერთ კვირაში შეიტანენ სააპელაციო სასამართლოში.

„მადლობა!“ „შესრულებულია!“

საკანონმდებლო ორგანოში პრეზიდენტის სავალდებულო წლიური ანგარიში ძალიან ჰგავდა მის გამოსვლას 2007 წლის საგაზაფხულო სესიაზე. „დეჟა ვუ“-ს განცდას კიდევ უფრო ამძაფრებდა სპეციალური სტუმრები და მოხსენების საზეიმო სულისკვეთება.

წინო რობაქიძე

მიხეილ სააკაშვილის გამოსვლა პარლამენტში, თბილისი, 26 თებერვალი 2010

■ „მოდით, ამ გაზაფხულზე ყველამ ერთად, ყველა პოლიტიკურმა ძალამ, ვისაც უყვარს საქართველო, მოვიხდომოთ და გავაკეთოთ ის, რაც ჯერ არ ყოფილა კავკასიაში – ჩავატაროთ დემოკრატიული და თავისუფალი არჩევნები ისე, რომ წაგებულმა მხარემ, ვინც არ უნდა იყოს ის, გამარჯვებულს გამარჯვება მიულოცოს“.

■ „მე დაგპირდით, რომ გავამკაცრებდი კანონს ადმინისტრაციული რესურსის გამოყენების შესახებ, და ეს დაპირებაც შესრულებულია! იმას ვერ დაგპირდებით, რომ გზები არ დაიგება, იმას ვერ დაგპირდებით, რომ ელექტროენერჯის ხაზები არ გაუმჯობესდება, იმას ვერ დაგპირდებით, რომ ახალი სკოლები არ აშენდება, ვერ დაგპირდებით, რომ საავადმყოფოები არ აშენდება, ვერ დაგპირდებით, რომ არ გაგჩქელდება ხელფასებისა და პენსიების მატება! ეს არ არის ადმინისტრაციული რესურსის გამოყენება – ეს არის, რომ მთავრობა მუშაობს!“

მიხეილ სააკაშვილი

საათნახევრიან მოხსენებაში ყველაზე ხშირად გამოერდა სიტყვები: „მადლობა“ და „შესრულებულია!“ პრეზიდენტის სიტყვის შესავალი იმედს იძლეოდა, რომ ქვეყნის პირველი პირი პრობლემურ საკითხებსაც შეეხებოდა, თუმცა საქართველოს ეკონომიკის წარმატებებისთვის მიძღვნილ ბლოკს შესრულებული დაპირებებისა და ახალი, სამომავლო გეგმების და იმედების ბლოკი მოჰყვა.

ქართველი ოლიმპიელის, ნოდარ ქუმარიტაშვილის ოჯახისთვის გამოთქმული სამხიმრის შემდეგ პრეზიდენტმა პირველად რუს პოლიტიკურ და საზოგადო მოღვაწეებს – სერგეი ილარიონოვს, ვალერია ნოვოღოროსკაიას, ვლადიმირ ბუკოვსკის, ოლეგ პანფილოვს განსაკუთრებული მადლობა უთხრა საქართველოს და, ზოგადად, დემოკრატიული იდეების მხარდაჭერისათვის. „ერთმონოწმუნე მტრის“ და „დამპყრობლის“ თემას პრეზიდენტი კიდევ რამდენჯერმე დაუბრუნდა თავის გამოსვლისას.

მას არაფერი უთქვამს საქართველოს სტრატეგიულ პარტნიორობთან ურთიერთობაზე, ვეროინტეგრაციასა და ნატო-ში

ქვეყნის განვითარებაზე. არადა, პრეზიდენტის პარლამენტში მისვლამდე როგორც უმრავლესობის, ისე საპარლამენტო ოპოზიციის წევრები მის სიტყვაში თავდაცვისა და უსაფრთხოების, ასევე ქვეყნის საგარეო ურთიერთობების სტრატეგიულ საკითხებზე მოსაზრებებს ელოდებოდნენ.

„ეს ძალიან შემამფოთებელი ტენდენციაა, რომელიც წინა წელს დაიწყო და, როგორც ჩანს, ისევ გრძელდება – ორი წელია, პრეზიდენტის სიტყვაში ჩრდილოატლანტიკური ალიანსისთვის და ევროპულ სივრცეში ინტეგრაციის პრობლემებისთვის ადგილი არ მოიძებნა“, – ამბობს რესპუბლიკური პარტიის წევრი თინათინ ხიდაშელი.

პრეზიდენტის მოხსენების ნახევარი საქართველოს ეკონომიკური წარმატებების ჩამოთვლას დაეთმო. ეკონომიკური და ფისკალური სტაბილურობის შენარჩუნება, საბანკო სისტემის გამძლეობა, მსოფლიო ეკონომიკური კრიზისის დროს მოზიდული ინვესტიციები მიხილ სააკაშვილს 2010 წელს საქართველოს ეკონომიკის 3%-იანი ზრდის იმედს აძლევს. პრეზიდენტმა განსაკუთრებით ხაზი გაუსვა სოფლის მეურნეობის სფეროში მიღწეულ წარმატებებსა და ენერჯეტიკის სფეროში მოზიდულ მნიშვნელოვან ინვესტიციებს. თუმცა ეკონომიკის ექსპერტებისა და ოპოზიციის წარმომადგენლების აზრით, 3%-იანი ეკონომიკური ზრდა, რამდენად სასურველიც უნდა იყოს, მომავალი წლისთვის უბრალოდ განუხორციელებელია, რადგან ქართული ეკონომიკის დროებითი სტაბილურობა მთლიანად იმ 4,5 მილიარდი საერთაშორისო დამხარების დამსახურებაა, რომელიც საქართველომ ომის შემდეგ მიიღო.

პრეზიდენტის გამოსვლის შემდეგ პარლამენტის ტრიბუნასთან საპარლამენტო უმცირესობისა და მმართველი უმცირესობის წარმომადგენლები ცვლიდნენ ერთმანეთს. ქვეყნის „რეკორდსმენი მოღალატეების“ თემა სააკაშვილის შემდეგ გაიხილეს თორთაქემ ზოგიერთი ოპოზიციური ლიდერის რუსულ საოკუპაციო ძალასთან „კოლაბორაციონიზმის“ დაგმობით გააგრძელა. ოპოზიციის დანარჩენი წარმომადგენლები კი ქვეყნის პირველ პირს, გადაუწყვეტელ სოციალურ პრობლემებთან ერთად, არშემდგარ სასამართლო რეფორმას, გახმაურებულ მკვლელობებსა და დემოკრატიის კუთხით არსებულ პრობლემებს ასხენებდნენ. პავლე კუბლაშვილმა, დეპუტატმა მმართველი პარტიიდან, თავის გამოსვლაში ოპოზიციის წარმომადგენლებს მოუწოდა, რომ მხოლოდ უარყოფითზე არ გაემახვილებინათ ყურადღება, არამედ აღენიშნათ ის კარგიც, რაც ქვეყანაში კეთდება. სამაგიეროდ, პრეზიდენტმა დაუთმო თავისი საათნახევრიანი საპარლამენტო ანგარიში მხოლოდ ამ „კარგზე“ საუბარს.

ლიბერალი

ყოველკვირეული

„ლიბერალი“

1 მარტიდან

ჟურნალის გამოსაწერად დაგვიკავშირდით ტელეფონზე:

23 37 31, (899) 48 62 41

ან მოგვანოდეთ თქვენი საკონტაქტო ინფორმაცია

ელ-ფოსტით: info@liberali.ge

მომხრე

კახა კუკავა

„კონსერვატიული პარტიის“ წევრი

პრაიმერი ქმნის ხელისუფლების ალტერნატივას. 2007-2009 წლების პოლიტიკური პროცესების დროს, როგორც ადგილობრივი ისე საერთაშორისო ექსპერტები მიუთითებდნენ, რომ საქართველოს ოპოზიციის უმთავრესი პრობლემა მისი დაქსაქსულობაა. ცალკე აღებული რომელიმე პარტია ან ალიანსი ვერ აღიქმება როგორც ხელისუფლების ალტერნატივა, რომელსაც შეუძლია პასუხისმგებლობა აილოს ქვეყნის მართვაზე და, შესაბამისად, არ შეუძლია მოიპოვოს საკმარისი მხარდაჭერა, განსაკუთრებით საერთაშორისო წრეებისგან. პრაიმერის შედეგად შესაძლებელია დაქსაქსული ოპოზიციური ძალები წარმოდგენილები იყვნენ როგორც ერთი პოლიტიკური ცენტრი, იმ პირობებში, როდესაც თითოეული პარტია შეინარჩუნებს თავის იდენტურობას და ავტონომიას.

პრაიმერის სასარგებლო ერთ-ერთი არგუმენტი მარტივი არითმეტიკაა. დღეს საქართველოში მოქმედი საარჩევნო სისტემის საფუძველზე, ხელისუფლებამ საკმარისია აიღოს 30%, დანარჩენი 70% ხმას მისცემს ხელისუფლების წინააღმდეგ, მაგრამ ეს ხმები სხვადასხვა პოლიტიკურ სუბიექტებზე გადანაწილდება და მანდატს ხელისუფლებამ მოიპოვებს. ეს მარტივი არითმეტიკა რეალურად განხორციელდა 2008 წლის საპარლამენტო არჩევნებზე. გლდანში, სადაც მე ვიყრიდი კენჭს, 20 000 ხმა ავიღე, 500-იოდე ხმით მეტი აიღო ნაციონალური მოძრაობის კანდიდატმა, ხოლო სხვა ოპოზიციურმა კანდიდატებმა – 10 000 ხმაზე მეტი. მანდატი ნაციონალურ მოძრაობას გადაეცა. პრაიმერის შემთხვევაში, ოპოზიცია შეძლებდა როგორც გლდანში, ისე თბილისის 10 ოლქიდან 8 ოლქში მანდატის მოპოვებას.

პოლიტიკური სპექტრის ერთ-ერთი მთავარი პრობლემა ისაა, რომ სისტემა ჩაკეტილია და არ არსებობს ამ სისტემაში ახალი სახეების, გნებავთ, ახალი სისხლის გადასხმის არანაირი შესაძლებლობა. ბოლო 20 წლის მანძილზე პარტიების უმრავლესობას ერთი და იგივე პირი აფუძნებს და მისი კარიერის დასრულებასთან ერთად პარტიაც კვდება. თუ ადამიანი არ არის პირად ურთიერთობაში რომელიმე პოლიტიკურ ლიდერთან, არ არსებობს პარტიულ სისტემებში ინტეგრაციის არანაირი სხვა ფორმა. პრაიმერი უზრუნველყოფს, რომ სანყისი პოლიტიკური კაპიტალი არა პირადი ურთიერთობები გახდეს, არამედ პოლიტიკოსის პირადი უნარები. ძველ სახეებს ჩანაცვლებენ ახალი, უფრო უნარიანი პოლიტიკოსები.

პოლიტიკა საქართველოში საჯარო პროცესი ვერ გახდა, ყველაზე მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილებები კვლავაც კულუარებში და კონსულტაციებზე მიიღება. საზოგადოება ამ პროცესში მონაწილეობას არ იღებს. რამდენიმე პარტიის შეკრება, რომლის შედეგად გაიკვვევა, ვინ არის კანდიდატი, როგორია კვოტები და რას წარმოადგენს პროგრამა – არ არის პოლიტიკა. პრაიმერის პროცესში კანდიდატის, კვოტების და პროგრამის შესახებ გადაწყვეტილებას იღებს ამომრჩეველი და, შესაბამისად, იქმნება ის, რაც ყველაზე მეტად აკლია ქართულ პოლიტიკას – პოლიტიკური პროცესი, ჯანსაღი პოლიტიკური კონკურენცია.

გამოავლენს თუ არა კონსერვატიული პარტიის კანდიდატები

პრაიმერის გაყალბება არის ჩვენი ოპონენტების ერთ-ერთი მთავარი არგუმენტი: როგორ შევძლებთ თავი დავიზღვიოთ კარუსელისგან და სხვა არასამართლიანი ჩარევებისგან? ეს პრობლემები არსებობს, მაგრამ – არა მხოლოდ პრაიმერში, არამედ ძირითად არჩევნებზეც და თუკი ჩვენ ვერ შევძელით ამ გაყალბებისგან თავის დაცვა პრაიმერში, სადაც წესებს და ადმინისტრაციას ოპოზიცია ქმნის, მაშინ მით უფრო ვერ შევძლებთ ამ გაყალბების დაზღვევას 30 მაისს, სადაც ადმინისტრაციას და წესებს ხელისუფლება ადგენს. პრაიმერი ერთგვარი კონკურსია, სადაც უნდა გამოიკვეთოს არა მხოლოდ ყველაზე რეიტინგული კანდიდატი, არამედ ყველაზე ძლიერი, რომელსაც შეუძლია კონკურენტული იყოს, არა უბრალოდ სოციოლოგიაში, არამედ რეალურ არჩევნებში.

საქართველოში 1990 წლის 28 ოქტომბრის არჩევნებზე ოპოზიციამ გაიმარჯვა. მაშინ შედეგები ყველა დანარჩენმა პარტიამ აღიარა. ეს დემოკრატიული სამყაროს მთავარი წესია, რაც საქართველოში 1990 წლის შემდეგ ვეღარ განმეორდა. პრაიმერი არის პრეცედენტი, რომ შესაძლებელია არჩევნები ჩატარდეს კომპრომისის, პარიტეტული ადმინისტრაციის პირობებში, გაყალბების გარეშე. პრაიმერით დადგება პრეცედენტი, როცა დამარცხებულები მიულოცავენ გამარჯვებულებს.

მიუხედავად ყველა ზემოაღნიშნული არგუმენტისა, პრაიმერი არ არის იდეა-ფიქსი, ახალი იდეები და ინსტიტუტები საზოგადოებაში რთულად და თანდათან მკვიდრდება, ამიტომ სულაც არ ვთვლი, რომ 2010 წლის არჩევნებზე პრაიმერი ერთიანი კანდიდატის გამოვლენის ერთადერთი შესაძლო შანსია. მთავარია, მოიძებნოს კომპრომისი, რომელიც გაითვალისწინებს ყველა პოლიტიკური სუბიექტის სამართლიან ინტერესებს და საზოგადოების ნებას – გამოიკვეთოს ხელისუფლების რეალური და არა ვირტუალური ალტერნატივა. ■

პრაიმერი ოპოზიციის კანდიდატს?

მონინალმდევე
დავით ზურაბიშვილი
„რესპუბლიკური პარტიის“ წევრი

პირველ რიგში, მნიშვნელოვანია გაირკვეს, რამდენად შესაძლებელია ერთიანი კანდიდატის იდეის განხორციელება. რას ნიშნავს ერთიანი კანდიდატი?

თუ ლაპარაკია მთელ ოპოზიციურ სპექტრზე, ეს საერთოდ წარმოუდგენელია. საქართველოში ასამდე ორგანიზაციაა, რომელიც თავის თავს პარტიას უწოდებს. თუ ლაპარაკია წამყვან ოპოზიციურ პარტიებზე, არც აქ გამოდის ე. წ. ერთობა. თვითმმართველობის არჩევნებში არ მონაწილეობენ „ეროვნული ფორუმი“, „ლეიბორისტული პარტია“, ნინო ბურჯანაძის პარტია. იმ ჯგუფში, ვინც პრაიმერის იდეას ემხრობა, არის ისეთი პარტიები, რომლებიც არავისთვის არ არის ცნობილი. მათი უშუალო ნაცნობების გარდა, მაგალითად – „ქრისტიანული საქართველო“, ან „მამულიშვილი“.

თავიდან პრაიმერის იდეა „ალიანსშიც“ განიხილებოდა, თუმცა სიტუაციის ანალიზის შემდეგ მივხვდით, რომ ეს ნამდვილად არ არის საუკეთესო გზა ერთიანი კანდიდატის გამოსავლენად. ამ იდეას აქვს ძალიან ბევრი სერიოზული მინუსი.

პირველ რიგში უნდა ითქვას, რომ აქ არ არსებობს არანაირი კონტროლის მექანიზმი. შეუძლებელია, ხელი შეუშალოს ხელისუფლებას, რომ არ ჩაერიოს პროცესში და ოპოზიციური არჩევნები მისთვის სასურველი კანდიდატის სასარგებლოდ არ გადაწყვიტოს. მმართველი ძალა ნებისმიერ შემთხვევაში შეეცდება, თავისი ინტერესები გაატაროს. შეუძლებელი იქნება იმის გარჩევა, ვინ მივა პრაიმერზე ხმის მისაცემად – „ნაციონალური მოძრაობის“

მიერ მობილიზებული აქტივისტები, თუ ოპოზიციის რეალური ამომრჩეველი.

მსოფლიოში პრაიმერი ტარდება შიდა პარტიული წესით. იქ არიან რეგისტრირებული წევრები. ყოველთვის წინასწარ იციან, რომ ვინც მოდის, მათი პარტიის ამომრჩეველია, რომლებსაც აქვთ პარტიის რეგისტრაციის სპეციალური მოწმობა და ისინი წყვეტენ, ვინ გაიმარჯვებს. ჩვენ შემთხვევაში, ასეთი მექანიზმი არ არსებობს და რომც არსებობდეს, „ნაციონალური მოძრაობის“ აქტივისტი მაინც თავისუფლად გაივლის რეგისტრაციას. ავუკრძალავთ თუ რა? უნდა ადამიანს ხმის მიცემა და რანაირად უნდა დაუშალო? არც ისაა ძნელი მისახვედრი, რომ ხელისუფლება შეეცდება ოპოზიციის უფრო სუსტი კანდიდატის გაყვანას.

გარდა ამისა, ეს წინასწარი არჩევნები არ მოგვცემს რეალურ სურათს. აქ არ მოვა ყველა ის ამომრჩეველი, ვინც შემდეგ ხმა არჩევნებზე უნდა მოგვცეს. ვინც მივა, მათი რაოდენობა მნიშვნელოვნად შეიცვლება უკვე ძირითადი არჩევნების დროს; ასევე შეუძლებელი იქნება იმის რეგულირება, რომ ყველა ოპოზიციური პარტიის მხარდამჭერი თანაბრად მივიდეს საარჩევნო ყუთთან. როგორც წესი, ყველაზე აქტიურები რადიკალი კანდიდატის მხარდამჭერები არიან. ისინი, ვინც შედარებით ზომიერებით გამოირჩევიან, არჩევნებზე კი მივლენ, მაგრამ პრაიმერზე ან მივლენ, ან – არა. შეიძლება დაეზაროთ. არ იყვნენ ისე მოტივირებულები, რომ თავის რჩეულს ხმა რამდენჯერმე მისცენ. ასეთ შემთხვევაში, გამოვა, რომ ოპოზიციის საერთო კანდიდატს პრაიმერით მხოლოდ პარტიული აქტივისტები აირჩევენ. ეს იქნება აქტივისტების შეჯიბრი და არა რეალური ამომრჩევლების.

კიდევ ერთი უხერხულობა: მაშინ, როცა გიგი უგულავა საარჩევნო კამპანიას ატარებს და ყველა გადაცემაში 25-ე კადრივითაა, ოპოზიციური კანდიდატები უნდა დასხდნენ და თვე-ნახევრის განმავლობაში ერთმანეთში დებატები გამართონ. როცა ესენი ერთმანეთს უნდა ეკამათონ და საქმეები არჩიონ, უგულავამ ამასობაში კანალიზაციაზე, წყალზე, გაზზე და მშენებლობებზე ილაპარაკოს. მე მგონი, ესეც არაბუნებრივია.

ასევე არანაირი გარანტია არ არის, რომ რადგან პარტიები ერთ კანდიდატზე შეთანხმდებიან, მათი ამომრჩევლებიც ისევე მოიქცევიან. მაგალითად მე თუ მხარს ვუჭერ ერთს, მგონია, რომ ის კარგი კანდიდატია და და სხვა არაფერ არ მომწონს, რატომ უნდა დავეჭირო მხარი სხვას? რატომ უნდა მივცე ჩემი ხმა იმას, ვინც არ მომწონს და ვისი პოზიციაც არ მიმარჩნია სწორად? მოკლედ, არ არის გამორიცხული, რომ პრაიმერში მონაწილე სხვა კანდიდატის მხარდამჭერებმა ერთიანი კანდიდატს მხარი აღარ დაუჭირონ.

ყველა ზემოჩამოთვლილი მიზეზის გამო, მიმარჩნია, რომ ე. წ. პრაიმერის გზით ერთიანი ოპოზიციური კანდიდატის გამოვლენის მცდელობა პრინციპულად არასწორი და მიუღებელია. **■**

საარჩევნო სისტემის შეფასება სივი ბონებით

მიზეზი, რის გამოც თბილისის მერის არჩევნების წინ ოპოზიციური პრაიმერის ჩატარების საკითხი დგება, საარჩევნო სისტემაში უნდა ვეძებოთ. პრაიმერის საჭიროება გამოიწვია მთავრობის გადანყვეტილებამ, რომ არ ყოფილიყო 50%-იანი ბარიერი.

მარკ მალენი

ზუსტი ციფრებით აპელირება გამიჭირდება, თუმცა პირობითად ავიღოთ, რომ თბილისის მოსახლეობის ერთი მესამედი სახელისუფლებო კანდიდატს მისცემს ხმას, მეორე მესამედი სახელისუფლებო კანდიდატის წინააღმდეგ მისცემს ხმას, ხოლო დანარჩენი ნეიტრალური ამომრჩეველია, რომელიც გადანყვეტილებას არჩევნების დღეს მიიღებს – ხმას მისცემს ხელისუფლების ან ოპოზიციის კანდიდატს.

50%-იანი ბარიერით ამომრჩეველებს შეეძლოთ, მიეცათ ხმა ნებისმიერი კანდიდატისთვის, ვინც მოეწონებოდათ და თან დარწმუნებით ეცოდინებოდათ, რომ მეორე ტური სახელისუფლებო კანდიდატს და რომელიმე სხვა კანდიდატს შორის აუცილებლად შედგებოდა. ახლა კი, როდესაც 50%-იანი ბარიერი არ გვაქვს, ოპოზიცია გაყოფილი იქნება, ნეიტრალური ამომრჩეველის ხმათა ნაწილი კი გადანაწილდება ხელისუფლებასა და ოპოზიციას შორის. 50%-იანი ბარიერის არარსებობამ ელექტორატის ნეიტრალური მესამედის გამოთიშვა და არჩევნების პოლარიზება მოახდინა.

ეს ყველაფერი გვაფიქრებინებს, რომ ხელისუფლებას მოგების მეტი შანსი აქვს, ხმათა უმცირესობითაც კი. თეორიულად, სახელისუფლებო კანდიდატი შეიძლება მერი გახდეს ხმათა 31%-ით, იმ შემთხვევაშიც კი, თუ 69% ხმას მის წინააღმდეგ მისცემს. ეს საქართველოსთვის ძალზე საშიში შედეგია. მაგრამ თუ პრაიმერის იდეა იმუშავებს და ოპოზიციის საერთო კანდიდატზე იქნება კონსენსუსი, ამომრჩეველის ნაწილი მას მისცემს ხმას, ნაწილი – სახელისუფლებო კანდიდატს, და არჩევნების ბედს მაინც ნეიტრალური ამომრჩეველი გადანყვეტს.

სამწუხაროდ, ამჟამინდელი სისტემის პირობებში, ამომრჩეველებს ძალიან უხეში გზით უნევთ გადანყვეტილების მიღება. მათ მხოლოდ ერთი კანდიდატი უნდა აირჩიონ. პრეფერენციული საარჩევნო სისტემის შემთხვევაში, ამომრჩეველს შეუძლია კანდიდატებისთვის სარეიტინგო ქულის მინიჭება

და იმარჯვებს კონსენსუსის შედეგად არჩეული კანდიდატი, იმის მაგივრად, რომ ამომრჩეველები აიძულონ, აირჩიონ ის, ვინც ყველაზე მეტად არ მოსწონთ.

ხელისუფლებამ საკუთარი გზა გაიადვილა იმით, რომ არ დაუშვა 50%-იანი ბარიერის არსებობა და ოპოზიციურ პარტიებს პრაიმერის ორგანიზება აიძულა. ეს გადანყვეტილება ოპოზიციური პარტიების ყველაზე უარეს ინსტინქტებზე მოქმედებს. ისინი ცდილობენ იმის გადანყვეტას, თუ ვინ დაიკავენს ადგილს მაგიდასთან, გაუთავებელი კინკლაობით და დისკუსიებით იმ პარტიების გამოსარჩევად, რომლებსაც უფრო ცოტა მხარდამჭერი ჰყავთ. ამომრჩეველისთვის ეს პროცესი უაზრო და გამაღიზიანებელია. არჩევნების ორგანიზება არც ისე ადვილი საქმეა და სხვადასხვა ოპოზიციურმა ჯგუფმა, დაგეგმვისა და განხორციელების კუთხით, განსაკუთრებული ნიჭი ჯერჯერობით ვერ გამოავლინა. რა თქმა უნდა, ღია პრაიმერზე საუბარი – ანუ ხელისუფლების მომხრეებს შეუძლიათ, მიიღონ მონაწილეობა და ამით დისონანსი შეიტანონ. ამ პროცესს ქართული პოლიტიკის ყველაზე ცუდი ასპექტები გამოაქვს სააშკარაოზე.

ქართული პოლიტიკა ცუდია არა იმიტომ, რომ პოლიტიკაა ცუდი ან იმიტომ, რომ საქართველოს რაიმე განსაკუთრებული ნაკლი აქვს. მთავარი პრობლემა სისტემაშია. პოლიტიკური პროცესი ჰგავს ნებისმიერ ჩვეულებრივ აქტივობას, ანუ განისაზღვრება მისი სისტემით. მაგრამ სისტემა არასდროს დაიხვეწება კონკურენციის სტრუქტურის ქვეშ. იმიტომ, ამჯერად სისტემის გასაუმჯობესებლად ჯობს არჩევნების შემდეგი წელი გამოვიყენოთ, როდესაც გაკვეთილები ჯერ კიდევ გვემახსოვრება. მომავალ არჩევნებამდე ერთი წლით ადრე ამის გაკეთება უკვე შეუძლებელი იქნება. ■

პოლიტიკური პარტიების შეკრება NDI-ის ოფისში, თბილისი 2009

ფოტო: თბილისი პრაიმერული

■ ხელისუფლებამ საკუთარი გზა გაიადვილა იმით, რომ არ დაუშვა 50%-იანი ბარიერის არსებობა და ოპოზიციურ პარტიებს აიძულა.

ფოტო: ნახაჯანა ნიქოლი

■ დიმიტრი შაშკინის შეხვედრა პედაგოგებთან, თბილისი 2010

შრომის ფასი

ხელისუფლებასა და პროფკავშირებს შორის ჯანსაღი სოციალური დიალოგი აუცილებელია საქართველოს ევროინტეგრაციისათვის.

ალექსანდრე სკრივენერი, „საერთაშორისო გამჭვირვალობა – საქართველო“

მასწავლებლები 2 მარტს გაფიცვას გეგმავენ. როგორც ისინი ამბობენ, ამ დღეს პედაგოგები მთელი საქართველოს მასშტაბით უარს იტყვიან საკლასო ოთახებში მუშაობაზე.

ბუნებრივად ჩნდება კითხვა – რატომ? მიუხედავად იმისა, რომ მასწავლებლების ხელფასი ბოლო წლების მანძილზე მკვეთრად გაიზარდა, ის მაინც საკმაოდ დაბალია. ამას გარდა, ბევრი სკოლა ჯერ კიდევ კეთილმოუწყობელია და პედაგოგებს საკმაოდ რთულ პირობებში უწევთ მუშაობა. ამ პრობლემების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მიზეზი ის არის, რომ განათლე-

ბის ბიუჯეტი საქართველოს მთლიანი შიდა პროდუქტის 3%-ზე ნაკლებს შეადგენს.

თუმცა, „საქართველოს პედაგოგთა და მეცნიერთა თავისუფალი პროფკავშირი“ არა ხელფასების გაზრდის ან სამუშაო პირობების გაუმჯობესების, არამედ სოციალური დიალოგის გაუმჯობესების მოთხოვნით აპირებს გაფიცვას.

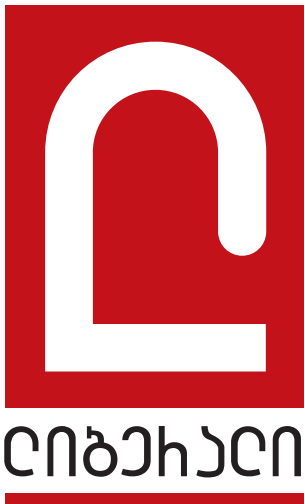
რას ნიშნავს ჯანსაღი სოციალური დიალოგი?

სოციალური დიალოგი გულისხმობს სამხმრივ ურთიერთობას დამსაქმებელს, პროფკავშირებსა და ხელი-

სუფლებას შორის. პროფკავშირები დასაქმებულთა ინტერესებს იცავენ, დამსაქმებულთა ასოციაცია – ბიზნესის ინტერესებს, ხელისუფლება კი მედიატორის ფუნქციას ასრულებს. მან უნდა გაატაროს დაბალანსებული პოლიტიკა და იზრუნოს იმაზე, რომ ორივე მხარის ინტერესები შეძლებისდაგვარად გათვალისწინებული იყოს.

სამწუხაროდ, საქართველოში ეს სისტემა ცუდად მუშაობს. ახალი შრომის კოდექსი 2006 წელს პარლამენტმა ისე დაამტკიცა, რომ მისი შემუშავების პროცესში პროფკავშირებსა და დამსაქმებულებს მონაწილეობა არ მიუღიათ.

ყოველკვირეული „ლიბერალი“ 1 მარტიდან

შურნალის გამოსაწერად
დაგვიკავშირდით ტელეფონზე:
23 37 31, (899) 48 62 41
ან მოგვანოვით თქვენი
საკონტაქტო ინფორმაცია
ელ-ფოსტით: info@liberali.ge

მოქმედი კოდექსი „შრომის საერთაშორისო ორგანიზაციის“ (ILO) სტანდარტებს არ შეესაბამება. ამ ორგანიზაციის შეფასებით, ის საქმარისად ვერ იცავს დასაქმებულებს დისკრიმინაციისგან. საქართველოს პროფკავშირების მტკიცებით, არსებობს არაერთი ფაქტი იმისა, თუ როგორ გაათავისუფლეს ადამიანები სამსახურიდან პროფკავშირული ან პოლიტიკური საქმიანობის გამო.

შრომის კოდექსში მნიშვნელოვანი ხარვეზების არსებობა სწორედ იმის შედეგია, რომ მისი მომზადების პერიოდში სოციალური დიალოგი არ არსებობდა.

2006 წელთან შედარებით სიტუაცია ამ მხრივ შედარებით გამოსწორდა. ILO-ს შუამდგომლობით მიღწეულ იქნა შეთანხმება ყოველთვიური სამმხრივი შეხვედრების გამართვის შესახებ. ჯერ კიდევ რამდენიმე თვის წინ ჩანდა, რომ ეს დიალოგი შედეგს გამოიღებდა. გასული წლის ზაფხულსა და შემოდგომაზე პროფკავშირები, დამსაქმებლები და ხელისუფლება შეთანხმდნენ, რომ შრომის კოდექსში ცვლილებები შევიდოდა, მაგრამ მოგვიანებით ხელისუფლება ისევ ძველ პოზიციას დაუბრუნდა. „საერთაშორისო გამჭვირვალობა – საქართველო“ ამ საკითხთან დაკავშირებულ კითხვაზე მთავრობამ უპასუხა, რომ კოდექსის შეცვლის არანაირი გეგმა არ არსებობს და რომ საქართველოს შრომის კოდექსი ერთ-ერთი ყველაზე „ლიბერალური“ კოდექსია მსოფლიოში, რაც, ხელისუფლების აზრით, პოზიტიური მოვლენაა.

სავარაუდოდ, რამდენიმე თვის წინ მიღწეულ შეთანხმებას ხელისუფლების „ნეოლიბერალური“ ფრთა დაუპირისპირდა. მთავრობის წარმომადგენლების გარკვეულ ნაწილში არსებობს მოსაზრება, რომ ნებისმიერი რეგულაცია, თუნდაც შრომის ძირითადი უფლებების დაცვისკენ მიმართული, ბიზნესის განვითარებასა და ინვესტიციების მოზიდვას ხელს უშლის; ქვეყნის ეკონომიკის განვითარების საუკეთესო გზა დერეგულაციაა; გადასახადებისა და ბიუროკრატიის შემცირება საქართველოს უფრო მიმზიდველს ხდის ინვესტორებისთვის; შრომითი უფლებების დაცვაზე ორიენტირებული შრომის კოდექსი კი მათ მხოლოდ დააფრთხობს, ამიტომ, ჯობს, შრომის კოდექსი შეზღუდვებითა და მოთხოვნებით გადატვირთული არ იყოს. ბუნებრივია, ამ მიდგომაში გარკვეული ლოგიკა

არსებობს, თუმცა თუ „ლიბერალური“ შრომის კოდექსი შრომითი უფლებების იგნორირებას გულისხმობს, ძნელია, ასეთ პრინციპს მხარი დაუჭირო.

შრომითი უფლებების დაცვა ბიზნესისთვის საფრთხეს არ უნდა წარმოადგენდეს. მართალია, ინვესტორებისთვის „მოქნილი“ და შრომისუნარიანი შრომითი ბაზარი მომხიბვლელია, თუმცა ჯანსაღ ბიზნესს არა ყურმოჭრილი მონები, არამედ განათლებული და კვალიფიციური კადრები სჭირდება, განათლებული და კვალიფიციური კადრები კი შრომითი უფლებების დაცვაზე აკეთებენ აქცენტს.

სკანდინავიის ქვეყნებში დასაქმებულის სამსახურიდან გაათავისუფლება ძალიან რთულია, მაგრამ ეს ქვეყნები ინვესტორებისთვის მაინც ძალიან მიმზიდველია. ამ მდგომარეობას სკანდინავიამ იმით მიაღწია, რომ განათლებაში მეტი რესურსები დააბანდა და შრომითი უფლებების დაცვა საერთაშორისო სტანდარტებს შეესაბამა. საქართველოც ამ მიმართულებით უნდა წავიდეს. მან, ერთი მხრივ, განათლების სისტემის განვითარებაზე უნდა იზრუნოს და მეორე მხრივ – ILO-ს მოთხოვნების დაკმაყოფილებაზე. თუ დასაქმებული დარწმუნებული იქნება, რომ მისი პროფკავშირული და პოლიტიკური საქმიანობა სამსახურის შენარჩუნების კუთხით საფრთხის შემცველი არ იქნება, ეს დამსაქმებულზეც დადებითად იმოქმედებს, რადგან კმაყოფილი და თავისუფალი თანამშრომელი, როგორც წესი, კარგი თანამშრომელიცაა.

ამჯერად ხელისუფლებაზე დამოკიდებული, თუ როგორ განვითარდება მოვლენები. თუ ILO-ს სტანდარტები არ დაკმაყოფილდა, საფრთხის ქვეშ დადგება GSP+ სტატუსი, რომლის საშუალებითაც ქართველი ექსპორტიორები ვაჭრობის პრეფერენციული რეჟიმით სარგებლობენ. ამდენად, შრომითი უფლებების საკითხებში ე.წ. „პრო-ბიზნესური“ პოლიტიკა, შესაძლოა, ისევ ქართული ბიზნესისთვის აღმოჩნდეს ცუდი.

გარდა ამისა, თუ ხელისუფლება პროფკავშირებთან ჯანსაღ სოციალურ დიალოგს გამართავს და შრომის კოდექსს შეცვლის, ეს იქნება მნიშვნელოვანი შეტყობინება ევროკავშირისთვის, რომ საქართველო მის წინაშე აღებულ ვალდებულებებს სერიოზულად უდგება, რაც ქვეყნის ევროინტეგრაციასაც შეუნწყობს ხელს.

ვლადიმირ ბუკოვსკი: საბჭოთა კავშირი ჯერ არ დამთავრებულა

ინტერვიუ ვლადიმირ ბუკოვსკისთან

თბილისში, „ახალი ეკონომიკური სკოლისა“ და ფრიდრიხ ნაუმანის ფონდის მოწვევით, ლექციებს მართავს რუსი მწერალი და დისიდენტი ვლადიმირ ბუკოვსკი; ადამიანი, ვინც, „ბოროტების იმპერიასთან“ დაპირისპირების გამო, არა მარტო საბჭოთა ბანაკებში, არამედ ფსიქიატრიულ საავადმყოფოებში არაერთი წელი გაატარა. შემდეგ კი ეს ყველაფერი საკუთარ წიგნებში აღწერა. 1978 წელს, სწორედ მისი მოგონებების წიგნის „და ქარი ბრუნდება“ გამოცემის შემდეგ შეიტყო მსოფლიომ, რა ხდებოდა საბჭოთა „ფსიხუშკებში“ და როგორ იყენებდა ფსიქიატრიას სსრკ-ს ხელისუფლება პოლიტიკურად არასასურველი ადამიანების წინააღმდეგ.

თქვენ ჯერ კიდევ გასული საუკუნის 90-იან წლებში დაუპირისპირდით რუსეთის იმდროინდელ ხელისუფლებას. რა იყო მაშინ ამის მიზეზი?

საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ იმდროინდელი პარტიული ელიტის დიდმა ნაწილმა საკუთარი მდგომარეობისა და ფულის გადარჩენა შეძლო. ელცინმა კომუნისტური პარტია დაშალა, რაზეც მაშინდელი პარტიული ხელმძღვანელების უმეტესობას დიდად არ უდარდა – უკვე აღარაფერში სჭირდებოდათ პარტია. იცოდნენ, საკუთარი თავი უნდა გადაერჩინათ. ის, რაც მაშინ უნდა გაკეთებულიყო, და რასაც ელცინს ვთხოვდით, მიზეზთა გამო, ვერ გაკეთდა. ვთვლიდით, რომ კომუნისტების დანაშაულებები ნიურნბერგის პროცესის მსგავს სასამართლოზე უნდა გამოველინათ და დამნაშავეები დაესაჯათ. ელცინს ვუხსნიდით, ამას თუ არ გააკეთებდა, კომუნისტები ძალიან მალე გაცოცხლდებოდნენ და თვითონ მას სწვდებოდნენ ყელში. კომუნისტი ერთხელ და სამუდამოდ უნდა დამთავრებულიყო; უნდა გახსნილიყო არქივები და ყველას გაეგო მათი დანაშაულებების შესახებ. სამწუხაროდ, მაშინ ელცინის დარწმუნება ვერ მოვახერხეთ. ის ყოყმანობდა – ცხადია, ხვდებოდა, რომ ამ პროცესის შემდეგ დიდ პოლიტიკაში ვეღარ დარჩებოდა. მაგრამ გაცილებით უფრო მნიშვნელოვანი როლი დასავლეთის ზენოლამ შეასრულა. თავად მინახავს, საელჩოებში როგორ მოდიოდა დეპე-

შების დასტები დასავლეთის ქვეყნებიდან, სადაც პირდაპირ ეწერა, რომ ისინი კატეგორიულად ეწინააღმდეგებოდნენ საბჭოთა არქივების გახსნას და ახალ ნიურნბერგის პროცესს. ასე რომ, საბჭოთა კავშირი ჯერ არ დამთავრებულა.

1992 წელს რუსეთის მოქალაქეობაზე უარი თქვით იმის გამო, რომ მაშინდელი კონსტიტუცია მიუღებელი იყო თქვენთვის. კონკრეტულად რა არ მოგწონდათ კონსტიტუციაში?

დავიწყებ იმით, რომ უარი კი ვთქვი, მაგრამ რუსეთის მოქალაქეობისგან გათავისუფლება მაინც ვერ მოვახერხე იმ უბრალო მიზეზის გამო, რომ მაშინ შესაბამისი პროცედურა არ არსებობდა. რუსეთის საელჩოში მივედი და პასპორტი ჩავაბარე, მაგრამ უარი მითხრეს. რა ვუყოთ ამ პასპორტს, სად შევინახოთ, ჯობს, დაელოდოთ იმ დროს, როცა რუსეთი მოქალაქეობაზე უარის თქმის პროცედურას შეიმუშავებსო. ასე დამრჩა პასპორტი და მიმავინწყდა კიდევ მანამდე, ვიდრე არ დამჭირდა. საქმე ისაა, რომ 2008 წელს პრეზიდენტობის კანდიდატად დამასახელეს, დიდი ბრიტანეთის პასპორტით კი რუსეთში დაახლოებით 15 წლის განმავლობაში ვერ ჩავდიოდი – ვიხას არ მაძლევდნენ. მაშინ გამახსენდა, რომ სადაც მეგდო რუსეთის ვადაგასული პასპორტი. წავედი საკონსულოში და ვითხოვე, გაეგრძელებინათ. უპრობლემოდ გამიგრძელეს

ვთვლიდით, რომ კომუნისტების დანაშაულებები ნიურნბერგის პროცესის მსგავს სასამართლოზე უნდა გამოველინათ და დამნაშავეები დაესაჯათ. კომუნისტი ერთხელ და სამუდამოდ უნდა დამთავრებულიყო. სამწუხაროდ, მაშინ ელცინის დარწმუნება ვერ მოვახერხეთ.

ვდა. ასე მოვახერხე რუსეთში ჩასვლა და იმის შემდეგ ყოველთვის ჩავდივარ, როცა მინდა.

1993 წლის კონსტიტუცია უმსგავსი იყო და ისეთივედ დარჩა. ერთი მიზეზი, რის გამოც მე ვერ მივიღე რუსეთის პრეზიდენტის არჩევნებში მონაწილეობის უფლება, სწორედ ის იყო, რომ კონსტიტუციაში ჩანერეს: ვისაც 10 წლის განმავლობაში რუსეთში არ უცხოვრია, კენჭისყრის უფლება არა აქვსო. იდიოტური მოთხოვნა იყო. ვის უნდა ეცხოვრა 1993 წელს რუსეთში 10 წელი? რუსეთის სახელმწიფო 1991 წელს შეიქმნა. ხომ სისუფლეთა?! კონსტიტუციაში სხვა ბევრი ამგვარი და უარესი სისულელები ეწერა. მისმა ავტორებმა პირდაპირ დააკოპირეს საბჭოთა კონსტიტუცია. ჩანერეს სოციალისტური უფლებები და მოვალეობები – მაგალითად ის, რომ რუსეთის მოქალაქეს შრომის და დასვენების უფლება აქვს. კონსტიტუცია ელცინზე იყო მორგებული და მისი ზედამხედველობის ქვეშ იწერებოდა. რა ევალება კონსტიტუციას? მან ძალიან ზოგადი და საყოველთაო კანონები სამართლებრივად უნდა განსაზღვროს. მაშინდელი რუსეთის კონსტიტუცია კი ელცინისთვის დაწერილი პრობაგანდისტული ქაღალდი იყო და სხვა არაფერი.

თქვენ ერთ-ერთ ინტერვიუში თქვით, რომ დღევანდელ რუსეთში ფსიქიატრიის სადამსჯელო მიზნებისთვის გამოყენების ტრადიცია აღდგა. შეგიძლიათ თუ არა კონკრეტული მაგალითები დაგვიასახელოთ?

სწორედ ეს გვხდა იმის ერთ-ერთი მიზეზი, რომ პრეზიდენტობის კანდიდატად ჩემ დასახელებას დავთანხმდი – რუსეთში ფსიქიატრიის სადამსჯელო მიზნებისთვის გამოყენების ფაქტები განშირდა. რა თქმა უნდა, ეს მხოლოდ პოლიტიკური მიზნებით ხდებოდა. პეტერბურგში ერთი ქალბატონი ფსიქიატრიულში პოლიტიკური მოღვაწეობის გამო მოხვდა. ამ ფაქტის შემდეგ უფლებადამცველებმა გამოიკვლიეს და აღმოჩნდა, რომ ამგვარი რამ ხშირად ხდებოდა, განსაკუთრებით – პროვინციებში. ცენტრალური ხელისუფლების კი არა, ადგილობრივი მმართველების ინიციატივით. მაგალითად, ჟურნალისტი იძიებდა რომელიმე ჩინოვნიკის მონაწილეობას კორუფციულ გარიგებებში, მას დაიჭერდნენ და ფსიქიატრიულში მიჰყავდათ. ჩემამდე

მოაღწია ინფორმაციამ იმის შესახებაც, რომ რუსეთის შინაგან საქმეთა სამინისტროში ჩატარდა ბრიფინგი, სადაც რეგონების წარმომადგენლებიც მიიწვიეს და თქვეს, რომ ფსიქიატრიული კლინიკები და ნარკოტიკები უფრო მეტად უნდა ყოფილიყო გამოყენებული სამართალდამცავთა მიერ. გასაგებია, რასაც გულისხმობდნენ – უნდა ჩადოთ ნარკოტიკები და ხალხი ფსიქიატრიულ საავადმყოფოებში გაემწესებინათ. ეს ამბავი ამ ბრიფინგის ერთ-ერთი მონაწილისგან გავიგე. ცხადი გახდა, რომ ეს უკვე ცენტრალური ხელისუფლების გადაწყვეტილება იყო და ისინი არ გაჩერდებოდნენ. ამიტომაც მჭირდებოდა საპრეზიდენტო კამპანია, რომ ეს სიმახინჯე სათავეშივე ჩაგვეკლა და გაგვეთავისუფლებინა ის პოლიტპატიმრები, რომლებიც ფსიქიატრიულ საავადმყოფოებში ჰყავდათ გამოკეტილი, რაც საბოლოოდ მოვახერხეთ კიდეც. დღეს, რამდენადაც ჩემთვის ცნობილია, რუსეთში ასეთი პატიმრები აღარ არსებობენ.

რას იტყვიან რუსეთის დღევანდელ მდგომარეობაზე?

დავინწყით ეკონომიკური კრიზისიდან, რაც, ბუნებრივია, მარტო რუსეთს არ ეხება. რუსული ეკონომიკის კატასტროფული ვარდნა მსოფლიო კრიზისს უკავშირდება, მაგრამ დასავლეთში კრიზისი უკან იხევს, რუსეთში კი ჯერჯერობით ამგვარი პროცესები არ შეიმჩნევა. წარმოების ვარდნა და უმუშევრობის ზრდა ინფლაციის ფონზე რუსეთს დიდი საშიშროების პირისპირ აყენებს. ქვეყნიდან დიდი კაპიტალი გაედინება, ინვესტიციები კი კატასტროფულად შემცირდება. ეს რუსეთის მძიმე რეალობაა. ამასთან ერთად, სოციალური კრიზისიც იზრდება, დღევანდელ რუსეთში უბრალო ადამიანებისთვის ცხოვრება აუტანელია. ახლა კომუნალური გადასახადებიც გაზარდეს, რასაც მასობრივი გამოსვლები მოჰყვა. როცა კალინინგრადის გუბერნიაში 12 000 კაცი გამოდის, ეს უკვე სერიოზული პროტესტია. სოციალური დაძაბულობა დღითი დღე იზრდება. ადამიანები ხვდებიან, რომ არანაირი პერსპექტივა არ აქვთ.

როგორ ფიქრობთ, ის ნეონაციისტური დაჯგუფებები, რომლებიც დღევანდელ რუსეთში ძალიან ძლიერია, რამდენადაა კონტროლირებადი ცენტრალური ხელისუფლების მიერ?

ნეონაციისტური მოძრაობა რუსეთში ჯერ კიდევ გორბაჩოვის დროს შეიქმნა, მაშინ საკმაოდ ძლიერი იყო საზოგადოება „პამიატი“, ვასილევის ხელმძღვანელობით, რომელსაც მთლიანად KFB აკონტროლებდა. პუტინის სათავეში მოსვლის შემდეგ, როდესაც ნეონაციისტური განწყობები გაძლიერდა და ეს დაჯგუფებები გაჩნდა, ხელისუფლება მათ კარგად იყენებდა სათავისოდ. ეს ერთგვარი ხერხი იყო ინტელიგენციის დასაშინებლად. რეჟიმი ამბობდა: გინდათ, თავისუფლება? თავისუფლება მხოლოდ თქვენ არ გექნებათ, ამათვისაც იქნება თავისუფლება და ამიტომ, ჯობს, ჩვენი კონტროლი აიტანოთო. მაშინ ხელს უწყობდნენ ნეონაციისტებს. ახლა, როდესაც ეს მოძრაობა გაიზარდა, ხელისუფლება უკვე ვეღარ აკონტროლებს მათ. შესაძლებელია, კრემლში ხვდებიან, რომ ნეონაციისტები ხელისუფლებასაც უქმნიან საფრთხეს, ეს კიდევ ერთი საშიში ძალაა, რომელიც ისევ მათ წინააღმდეგ იქნება მიმართული. ცოტა ხნის წინ რამდენიმე სასამართლო პროცესი გაიმართა, სადაც ნეონაციისტები დასაჯეს. ამგვარი რამ ადრე არ ხდებოდა. ადრე მათ თუ აკავებდნენ, მაშინვე უშვებდნენ. ცხადია, რუსეთის ხელისუფლებას უკონტროლო ფაშისტები საკუთარ ტერიტორიაზე არ სჭირდება.

რით განსხვავდება დღევანდელი უფლებადაცვითი მოძრაობა თქვენი, საბჭოთა დისიდენტების საქმიანობისგან?

უდიდესი განსხვავებაა. დღევანდელ საქართველოშიც და ყველა ნორმალურ ქვეყანაში ადამიანის უფლებებს იურისტები სასამართლოებში იცავენ. საბჭოთა კავშირში სასამართლო არ არსებობდა. ამიტომაც, ფიზიკოსები, მათემატიკოსები, ფილოლოგები ვიკრიბებოდით სამზარეულოში და ვბჭობდით, როგორ დაგვეცვა საკუთარი თავი ან ციხეებში მოხვედრილი ჩვენი მეგობრები. ჩვენ შორის კარგა ხანს არავინ იყო პროფესიით იურისტი. ისინი მოგვიანებით გამოჩნდნენ სასამართლო პროცესებზე, ჩვენი ადვოკატები იყვნენ და შემდეგ ჩაებნენ მოძრაობაში. ცხადია, ჩვენი მოღვაწეობის პროფილიც და შესაძლებლობებიც სულ სხვანაირი იყო, ვიდრე დღევანდელ უფლებადამცველებს აქვთ. დღეს ინგლისში არ არსებობს უფლებადაცვითი ორგანიზაციები, რადგან ამგვარი საკითხები

სასამართლოში წყდება. არის „საერთაშორისო ამნისტია“, რომელიც არა ინგლისში, არამედ მოლდოვანებს მსო-

ჩემი თაობა ნაციონალიზმს არ ცნობდა. რა არის რუსული ნაციონალიზმი? ეს კრემლი ქმნის რალაც ნაციონალიზმს, თავს ახვევს საზოგადოებას, სადაც ამგვარი განწყობები არ არის ძლიერი. პატარა ქვეყანაში, რომელიც იძულებულია, თავი დაცვას გარეშე მტრებისგან, შეიძლება იყოს ნაციონალისტური განწყობები და ამაში არაფერია დასაძრახი. ეს ნორმალური მოვლენაა. მაგრამ როდესაც უდიდეს ქვეყანაში მთავარ იდეოლოგიად ნაციონალიზმი იქცევა, ცოტა უცნაურია. რას გულისხმობენ, რა არ ყოფნით, ვისი ეშინიათ? არის სახელმწიფო, არის არჩევნები, მიდი და დაამყარე დემოკრატია, რა შუაშია ნაციონალიზმი? მე და ჩემი კოლეგები, საბჭოთა დისიდენტები, ყველანი ძალიან კრიტიკულად ვიყავით განწყობილი სახელმწიფოს მიმართ და ამის მიზეზებიც გვქონდა როგორც საბჭოთა დროს, ისე მისი დაშლის შე-

ძალიან ნაწყენი იყო, რადგან ერთ-ერთ ინტერვიუში ვთქვი, რომ KFB-ს მიერ გატეხილი ადამიანების ქვეყნის პირველ პირად არჩევა არ ღირდა, რადგან მათი ფსიქიკა მდგრადი ვერ იქნებოდა. როგორც გადმომცეს, გამსახურდია ისე გაბრაზებულა, უთქვამს, – ბუკოვსკის სიკვდილით დავსჯიო; რამაც მე ძალიან გამახალისა. შევუთვალე: აქ ვარ, ლონდონში და მოდი, დამხვრიტე-მეთქი.

დღეს, განსაკუთრებით აგვისტოს ომის შემდეგ, საქართველოს მოქალაქეების დიდ ნაწილს აქვს განცდა, რომ საქართველო რუსეთის პოლიტიკის მსხვერპლია. დასავლეთიდან ჩანს ასე?

გააჩნია ვინ უყურებს. ვილაც ამ მოვლენებს სწორედ ასე ხედავს, ვილაც – არა. რუსეთ-საქართველოს ომში ერთი უსიამოვნო მომენტი ნამდვილად იყო: თქვენმა პრეზიდენტმა ვერ მოითმინა, რუსეთის პროვოკაციას წამოეგო და

■ გამსახურდია ჩემზე ძალიან ნაწყენი იყო, რადგან ერთ-ერთ ინტერვიუში ვთქვი, რომ KFB-ს მიერ გატეხილი ადამიანების ქვეყნის პირველ პირად არჩევა არ ღირდა, რადგან მათი ფსიქიკა მდგრადი ვერ იქნებოდა.

ფლიოს სხვადასხვა ქვეყანაში, სადაც ადამიანის ფუნდამენტური უფლებები ირღვევა.

იმათთან შედარებით, ვინც პუტინის რეჟიმს დღეს უპირისპირდება, საბჭოთა დროის დისიდენტების მდგომარეობა გაცილებით ძნელი და მძიმე იყო. დღეს ინტერნეტის ეპოქაში ინფორმაცია ხელმისაწვდომია, მაშინ ეს ყველაფერი არ იყო. ბოლოს და ბოლოს, დღეს შეიძლება ქვეყნიდან წასვლა, საბჭოთა დროს კი შეუძლებელი იყო. ახალგაზრდები, რომლებიც პუტინის ხელისუფლებას ვერ ეგუებიან, რუსეთიდან მიდიან, რაც ლოგიკურია. ახალგაზრდა, ნიჭიერი ხალხია, რა უნდა აკეთონ დღევანდელ რუსეთში? თანაც პოლიტიკოსები არ არიან, მიდიან დასავლეთში და მეცნიერებასა და ხელოვნებაში აგრძელებენ მოღვაწეობას. რუსეთის მოსახლეობა ყოველწლიურად 800 000 ადამიანით მცირდება. მართალია, რუსეთში სიკვდილიანობა აჭარბებს შობადობას, მაგრამ ამ კლების დიდი ნაწილი სწორედ ემიგრანტებზე მოდის.

როგორია თქვენი დამოკიდებულება რუსული ნაციონალიზმის მიმართ?

მდეგ. არ მეგულება არც ერთი რუსი უფლებადამცველი, ძველი დისიდენტი, რომელიც ნაციონალისტი იქნებოდა.

თქვენ ხშირად საუბრობთ იმაზე, როგორ მოამზადა KFB-მ საბჭოთა „გარდაქმნა“ და აღმოსავლეთი ევროპის ხავერდოვანი რევოლუციები. რა ინფორმაცია გაქვთ საქართველოს შესახებ, რამდენად მართავდა KFB საქართველოში პროცესებს?

საქართველოს საკითხი სპეციალურად არ შემისწავლია. მაგრამ შემიძლია, შეგახსენოთ, რომ გამსახურდიამ საჯაროდ, ტელევიზორის ეკრანიდან მოინანია. ასეთი რამ უკვალოდ არ ჩაივლიდა. როგორ და რამდენად ახერხებდა ამის შემდეგ KFB გამსახურდიას კონტროლს, პირდაპირ თუ ირიბად, ძნელი სათქმელია. ზუსტად ვერც იმას გეტყვით, სსრკ-ს დაშლის შემდეგ იყენებდა თუ არა სპეცსამსახური სათავისოდ მის პიროვნულ სისუსტეებს. გამსახურდია ხშირად იმპულსურად და არცთუ ჭკვიანურად მოქმედებდა, რასაც საქართველოსთვის ძალიან არასასურველი შედეგები მოჰყვა, ეს საყოველთაოდაა ცნობილი. ვიცი, გამსახურდია ჩემზე

ცხინვალში შევიდა. ცხადია, რუსეთის ხელისუფლებამ ეს ფაქტი მყისიერად გამოიყენა და დასავლეთს მიანოდა ინფორმაცია, რომ ქართველები ოსეთში შეიჭრნენ, აგრესორები არიან, ხალხი დახოცეს. ჩვენ მხოლოდ ვიცავდით, ჩვენ ხომ მშვიდობისმყოფელები ვართო; თანაც მათ ნამდვილად ჰქონდათ ეს სტატუსი. ვთვლი, რომ ეს საქართველოს ხელისუფლების დიდი და სერიოზული პოლიტიკური შეცდომა იყო. მესმის, სააკაშვილს ძალიან უჭირდა ეყურებინა, როგორ იბომბებოდა ქართული სოფლები და არაფერი გაეკეთებინა. მაშინ საკუთარი ხალხის თვალში დაკარგავდა რეპუტაციას. თანაც მგონია, სააკაშვილს ესმოდა – მის შეჭრას ცხინვალში რუსეთის აგრესია ნამდვილად მოჰყვებოდა. ძალიან მძიმე დღეში იყო, მაგრამ, როგორც ჩანს, მაინც მოთმენა ჯობდა. როგორც კი ეს ამბავი გავიგე, და საინფორმაციო გადაცემებს ვუსმენდი, სულ ამას ვამბობდი: „როგორ ვერ მოითმინა სააკაშვილმა, როგორ წამოეგო რუსეთის პროვოკაციას!“

*ესაუბრა ნინო ბექიშვილი
24 თებერვალი 2010*

პოლიტიკა

დაბნეული ოკოზისია

პოლიტიკურ პარტნიორებს შორის გაკეთებული არჩევანი მიანიშნებს, რომ ირაკლი ალასანიასთვის ახლა მთავარი არჩევნებში გამარჯვება კი არ არის, არამედ – არჩევნების შემდეგ მაქსიმალურად დიდი „მესამე საპროტესტო ტალღის“ აგორება.

მაია ნიკლაური

ჭადრაკის სასახლის 700-ადგილიანი დარბაზი დღის 3 საათისთვის მთლიანად შეივსო. სკამებს შორის ფეხზე დასადგომი ადგილიც აღარ დარჩა. დარბაზში ციოდა, ქურთუკი არავის გაუხდია და ალბათ ამიტომაც, სიტუაცია 90-იანი წლების საქართველოს უფრო ნააგავდა, ვიდრე 2010 წელს – როცა მთავარი პოლიტიკური შეკრებები რუსთაველის გამზირზე რამდენიმე ფეშენებელური სასტუმროს დარბაზებში იმართება.

ოპოზიციონერი ლიდერების მისვლამდე აუდიტორიას ხალხით სავსე სცენიდან „საზოგადოებრივი დარბაზის“ წევრები და აქტივისტები მიმართავდნენ. გამომსვლელთა უმრავლესობა ემოციურად ამტკიცებდა ხელისუფლების შეცვლის გარდაუვალობას. „ჩვენ აუცილებლად უნდა გავიმარჯვოთ!“ „საკაპშვილის რეჟიმი უნდა დავამარცხოთ!“ „ცოტალა რჩება კომმარის დასასრულამდე!“ – ისმოდა შეძახილები აუდიტორიიდანაც.

შეკრების მთავარი მიზანი ახალი ოპოზიციური ერთობის დემონსტრირება იყო. ზურაბ ნოლაიდელი, ლევან გაჩეჩილაძე, ზვიად ძიძიგური, კობა დავითაშვილი და ირაკლი ალასანია შეთანხმდნენ, რომ 30 მაისის არჩევნებში ერთიანი კანდიდატი ეყოლებათ.

ერთმანეთის კონკურენტები რადიკალურად განსხვავებული პოლიტიკური იმიჯის და წარსულის მქონე პოლიტიკოსები არიან. ერთ მხარესაა ლევან გაჩეჩილაძე, რომლის ბრძოლის ველი საკნებით გადაჭედული თბილისის ქუჩებია; მეორე მხარეს კი ირაკლი ალასანიაა, რომელიც ქართულ ოპოზიცივაში ნიუ-იორკის, გაერო-ს შტაბინის გაპრიალებული დერეფნიდან მივიდა. განსხვავებით ალასანიასგან, რომელსაც უნდა, რომ ქართულ პოლიტიკაში მაღალი სტანდარტები შემოიტანოს, გაჩეჩილაძისთვის პოლიტიკაში ყოფნა ჰობია.

ლიდერის არჩევის გზა კონსულტაციების შედეგად უნდა გადაწყდეს. არჩევანი ასეთია: პრაიმერი, სოციოლოგიური კვლევა ან პოლიტიკური შეთანხმება. ჭადრაკის სასახლეში სამი პოლიტიკური პარტია და ლევან გაჩეჩილაძე შეკრებილთა წინაშე ახალი შენაძენით, ირაკლი ალასანიასთან გაიმორჩნდნენ. ჭადრაკის სასახლეში ალასანია არა „ალიანსს“, არამედ საკუთარ პარტიას წარმოადგენდა.

დარბაზში ამბობდნენ, რომ ალასანია გაბედული პოლიტიკოსია. „ნამდვილი გმირი“, – ასე უწოდებდნენ მას. თუმ-

■ ზურაბ ნოლაიდელი, ქადრაკის სასახლე, თბილისი, 24 თებერვალი 2010

ფოტო: ლევან ხარაძე

ცა, ტაშით დარბაზი სხვა დროს დაინგრა – როცა ტრიბუნასთან ზურაბ ნოლაიდელი გამოჩნდა, ამ გაერთიანების ნამდვილი ავტორი, „ედინაია როსიას“ ქართველი პარტნიორი.

„ზურაბ ნოლაიდელს ვგულშემატიკვრობ იმიტომ, რომ ჩემი ახლობელია. ჯერ კიდევ „მოქალაქეთა კავშირიდან“ ვიცნობ და არა მგონია, რამე ცუდი გააკეთოს. მან შეძლო და ყველას გვერდით დადგა. ეს დასაფასებელია“, – სატელევიზიო კამერების წინ ამბობდა მსახიობი გურანდა გაბუნია.

ზურაბ ნოლაიდელი არასაპარლამენტო ოპოზიციაში განხეთქილების მთავარი მიზეზი გახდა. ყოფილი პრემიერი გასული წლის შემოდგომიდან სათავეში ჩაუდგა ეგრეთ წოდებული „პრაიმერისტების“ არაფორმალურ გაერთიანებას – კონსერვატორთა პარტიას (კახა კუკავა, ზვიად ძიძიგური) და ხალხის პარტიას (კობა დავითაშვილი). „ალიანსი საქართველოსთვის“, რომელმაც პირველმა დაასახელა თბილისის მერობისა და საკრებულოს თავმჯდომარეობის საკუთარი კანდიდატები, პრაიმერში მონაწილეობას არ დათანხმდა.

ორივე მხარეს ჰქონდა შიდა ოპოზიციური პრაიმერის სასარგებლო და საწინააღმდეგო მყარი არგუმენტები. „ალიანსი“ მთავარ საფრთხეებს შიდა ოპოზიციური არჩევნების ჩატარების პროცესში ხედავდა და თვითმმართველობის არჩევნებამდე ერთი თვით ადრე ოპოზიციის ლიდერებს შორის წინა-საპრაიმერო კონკურენციას წამგებიან ნაბიჯად თვლიდა. პრაიმერის სანაცვლოდ, „ალიანსი“ მათი კანდიდატისთვის მხარდაჭერის მოპოვებას პოლიტიკური შეთანხმების გზით ცდილობდა. არც კონსერვატორებმა, არც დავითაშვილის პარტიამ და არც ზურაბ ნოლაიდელმა ირაკლი ალასანიას სასარგებლოდ გადაწყვეტილება არ შეცვალეს.

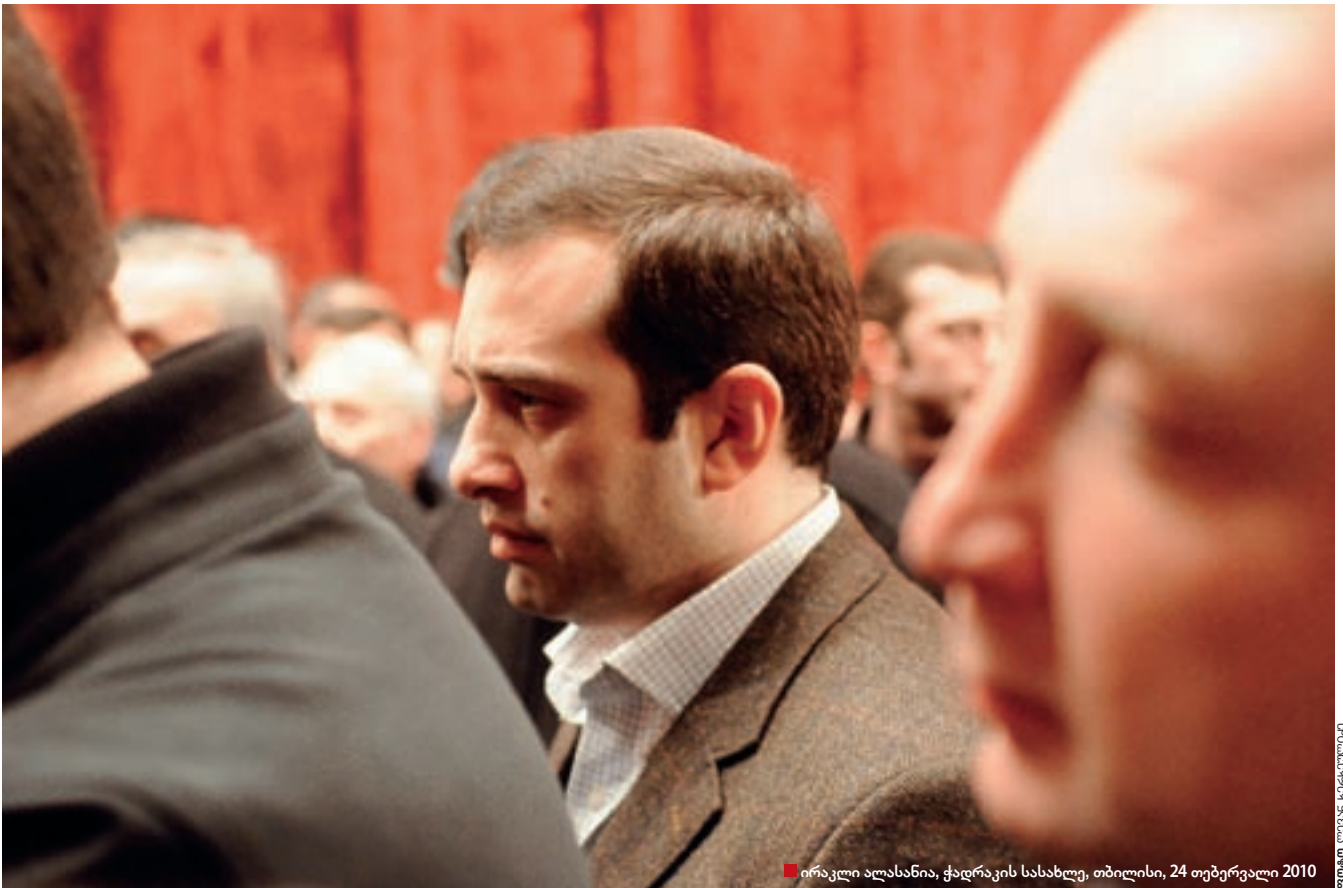
პარალელურად, ზურაბ ნოლაიდელი რამდენჯერმე ჩავიდა რუსეთის დედაქალაქში, პირადად შეხვდა პრემიერ პუტინს და მის პარტიასთან „ედინაია როსიასთან“ ხელშეკრულების გაფორმებაც მოასწრო. მისი ამ კონტროვერსიული ნაბიჯების გამო, „პრაიმერისტებთან“ ასოცირება „ალიანსისთვის“ კიდევ უფრო არასასურველი გახდა.

ამიტომაც, ყველა ელოდა, რომ არასაპარლამენტო ოპოზიციას არჩევნებში ორი ლიდერი წარმოადგენდა: ერთი – პრაიმერით გამოვლენილი, მეორე კი – ირაკლი ალასანია.

ორ ვგუფს შორის არსებული, ერთი შეხედვით, მყარი ბალანსი მას შემდეგ დაირღვა, რაც წინასაარჩევნო მზადებაში მონაწილეობაზე თანხმობა აქამდე ბოიკოტის მომხრე ლევან გაჩეჩილაძემ განაცხადა.

გაჩეჩილაძე, რომელმაც 2008 წლის საპრეზიდენტო არჩევნებში თბილისში მიხეილ სააკაშვილს მოუგო, პოტენციურად მერობის ძლიერი კანდიდატია. ბოიკოტის რეჟიმიდან მისმა გამოსვლამ არასაპარლამენტო ოპოზიციის განლაგება შეცვალა.

რესპუბლიკელი დავით ბერძენიშვილი იხსენებს: „გაჩეჩილაძე ეძებდა მომენტს, სწავლობდა ირაკლი ალასანიას, მასთან მუდმივი ურთიერთობა ჰქონდა და ცდილობდა, პრაქტიკული ულტიმატუმებით დალაპარაკებოდა“. სავარაუდოდ, ეს ულტიმატუმი „ალიანსიდან“ ალასანიას წამოსვლას გულისხმობდა, რადგან არც პრაიმერში მონაწილეები

■ ირაკლი ალასანია, ჭადრაკის სასახლე, თბილისი, 24 თებერვალი 2010

ფოტო: ლევან ჯინჯიფია

■ „მე გადავდგი კეთილი ნების ნაბიჯი ერთიანობისკენ. დარწმუნებული ვარ, ისეთ გზას გამოვძებნით, რაც ყველა პოლიტიკური ძალისთვის მისაღები იქნება, მათ შორის – „ალიანსისთვისაც“, – ამბობს ირაკლი ალასანია.

და არც ლევან გაჩეჩილაძე ზურაბ ნოლაიდელს არ თმობდნენ, „ალიანსი“ კი ყოფილ პრემიერთან თანამშრომლობაზე უარს ამბობდა.

დავით ბერძენიშვილი ვარაუდობს, რომ ალასანია ლევან გაჩეჩილაძის გავლენის ქვეშ მოექცა და „გაურკვეველ“ გუნდში ამიტომაც აღმოჩნდა. „ირაკლი დაექვედა საკუთარ ლიდერობაში და პოლიტიკური შეცდომაც დაუშვა“, – ამბობს ბერძენიშვილი. „ალიანსის“ წევრები არ მალავენ, რომ ალასანია სხვადასხვა ოპოზიციურ ძალასთან შეხვედრებს მათ გარეშე მართავდა. თავად ალასანიამ, ზურაბ ნოლაიდელმა და ლევან გაჩეჩილაძემაც დაადასტურეს, რომ უკვე დიდი ხანია, ეს მოლაპარაკებები მიმდინარეობს. მაღალრეიტინგული ალასანიას გადაბირებას ყველა ცდილობდა.

„მე გადავდგი კეთილი ნების ნაბიჯი ერთიანობისკენ. დარწმუნებული ვარ, ისეთ გზას გამოვძებნით, რაც ყველა პოლიტიკური ძალისთვის მისაღები იქნება, მათ შორის – „ალიანსისთვისაც“, – ამბობს ირაკლი ალასანია. ერთიანობის მისაღწევად ის ორმაგ თამაშს თამაშობს. ერთი მხრივ, ჭადრაკის დარბაზის სცენაზე ნოლაიდელთან ერთად გამოდის და მასთან მოლაპარაკებებს აწარმოებს, რითაც „ალიანსს“ ემიჯნება, მეორე მხრივ კი, „ლიბერალთან“ საუბარში ამბობს: „მე ზურაბ ნოლაიდელის გვერდით არ ვდგავარ, არ ვაპირებ არავისთან ახალ ბლოკში გაერთიანებას, „ალიანსი“ არ დაშლილა“.

თავად „ალიანსში“ დაბნეულობა იგრძნობა. მართალია, ალასანიას აქ ისევ გუნდის წევრად თვლიან, მაგრამ ელოდებიან, რომ პარტნიორი შეცდო-

მას გამოასწორებს. დავით ბერძენიშვილი თვლის, რომ მისი დაბრუნებისთვის კარი ყოველთვის ღიაა. ალასანიას დაბრუნებამდე „ალიანსში“ შემდგომი ნაბიჯების გადადგმას არ ჩქარობენ, ალასანიას გარეშე პროგნოზები კი პესიმისტურია. „ალიანსს“ ალასანიას გარეშე ისეთივე მაღალი რეიტინგი აღარ ექნება. თუ ალასანია მაინც ნოლაიდელის მოკავშირეობას დააპირებს, ვფიქრობ, რომ ისიც წააგებს. საბოლოოდ კი უგულავა გაიმარჯვებს“, – ამბობს ბერძენიშვილი.

„ჩვენი საქართველო – თავისუფალი დემოკრატიის“ ლიდერს ოპოზიციურ კანდიდატებს შორის ყველაზე მაღალი რეიტინგი ჰქონდა. სოციოლოგიური კვლევების მიხედვით, მერობის მსურველებს შორის ირაკლი ალასანია სტაბილურ მეორე ადგილს იკავებდა

გიგი უგულავას შემდეგ. არჩევნების მოახლოების მიუხედავად, „ალიანსს“ წინასაარჩევნო კამპანია არ დაუწყია. ალასანია, როგორც ლიდერი და მერობის კანდიდატი, თითქმის არსად ჩანდა. სხვაობა პირველ და მეორე ადგილს შორის, კვლევების მიხედვით, არ იცვლებოდა. შესაძლოა, ალასანია საკუთარი სტაგნაციის მიზეზად „ალიანსთან“ ასოცირება მიიჩნია და უფრო აქტიური პარტნიორების ძიება დაიწყო.

თუმცა, საეჭვოა, ახალი და ძალიან დაგვიანებული გაერთიანება მართლაც თბილისის მერის არჩევნების მოსაგებად იყოს შექმნილი. თუ ახალი პარტნიორებისგან ირაკლი ალასანია დახმარებას წინასაარჩევნო კამპანიის ეფექტურად წარმართვაში ელის, ის ან ძალიან მიაბიჭია, ან სრულიად გაუთვითცნობიერებელი ქართულ პოლიტიკაში.

ზურაბ ნოღაიდელის წინასაარჩევნო რიტორიკა ბოლო დროს ხმების დაცვის მიზნით გამყალბებლებისთვის „ხელეების დამტვრევით“ და „პოლიტიკური ნეკროლოგების“ შედგენის მუქართაა გაჯერებული. ლევან გაჩეჩილაძემ კი ჯერ კიდევ იანვარში ახსენა პროტესტის „მესამე ტალღა“, რომელიც არჩევნების შემდეგ აგორდება. „მერის არჩევნები იქნება ძალიან დიდი მღელვარების დაწყების საბაბი. სააკაშვილის ნატურა არის ასეთი – არაფერს არ გაძლევს, რაც არ უნდა სამართლიანად მოიპოვო. გამოწერს ისეთ ქალაქებს, რომელიც საქართველოს ინტერესების და ქართველი ამომრჩევლის წინააღმდეგ იმუშაებს. მაგრამ ჩვენი ამომრჩეველი ამას ძალიან ადეკვატურ რეაქციას მისცემს“, – ამბობდა მაშინ გაჩეჩილაძე.

იგივე განწყობა აქვთ გაჩეჩილაძის ტრადიციულ მხარდამჭერებს – ორგანიზაცია „ქართული აკადემიის“ წევრებს, ცნობილ მსახიობებსა და მწერლებს: „არჩევნების გაყალბების შემდეგ ჩვენ მოვახდენთ პარტიულ ორგანიზებას. ყველას ვაჩვენებთ, რომ შეგვიძლია ჩვენი ხმების დაცვა“, – ამბობს აკადემიის წევრი ნუკრი ქანთარია.

„ხელისუფლება ადგილობრივ არჩევნებს გააყალბებს და ამას მთელი მსოფლიო დაინახავს. ამ გაყალბებას ქვეყანაში სერიოზული ქექა-ქუხილი უნდა მოჰყვეს“, – განაცხადა გიორგი გაჩეჩილაძემ ერთ-ერთი შეხვედრის შემდეგ.

„გაყალბება გამოგონილი მითია, ქა-

ოსის ასატენად. ხელისუფლება ისედაც დიდი ანგარიშით იგებს, მით უმეტეს, როცა ოპოზიციაში ქაოსია“, – ამბობს პოლიტოლოგი ანდრო ბარნოვი.

ეგრეთ ნოდებულები „პრაიმერისტებიდან“ არც ერთი პოლიტიკური სუბიექტი, „ალიანსისგან“ განსხვავებით, არ მონაწილეობს საარჩევნო სიების კორექციის პროცესში. სიების გადამონმებით ოპოზიციურ პარტიებს შეეძლოთ ხელისუფლების მხრიდან არჩევნების გაყალბების შანსები შეემცირებინათ, თუ ეს მათი მიზანი იყო.

თავად ალასანია ყოველგვარ არეულობას გამოირიცხავს. გაყალბების შემთხვევაში, ის ამომრჩეველთა ხმების დაცვას სამართლებრივი გზებით და საერთაშორისო თანამეგობრობის აქტიური ჩართვით აპირებს.

ოპოზიციის ლიდერებთან დაახლოებული წყარო „ლიბერალთან“ საუბარში განმარტავს, რომ ახალ გაერთიანებას ირაკლი ალასანია მხოლოდ იმისთვის სჭირდება, რომ არჩევნებში უგულავას მაქსიმალურად ძლიერი კანდიდატი დაუპირისპიროს, მცირე სხვაობით ნაგების შემდეგ კი „ხმების დაცვის“ ლე-

გიტიმური მოტივი მოიპოვოს და ქუჩის აქციები დაიწყო. ამავე წყაროს ცნობით, „მესამე ტალღისთვის“ საჭირო ფინანსებს ახალ გაერთიანებას ზურაბ ნოღაიდელი და ირაკლი ოქრუაშვილი ჰპირდებიან. არც ერთი მათგანის ამბიცია თბილისის მერის არჩევნების მოგება არ არის.

ჭადრაკის სასახლის შეკრება ერთიანობის სიმბოლო უნდა ყოფილიყო. თუმცა, ოპოზიციის გაერთიანება არ მომხდარა. გაერთიანების მოწოდებას „ეროვნული ფორუმი“ და „საქართველოს გზა“ გამოეხმაურნენ. მათ კატეგორიულად გამოირიცხეს იმ გაერთიანებაში მონაწილეობის შესაძლებლობა, სადაც ნოღაიდელიც იქნება. დღევანდელი მონაცემებით, ერთ მხარეს დარჩა „ალიანსი“, რომელიც არჩევნებში ან მერის კანდიდატის გარეშე გავა, ან ნაჩქარევად და მოუმზადებლად დააყენებს სოზარ სუბარის კანდიდატურას; მეორე მხარეს კი არის პოლიტიკური დაჯგუფება, რომლის არჩევნებში მონაწილეობის მიზანია არა 30 მაისს გამარჯვება, არამედ საპროტესტო აქციებისთვის საჭირო მუხტის კიდევ ერთხელ შექმნა. **■**

■ „მერის არჩევნები იქნება ძალიან დიდი მღელვარების დაწყების საბაბი. სააკაშვილის ნატურა არის ასეთი – არაფერს არ დათმობს... მაგრამ ჩვენი ამომრჩეველი ამას ძალიან ადეკვატურ რეაქციას მისცემს“, – ამბობდა გაჩეჩილაძე.

■ ლევან გაჩეჩილაძე, ჭადრაკის სასახლე, თბილისი, 24 თებერვალი 2010

ზურაბ ნოლაიდელი ქუთაისში, დეკემბერი 2009

ფოტო: ვახუშტია სოსო

რეპორაჟი

ნოლაიდელის რეპორაჟი

ზურაბ ნოლაიდელის „მოძრაობა სამართლიანი საქართველოსთვის“ რეგიონებში ყველაზე აქტიურად ემზადება თვითმმართველობის არჩევნებისთვის.

თეა ზიზიბაძე, ქუთაისი; გოგა აფციაური, გორი

ერთადერთი ოპოზიციური პარტია ქუთაისში, რომელიც უკვე აქტიურ სარჩევნო რეჟიმში მუშაობს, არის ზურაბ ნოლაიდელის „მოძრაობა სამართლიანი საქართველოსთვის“.

ქალაქის ცენტრში, თამარ მეფის ქუჩაზე ერთ-ერთი ყველაზე კომფორტაბელური, ორსართულიანი შენობის მეორე სართულზე, რამდენიმე კვირაა, ხალხმრავლობა დილიდან შეინიშნება.

იქ, სადაც ადრე ბადრი პატარკაციანი ვილის საარჩევნო შტაბი მდებარეობდა, ახლა ნოლაიდელის თანაგუნდელები, როგორც თავად ამბობენ, არჩევნების მოსაგებად ემზადებიან.

ქუთაისში, „მოძრაობა სამართლიანი საქართველოსთვის“ იმერეთის რეგიონული და ქუთაისის საქალაქო ორგანიზაცია 2008 წლის 27 მარტს დაფუძნდა. ორი თვის წინ კი პარტიამ ქუთაისში მეორე ოფისი ავტოქარხნის დასახლებაში გახსნა.

„მაღე ყველა უბანში და ყველა ზონაში გვექნება შტაბები. გავხსნით იმდენ რაიონულ ცენტრს, რა რაოდენობაც იქნება საჭირო არჩევნებისთვის“, – ამბობს „მოძრაობა სამართლიანი საქართველოსთვის“ ქუთაისის ორგანიზაციის ხელმძღვანელი შოთა ბურჯანაძე.

სათავო ოფისში თვალშისაცემია თანამედროვე ინვენტარით მონწყობილი დიდი საკონფერენციო დარბაზი, სადაც ხალხმრავლობა და ყველა თავის საქმეს აკეთებს: ზოგი საქალაქო დარბაზს, სხვებს წინ სპეციალური სია უდევთ – ტელეფონით უკავშირდებიან ამომრჩევლებს და პარტიასთან თანამშრომლობას სთავაზობენ, ან პარტიულ აქტივისტებს სხვადასხვა დავალებას აძლევენ.

რამდენიმე ადამიანი პარტიაში გასაწევრიანებლად მისული და ხელმძღვანელთან შეხვედრას ელოდება. ისინი კი, ვინც ეს პროცედურა უკვე გაიარა, გა-

მოცდილი აქტივისტებისგან პარტიულ „ქცევის წესებს“ ეუფლებიან.

რამდენიმე კვირაა, „მოძრაობა სამართლიანი საქართველოსთვის“ ოფისში ტრენინგ-კურსი მიმდინარეობს. პარტია თავის აქტივისტებს საარჩევნოდ ამზადებს. საკონფერენციო დარბაზის გვერდით მდებარე ერთ-ერთ ოთახში 50-მდე აქტივისტი დილიდან საარჩევნო პროცედურებზე სასწავლო კურსს გადის და ასეა ყოველდღიურად. ამბობენ, რომ ქუთაისში სულ 600 ადამიანს მოამზადებენ, რომლებიც ამომრჩეველთა სიებს კარდაკარ გადაამონებენ.

„იმერეთში 12 რაიონია. ყველგან ჩვენი ოფისები გვაქვს. თითო საარჩევნო უბანზე 5 ადამიანს ვანგარიშობთ, რომლებიც საარჩევნო პროცესებს დააკვირდებიან. სწორედ ამდენი ადამიანი გვჭირდება“, – ამბობს შოთა ბურჯანაძე.

პირველი მარტიდან ქუთაისში სტარტს

აიღებს „კარდაკარის პროექტი“, რომელიც საარჩევნო სიების გადამონმებას და ზურაბ ნოლაიდელის საარჩევნო მე-11 კენჭების მოსახლეობამდე მაქსიმალურად ზუსტად მიტანას ითვალისწინებს.

„ნოლაიდელის მთავარი სათქმელი ამ საარჩევნოდ ის არის, რომ საქართველო უნდა გაძლიერდეს, გაძლიანდეს და სოციალურად ნელში გაიმართოს. რუსეთთან ურთიერთობის გარეშე კი, ეს ვერ მოხდება“, – ამბობს ნოლაიდელის პარტიაში გასაწევრიანებულად მისული შუახნის მამაკაცი.

პარტიის რეგიონული ოფისის ხელმძღვანელთან ერთად ახალგაზრდა აქტივისტებს ტრენინგს „კონსერვატიული პარტიის“ ქუთაისის ორგანიზაციის თავმჯდომარეც უტარებს. გოჩა ბაძგარაძე სხვა ადგილობრივ „კონსერვატორებთან“ ერთად ნოლაიდელის პარტიაში, რამდენიმე თვეა, რაც გადაბარგდა. „ჩვენ „კონსერვატორები“ კი არ დაგვიტოვებია, უბრალოდ, ნოლაიდელის პარტიას შევეუერთდით, რადგან ამ არჩევნებზე

ერთ-ერთი ასეთი შემთხვევა საჩხერის რაიონში მოხდა. ნოლაიდელის პარტიის მხრიდან ზენოლა იყო ჩვენი პარტიის სამსტრუქციო რაიონის წარმომადგენლები“, – ჰყვება მღვდელაძე.

„ბევრი ცდუნებას ვერ უძლებს და გადადის. ხდება ახალგაზრდების მოსყიდვა. ნოლაიდელის აქტივისტები დადიან და ამომრჩევლებს ყიდულობენ. პარტიაში თითო მიყვანილ ადამიანზე პარტიის აქტივისტს 150 ლარს უხდიან“.

თავად კობა მოდებაძე, „ახალი მემარჯვენეების“ ყოფილი წევრი საჩხერიდან, რომელიც ახლახან ნოლაიდელის პარტიის წევრი გახდა, ამბობს: „ნოლაიდელის პოლიტიკური კურსი ამ ეტაპზე ჩემთვის უფრო მისაღები აღმოჩნდა. სხვა არანაირი დაინტერესება, მათ შორის არც ფინანსური, არ ყოფილა“.

ამ ინფორმაციაზე „მოდრაობა სამართლიანი საქართველოსთვის“ ქუთაისის ორგანიზაციაშიც ეცინებათ. აქ ამბობენ, რომ პირიქით, ანაზღაურება პარტიის

ლოს 20 დეკემბერს შეხვდა. დიდების მემორიალის აფეთქებიდან მეორე დღეს ყოფილი პრემიერი ქუთაისში ჩავიდა და მემორიალის ნანგრევებთან აქცია გამართა.

„ამ აქციით გამოჩნდა იგი ქუთაისში. ისარგებლა ამ უბედურებით“, – ამბობს „რესპუბლიკური პარტიის“ ქუთაისის ორგანიზაციის ხელმძღვანელი ნატო ქათამაძე.

ერთი დღით ადრე ექს-პრემიერი ცხინვალში იყო და გორში 45 დღის მანძილზე ოსური მხარის მიერ დატყვევებულ ტირინსელ მოზარდთან ერთად დაბრუნდა.

გორში ამბობენ, რომ ნოლაიდელის შიდა ქართლში გააქტიურების ათვლის ნერტილიც სწორედ აქედან იწყება. განთავისუფლებული მოზარდების მშობლებმა მაშინ „მოდრაობა სამართლიანი საქართველოსთვის“ ლიდერს მადლობა გადაუხადეს. ეს მადლობა ქართულ სატელევიზიო მედიას არ უჩვენებია, თუმცა, როგორც ნოლაიდელის პარტიის გორის ოფისში ამბობენ, ამ საქციელით ექს-პრემიერმა, სულ მცირე, გათავისუფლებული მოზარდების თანასოფლელების სახით მხარდამჭერები შეიძინა.

ამის შემდეგ გორში პარტია „მოდრაობა სამართლიანი საქართველოსთვის“ მშენებლობა დაიწყო. ადგილობრივი ორგანიზაციის წარმომადგენლები აღნიშნავენ, რომ მათ ლიდერს განსაკუთრებით კარგი პოზიციები აქვს გორის რაიონის სოფლებში.

პარტიის გორის ორგანიზაციის ლიდერი მამუკა კობერიძეა. ერთ დროს იგი „რესპუბლიკურ პარტიაში“ იყო, შემდეგ კი გოჩა ფიფიას „ქართულ პოლიტიკაში“.

მამუკა კობერიძის თქმით, გორის ორგანიზაცია 1500-ზე მეტ მხარდამჭერს ითვლის.

მათი უმრავლესობა გორის რაიონის სოფლებიდანაა. ნოლაიდელის თანაპარტიელები არ მალავენ, რომ აქცენტს ისეთ სოფლებზე აკეთებენ, საიდანაც წლების წინ რუსეთში ხილი გაჰქონდათ გასაყიდად.

პარტიაში ახლა ადგილობრივი თვითმმართველობის არჩევნებისთვის ემზადებიან. უკვე გადანყვებილია, რომ, „მოდრაობა სამართლიანი საქართველოსთვის“ სახელით, გორის საკრებულოს მაჟორიტარი წევრობისთვის ქალაქის ყოფილი გამგებლის მოადგილე ტარიელ ლალიაშვილი იბრძოლებს. იგი უკვე მართავს ამომრჩეველთან შეხვედრებს და ყველას არწმუნებს, რომ საქართველოსთვის რუსეთთან ურთიერთობის აწყობა ძალიან მნიშვნელოვანია, ამის გაკეთება კი დღეს მხოლოდ ზურაბ ნოლაიდელს შეუძლია. **■**

■ „რამდენი ვართ? ზუსტად არ დამითვლია. ათასობით და ათიათასობით. ყოველდღიურად იზრდება ჩვენი პარტიის წევრთა რაოდენობა“.

ერთიანი გუნდით უნდა გამოვიდეთ“, – ამბობს ბაძგარაძე.

„რამდენი ვართ? ზუსტად არ დამითვლია. ათასობით და ათიათასობით. ყოველდღიურად იზრდება ჩვენი პარტიის წევრთა რაოდენობა“, – ამბობს ბურჯანაძე.

მისი თქმით, ბოლო ხანებში პარტია კიდევ უფრო პოპულარული გახდა რეგიონში და „ეს გამონეწეულია პარტიის მიმართულებითა და პოლიტიკით“.

სხვა ოპოზიციონერები მიიჩნევენ, რომ ნოლაიდელი ქუთაისში არა მისი პოლიტიკის, არამედ ფულის გამოა პოპულარული, რომელსაც ის რეგიონში „ბლომად ხარჯავს“.

„ნოლაიდელის პარტიის გააქტიურება და პოპულარობა მისი პოლიტიკური კურსის გამო არ ხდება. ეს დაკავშირებულია ზოგადად ოპოზიციური ძალების პასიურობასთან და იმასთან, რომ აშკარაა, ნოლაიდელს ყველაზე მეტი ფული აქვს“, – ამბობს „ახალი მემარჯვენეების“ ქუთაისის ორგანიზაციის ხელმძღვანელი მამუკა მღვდელაძე.

მისი თქმით, არის ნოლაიდელის პარტიის წევრების მიერ სხვა რეგიონული ოპოზიციური პარტიების წარმომადგენელთა გადაბირების შემთხვევებიც.

სტრუქტურაში დასაქმებულ ადამიანებსაც არ აქვთ და ისინი ენთუზიაზმით მუშაობენ.

„ოპოზიციურ პარტიებთან კონსულტაციები ყოველდღიურად მიმდინარეობს. აქ არ არის გადაბირება-გადმობირების მომენტი. როდესაც იცვლება გარკვეული ოპოზიციური პარტიის აქტიურობა და როდესაც დაფიქსირებულია, რომ ეს თუ ის პარტია რეალურად ძალას წარმოადგენს, რა თქმა უნდა, ხდება გადასვლა-გადმოსვლები. ჩვენთან უკვე გადმოვიდნენ ახალი მემარჯვენეებიდან, რესპუბლიკელებიდან, ფორუმიდან და ა.შ. და ეს პროცესი ხდება ყოველდღიურად. დამერწმუნეთ, რომ ზურაბ ნოლაიდელს ამდენი ფული არ აქვს“, – ამბობს შოთა ბურჯანაძე.

28 თებერვალს ქუთაისში პარტიის ზონალური შეხვედრა დაგეგმილი, სადაც ზურაბ ნოლაიდელიც ჩავა. იგი რეგიონული ლიდერებისგან ამ დრომდე განუყოფელი მუშაობის ანგარიშს ჩაიბარებს და მომავალ აქტივობებსაც დაგეგმავს. ამომრჩეველთა მოსაზრებად ძალიან მალე სერიოზულ გააქტიურებას გეგმავს პარტიის ახალგაზრდული ფრთაც.

ზურაბ ნოლაიდელი ქუთაისელებს ბო-

მემორანდუმის ხელმოწერა პოლიტიკურ პარტიებსა და საზოგადოებრივ მაუწყებელს შორის, 22 თებერვალი 2010

ტელეკომპანია „საქართველო“

პოლიტიკა და მდინა

პოლიტიკური მონოლოგი LIVE-ში

ოპოზიცია და ხელისუფლება ერთმანეთს გაურიგდა, გარიგების საგანი მედიაა.

ანიტა თვაური

„აჰა, ბატონო, გჩუქნით ტელევიზიას მთლიანად. მთელ არხს, რომელიც მთელ საქართველოს ფარავს. მეორე არხი სახელმწიფო არხია და შემოდია, მასზე ვისაუბრო. პოლიტიკურმა ძალებმა მხარი დაუჭირეს ჩემ ინიციატივას, რომ მეორე არხი სადისკუსიო კლუბად გადავაკეთოთ. დავილაღე პოლიტიკოსების პრეტენზიით, რომ მათ არ აქვთ ტელევიზიაში გამოსვლის საშუალება“.

ეს განცხადება, რომელშიც პრეზიდენტს შეიძლება ერთდროულად რამდენიმე ფორმულირებაში შეედავო, მიხილ სააკაშვილმა 2008 წლის ნოემბერში გააკეთა. ორი წლის შემდეგ „პრეზიდენტის საჩუქარი“ ეთერშია.

მეორე არხი, რომელიც 25 თებერვლიდან მთლიანად პოლიტიკურ არხად გადაკეთდა, დღეს ტელევიზიის შენობაში ორ ოთახს იკავებს და მხოლოდ თბილისსა და მის შემოგარენში მაუწყებლობს. ამ არხს არ აქვს

საკუთარი ტექნიკური ბაზა. პროდიუსერები კი ამბობენ, რომ გადაცემების ბადე არ არსებობს, რადგან არხს ჯერ არ აქვს განსაზღვრული ბიუჯეტი.

22 თებერვალს 13 პოლიტიკურ პარტიასა და საზოგადოებრივი მაუწყებლის ხელმძღვანელობას შორის მემორანდუმი გაფორმდა, სადაც უწინეტებადა განერილი, თურა ფორმისა და შინაარსის უნდა იყოს მეორე არხის ის გადაცემები, რომელშიც მემორანდუმზე ხელისმომწერი პოლიტიკური პარტიები მიიღებენ მონაწილეობას.

აშშ-ს ეროვნულ-დემოკრატიული ინსტიტუტის ხელშეწყობით მომზადებული მემორანდუმი ამბობს, რომ მეორე არხი, ტრადიციულად, საპარლამენტო სხდომებსა და საკომიტეტო მოსმენებს პირდაპირ ეთერში გადასცემს; ასევე, პირდაპირ ეთერით კვირაში ერთხელ აუცილებლად გავა პოლიტიკური დებატები. საღამოს ამ განხილვების შემოკლებულ ვერსიას გაიმეორებენ.

სასესიო კვირას განხილვის საგანი ის კანონპროექტები იქნება, რომლებიც პარლამენტში განიხილება, ხოლო არასასესიო კვირა სხვა პოლიტიკურ თემაზე დებატებს დაეთმოება.

მემორანდუმში მკაცრადაა განსაზღვრული, რომ დებატებში მონაწილეობა როგორც საპარლამენტო, ისე არასაპარლამენტო პოლიტიკური პარტიების წარმომადგენლებმა უნდა მიიღონ.

ყოველ საღამოს კი, მეორე არხის პრაიმთაიმში 22.00-დან 23.00-მდე ერთი საათი მთლიანად დაეთმოება მემორანდუმზე ხელმომწერი 13 პოლიტიკურ პარტიას. გადაცემა „თავისუფალი ტრიბუნა“ სრულიად თავისუფალი იქნება სარედაქციო ჩარევებისგან.

ახლად გარემონტებულ, საღებავების სუნით გაჟღენთილ სტუდიაში არხის პროდიუსერები და ოპოზიციური პარტიების წარმომადგენლები „თავისუფალი ტრიბუნის“ ფორმატზე უკვე დავობენ.

ირაკლი აღასანიას პრეს-სამსახურის ხელმძღვანელი ვაკო ავალიანი ამბობს, რომ ერთსაათიან გადაცემას გამზადებული მსიტიანს. კონსერვატორებმა და კიდევ სამმა პარტიამ სტუდია „მონიტორის“ საგამოძიებო ფილმის ჩვენება გადაწყვიტეს. ვია თორთლაძემ კი თავად გადაწყვიტა გადაცემას გაძლოლოდა და სტუდიაში, რომელიც მთელი ერთი საათი მის განკარგულებაში იყო, სტუმრები მიიწვია.

მეორე არხის მთავარი პროდიუსერი დოდო შონავა ამბობს, რომ 2009 წლის თებერვალში საზოგადოებრივ მაუწყებელში იმ მიზეზით დაბრუნდა, რომ საპარლამენტო არხის კონცეფციის შემუშავება დაავალეს. მისი თქმით, ოპოზიციის გაზაფხულის აქციებმა მემორანდუმის შემუშავების პროცესი შეაფერხა.

2009 წლის ივლისში პრეზიდენტმა პარლამენტში გამოსვლისას კიდევ ერთხელ ახსენა მეორე არხი: „ვიხოვ პარლამენტს, სექტემბრის ბოლომდე, ყველა პროცედურა დაასრულოს, იმისათვის, რომ მეორე არხთან დაკავშირებით ჩვენი ინიციატივა განხორციელდეს“. ახალი მეორე არხის შექმნა მან მის მიერ გატარებულ მნიშვნელოვან რეფორმებს მიათვალა.

მემორანდუმის განხილვა მხოლოდ ოქტომბრის შუა რიცხვებში განახლდა.

მართალია, NDI-ის ოფისში 13-მა ოპოზიციურმა პარტიამ ხელი მოაწერა მემორანდუმს, თუმცა ბევრი მათგანი ამ მემორანდუმით უკმაყოფილოა. ნაცვლად მოთხოვნილი თავისუფალი ხუთსაათიანი ეთერისა, მათ მხოლოდ ერთი საათი გამოუყვეს. არხის ეთერს „ნაციონალური მოძრაობა“, საპარლამენტო და არასაპარლამენტო ოპოზიცია თანაბრად გაიყოფს. თითო პარტიას თვეში ორი სათიერო საათი ეკუთვნის.

არხის პროდიუსერებს იმედი აქვთ, რომ მეორე არხზე სახის ჟურნალისტური პროდუქტიც გავა. ისინი ამზადებენ ყოველდღიურ თოქ შოუს „არგუმენტის დრო“, სადაც სტუდიაში მოწვეული აღმასრულებელი ხელისუფლების წარმომადგენლები წამყვანისა და მოწვეული ჟურნალისტების შეკითხვებს უპასუხებენ. თუმცა, დაუგეგმავი ბიუჯეტის პირობებში, გავა თუ არა ეს გადაცემა ეთერში, არავინ იცის.

არხის ხელმძღვანელები ამჟამად რამდენიმე დაგეგმილი გადაცემისთვისაც არჩევენ წამყვანებს, თუმცა დანამდვილებით როდის ჩაუშვებენ ამ პროექტებს ეთერში, ვერ ამბობენ.

მემორანდუმში არ ავალდებულებს მეორე არხს, გააშუქოს ოპოზიციის მიერ მოწყობილი აქციები და არც იმაზე ამბობს რამეს, იმ შემთხვევაში, თუ არხმა რომელიმე მოთხოვნა არ შეასრულა, პასუხს რით აგებს.

„მემორანდუმში უნდა შესრულდეს, მაგრამ ეს არ ნიშნავს, რომ ჩვენ ვინმეს ვჩუქნით ამ არხს, ეს არის არხი, რომელიც თავის ფუნქციას მემორანდუმის მიხედვით განახორციელებს“, – აღნიშნავს ქანტურია.

საქართველოს გზა, რესპუბლიკური პარტია, ეროვნული ფორუმი, ახალი მემარჯვენეები, ქალთა პარტია, ბურჯანაძის დემოკრატიული მოძრაობა – ერთიანი საქართველო და ლეიბორისტები – ამ პარტიებმა მემორანდუმზე ხელი არ მოაწერეს.

„ხელისუფლება დემოკრატიულობის „მირაჟის“ შექმნას და ამ „დათმობით“ მედიაში მნიშვნელოვანი პრობლემის გადაფარვას ცდილობს. არ ვაპირებთ, რომ ამ თემაზე „დავახურდავოთ“ მედიის პრობლემები. ვითხოვთ მედიის გათავისუფლებას პოლიტიკური ტერორისგან და პოლიტიკური ცენზურისგან“, – ამბობს რესპუბლიკელი თინა ხიდაშელი.

„იტყვიან, რომ ოპოზიციისთვის ღიაა ერთი არხი, რეალურად კი ეს არხი ვერ შეძლებს იმ საინფორმაციო ნაკადის დაბალანსებას, რომელიც თუნდაც საზოგადოებრივი მაუწყებლის საინფორმაციო გადაცემებიდან მოდის, თავი რომ დავანებოთ ხელისუფლებას მომუშავე სხვა ტელევიზიებს“, – მიიჩნევს ახალი მემარჯვენეების ერთ-ერთი ლიდერი ფიქრია ჩიხრაძე.

სამეურვეო საბჭოს ხელმძღვანელი ლევან გახელაძე პოლიტიკური პარტიებისთვის საეთერო ნაწილის გადაცემას საქართველოში შექმნილი პოლიტიკური პროცესების თავისებურებით ხსნის. „ზიბისი-ზე ეს არ ხდება იმიტომ, რომ იქ არ არსებობს არასაპარლამენტო ოპოზიციის ცნება, იქ პოლიტიკური პროცესი მთლიანად პარლამენტშია გადატანილი. მეორე არხი უნდა შეიქმნას იდეურად, რომ პოლიტიკური პროცესი იქნას გადატანილი ამ არხზე“, – ამბობს ლევან გახელაძე და ამბობს, რომ პოსტსაბჭოთა ქვეყნებში საქართველო ამგვარი მაუწყებლობის ტიპით პიონერია.

საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარე დავით ბაქრაძე მიიჩნევს, რომ მეორე არხის მთავარი ფუნქციაა, პოლიტიკური პარტიებისთვის მოსახლეობასთან უკეთესი კომუნიკაციის საშუალების მიცემა. „სწორედ ეს არის დემოკრატია, როდესაც პოლიტიკოსებს აქვთ მოსახლეობასთან ურთიერთობის საშუალება და მოსახლეობას აქვს არჩევანის გაკეთების საშუალება“, – ამბობს დავით ბაქრაძე.

პოლიტიკური პარტიებისთვის მეორე არხის ეთერის დათმობის ერთ-ერთი მიზეზი თავად ოპოზიციის პროტესტი გახდა. „ჩვენს სარედაქციო ბადაში ცვლილებების შეტანა იმ აქციების შემდეგ გახდა აქტუალური, რაც აქ სირცხვილის დერეფნებში

გვატარეს. მოდიოდა ბრალდებები, რომ ჩვენ ვცვლით მათ სათქმელს. მაშინ გადავდგით ეს ნაბიჯი. მხოლოდ ჩემზე რომ ყოფილიყო დამოკიდებული, მე ამ ნაბიჯს არ გადავდგამდი“, – ამბობს დოდო შონავა.

მეორე არხის პროდიუსერების თქმით, საპარლამენტო არხად გადაკეთება ქვეყანაში პოლიტიკური კულტურის ამაღლებას ისახავდა მიზნად. სწორედ ამ მიზნის მისაღწევად მათ საპარლამენტო ტელევიზიების უცხოური ანალოგების – ამერიკული C-SPAN-ის, BBC PARLIAMENT-ისა და გერმანული FENIX-ის გათვალისწინებით მოამზადეს კონცეფცია.

ამერიკული C-SPAN პროგრამული ბადის ძირითად ნაწილს აშშ-ს კონგრესისა და სენატის სხდომების და სხვა მნიშვნელოვანი პოლიტიკური მოვლენების ტრანსლაციას უთმობს.

პირდაპირ ეთერს მეორე არხი დღესაც უთმობს პარლამენტის სხდომებს, მაგრამ მას იმდენად ცოტა მაყურებელი ჰყავს, რომ საერთო სატელევიზიო რეიტინგებში „მეორე არხი“ დღემდე საერთოდ ვერ ხვდება. საღამოს 10-დან 11 საათამდე, სწორედ იმ დროს, რასაც ახალი პოლიტიკური არხი ოპოზიციას „ჩუქნის“, ტელემეყურებლების 70%-ზე მეტი ნაციონალურ არხებს უყურებს (მაგალითისთვის, 18 თებერვლის მონაცემებით, პრაიმ-ტაიმში მაყურებელი ასე განაწილდა: „რუსთავი2“ – 34%; „იმედი“ – 38%; პირველი არხი – 4%). მაყურებელთა დარჩენილი 25% კი ქართულ საკაბელო და უცხოურ არხებზეა გადანაწილებული. საკაბელო ქართული არხების – „კავკასიისა“ და „მაესტროს“ მაქსიმალური რეიტინგია, ამავე მონაცემებით, 4-5%-ია.

არასაპარლამენტო ოპოზიცია, დიდი ხანია, ლაპარაკობს მედია გამოქვეყნის არათანაბარ პირობებზე და იმ პრობლემებზე, რომელთაც ეს მათ არჩევნების წინ უქმნით – ოპოზიციური პარტიების პროგრამები და მათი ლიდერების განცხადებები, მათივე თქმით, არასაკმარისად, ან ხშირად არასწორი ინტერპრეტაციით ვრცელდება. საკაბელო არხები კი, ცხადია, ვერ ახერხებენ ნაციონალური მაუწყებლების მიერ გავრცელებული ინფორმაციის სრულფასოვნად დაბალანსებას. იმისათვის, რომ ახალი ტრიბუნა – „მეორე არხი“ – ოპოზიციამ ეფექტურად გამოიყენოს, მხოლოდ მათი მონდომება არ კმარა. თუ არხს დანარჩენი 23 საათის განმავლობაში მაყურებელი არ ეყოლება, დიდი შანსია, მას არც საღამოს 10-დან 11-საათამდე უყუროს ვინმემ. აუდიტორიის უდიდეს ნაწილს კი ოპოზიციის აქტივობის შესახებ საკუთარ ვერსიას ამ არჩევნების წინაც სახელისუფლებო არხები მიანვდიან. ■

კონფლიქტები

აფხაზეთი ნავთობს ეძებს

არსებობს საშიშროება, რომ „შავი ოქროს“ ძიება რესპუბლიკის ტურისტულ შემოსავლებზე უარყოფითად აისახება.

ანაიდ გოგორიანი, სოხუმი

აფხაზეთის მალაჩინოსნებს იმედი აქვთ, რომ რუსული კომპანია „როსნეფტის“ მიერ რესპუბლიკის ნავთობის პოტენციალის დაზვერვა აფხაზეთის ეკონომიკის დივერსიფიკაციას შეუწყობს ხელს. მაგრამ არსებობს საშიშროება, რომ ნავთობის ძებნა და შემდგომში მისი მოპოვება აფხაზეთის ეკოლოგიას დააზიანებს და ეს საკურორტო ინდუსტრიაზე უარყოფითად აისახება. ეს უკანასკნელი კი დღესდღეობით აფხაზეთის ბიუჯეტის მთავარი დასაყრდენია.

„როსნეფტთან“ შეთანხმებას 1992-93 წლების ომის შედეგად საქართველოდან „გახლეჩილმა“ და რუსეთის მიერ დამოუკიდებლად აღიარებულმა სახელმწიფომ გასული წლის დეკემბერში მოაწერა ხელი.

ამ დოკუმენტის თანახმად, „როსნეფტი“ შავი ზღვის აფხაზეთის სანაპიროს შელფს ხუთი წლის განმავლობაში შეისწავლის. ამ ხნის განმავლობაში კომპანია გუდაუთის სანაპიროსთან ორი სამძებრო-დასაზვერვი ჭაბურღილის გაბურღვას აპირებს. ამ მონაკვეთზე ნავთობის აღმოჩენის ალბათობა რუსი სპეციალისტების მიერ წინასწარ 14%-ად არის შეფასებული – რაც საკმაოდ მცირეა. თუმცა ეს საკმარისი აღმოჩნდა პრეზიდენტ ბალაფშისათვის, რომ

„დროა ვიცოდეთ, აფხაზეთში ნავთობი არის თუ არა. მე ასი პროცენტით ვარ დანშუენებული, რომ სამუშაოები უსაფრთხოდ ტარდება“.

ხმამალა მისალმებოდა „როსნეფტთან“ დადებულ ხელშეკრულებას, რომელიც აფხაზეთის ტერიტორიაზე ავტოგასამართი სადგურების ქსელის მშენებლობასაც გეგმავს.

„აფხაზეთში „როსნეფტის“ შემოსვლა – ეს სერიოზული ინვესტიცია და ახალი სამუშაო ადგილებია“, – განაცხადა მან და დაამატა, რომ ეს პროექტი აფხაზეთში ნავთობპროდუქტების სტაბილურ მიწოდებას უზრუნველყოფს.

„აღარ იქნებინა მონოპოლისტები, არამედ იქნება რამდენიმე კომპანია, რომელიც ამ მიმართულებით იმუშავებს“, – თვლის ბალაფში.

სამძებრო სამუშაოებმა, რომელიც აფხაზეთში, ხმელეთზე, გასული საუკუნის 40-იანი წლებიდან ტარდებოდა,

შედეგი არ გამოიღო. დღეს ნავთობის საბადოების შავი ზღვის ფსკერზე მოძიებისათვის სამუშაოები აქტიურად მიმდინარეობს. არ არსებობს შავი ზღვის აუზის ქვეყანა, რომელიც ამ პროცესში ჩართული არ არის.

აფხაზეთის გეოლოგიის, გეოდეზიის და კარტოგრაფიის მიმართულების ხელმძღვანელის, პეტრე კაზანბას განცხადებით, აფხაზეთის ნავთობის მარაგის წინასწარი შეფასებები არაერთგვაროვანია და 30 მილიონი ტონიდან 200 მილიონ ტონამდე მერყეობს.

„დროა ვიცოდეთ, აფხაზეთში ნავთობი არის თუ არა, – განაცხადა მან, – ამოცანა სწორად და დროულად არის დასმული. მე ასი პროცენტით ვარ დანშუენებული, რომ სამუშაოები უსაფრთხოდ ტარდება“.

მალაჩინოსნები აცხადებენ, რომ სამძებრო სამუშაოების დაწყებამდე, სანაპიროდან 30-40 კილომეტრის მანძილზე ეკოლოგიური ექსპერტიზა ჩატარდება. მათივე თქმით, ყველა ბურღვით სამუშაოს გარემოზე მინიმალური ნეგატიური ზეგავლენა ექნება.

ამის მიუხედავად, პროექტმა პრესასა და საზოგადოებაში სერიოზული პოლემიკა გამოიწვია. რესპუბლიკის საზოგადოებრივ პალატაში ამ თემისადმი მიძღვნილი მოსმენები ჩატარდა და სპეციალური სამუშაო ჯგუფი შეიქმნა.

ამ ორგანიზაციის ხელმძღვანელი ნათელა აკაბა თვლის, რომ „როსნეფტთან“ შეთანხმება ხელისუფლების მხრიდან რესპუბლიკისათვის ეკონომიკური განვითარების ალტერნატიული გზების ძიების დადებით მცდელობად უნდა შეფასდეს.

„თუ ჩვენ მხოლოდ ტურისტული სექტორით შემოვიფარგლებით, ჩვენ შვილებს და შვილიშვილებს ძალიან ბევრ რამეს დავაკლებთ“, – თქვა მან.

სხვა ექსპერტები ამ თემაზე უფრო კატეგორიულები არიან. მათი აზრით, ეს პროექტი საფრთხეს უქმნის იმას, რაც დღეს აფხაზეთის მთავარ ღირსებას წარმოადგენს: ეკოლოგიურად სუფთა პლაჟები და წყნარი ატმოსფერო.

„ამ საკითხს დიდი სიფრთხილით უნდა

მოვეკიდოთ“, – განაცხადა ექსპერტმა სპარტაკ ჟიდკოვმა.

„ვინაიდან აფხაზეთი არასტაბილური რეგიონია, ნავთობის მოპოვების უსაფრთხოება რესპუბლიკაში სამხედრო-პოლიტიკურ მდგომარეობაზე იქნება დამოკიდებული. აფხაზეთი ტურისტებისათვის სიიაფის გამო არის მიმზიდველი, ასევე უნიკალური ბუნების გამო, რომელსაც დღეისათვის ტექნოგენური ზეგავლენა თითქმის არ განუცდია“.

„მისი ეკოლოგიური მდგომარეობის ნებისმიერმა დარღვევამ აფხაზეთის ეკონომიკას შეიძლება მძიმე ზიანი მიაყენოს“.

ექსპერტის მოსაზრებებს ოპოზიციური პარტიებიც იზიარებენ, მათ შორის – ყოფილი ვიცე-პრეზიდენტი რაულ ხაჯიმბა, რომელიც სერგეი ბალაფშს გასული წლის ბოლოს გამართულ საპრეზიდენტო არჩევნებზე უწევდა კონკურენციას.

„მე ვთვლი, რომ მსგავს პროექტებზე ხელის მოწერა, ეკოლოგიური და ეკონომიკური ექსპერტიზის ჩატარების გარეშე, საზოგადოებრივი აზრის იგნორირებით, არამიზანშენილია. საზოგადოებრივ პალატაში ჩატარებული მოსმენები მიზეზურულია. არსებობს ხალხი, პარლამენტი, და მსგავსი პროექტები ქვეყნის ხელმძღვანელობამ მათთან უნდა განიხილოს“, – განაცხადა მან.

იგი ასევე გამოთქვამს უკმაყოფილებას იმის გამო, რომ სააქციო საზოგადოება „რნ-აბხაზიას“ აქციების საკონტროლო პაკეტი – 51% – „როსნეფტს“ ეკუთვნის, ხოლო აფხაზეთს – 49%.

„არსად მსოფლიოში მსგავსი პრაქტიკა არ არსებობს. ვინც თვლის, რომ მომავალში მდგომარეობის შეცვლა შესაძლებელია, ცდება“, – ამბობს ხაჯიმბა.

მსგავს მოსაზრებას გამოთქვამს საზოგადოებრივი ორგანიზაცია „ახიაცას“ ხელმძღვანელი ახრა ბჟანია.

„აქ იკითხება ჩვენ სულში გამჯდარი საბჭოთა სტილი – როცა უფროსი ბიძა გეუბნება, რომ ეს საჭიროა და კარგად იქნები. სახელმწიფო საკუთარ მომავალზე უნდა ზრუნავდეს“, – განაცხადა მან.

თუმცა, „როსნეფტის“ შეილობილი კომპანია „რნ-აფხაზეთის შელფის“ გენერალური დირექტორი ვადიმ ივანცოვი ირწმუნება, რომ, ნავთობის მნიშვნელოვანი მარაგის აღმოჩენის შემთხვევაში, რესპუბლიკის ბიუჯეტი, „როსნეფტთან“ შედარებით, 10-11-ჯერ მეტ მოგებას მიიღებს.

„თუ 2010 წლის პროგრამა განხორციელდა, მარტო დღეს-სახით, აფხაზეთის ბიუჯეტში 60-დან 100 მილიონამდე რუბლი შევა. აღარაფერს ვამბობ მოგების გადასახადზე“, – განაცხადა მან. ■

კავკასია

ნოვია ალდი – ტრაბედი ბრძელდება

ვიდრე რუსეთის ხელისუფლებაში პუტინია, სავარაუდოდ, არავინ დაისჯება იმის გამო, რაც 10 წლის წინ ნოვია ალდიში მოხდა.

ლაურა ჰასანოვა, გროზო

2000 წლის თებერვალი ჩეჩნეთში განსაკუთრებულად ცივი და სუსხიანი გამოდგა. გროზო უკვე ხელიდან ეცლებოდათ ჩეჩენ მებრძოლებს, რომლებიც სოფელ-სოფელ, მშვიდობიან მოსახლეობას ამოფარებულები, იხიზნებოდნენ მთებში. მათ ფეხდაფეხ მიჰყვებოდნენ რუსი ფედერალები და გზად დაჭრილებსა და დაღუპულებს ტოვებდნენ. რუსი გენერლები და პოლიტიკოსები, რომლებმაც გამარჯვების სუნი იგრძნეს, უმართავები გახდნენ.

ამ დროისთვის რუსეთის ფედერაციის პრეზიდენტის მოვალეობას უკვე ვლადიმირ პუტინი ასრულებდა. იგი პირადად კურირებდა იმას, რაც ჩეჩნეთში ხდებოდა.

ათი წლის წინ თებერვალში გროზოს მახლობლად დაბა ნოვია ალდიში

■ „ჩვენ კი არ ვცხოვრობთ, ვარსებობთ. უბრალოდ იმის გაგება გვინდა, რისთვის მოხდა ეს ყველაფერი? და რატომ არ შეუძლია ხელისუფლებას ეს დანაშაული გამოიძიოს და დამნაშავეები დასაჯოს?“

ჩეჩნეთის ომის ერთ-ერთი ყველაზე სისხლიანი ტრაგედია დატრიალდა. ბოვეიკების განადგურების მოტივით, სოფელში სანკტ-პეტერბურგის შს მთავარი სამმართველოს სპეცდანიშნულების რაზმი შევიდა. ე.წ. წმენდას 56 ადამიანის სიცოცხლე ემსხვერპლა.

დალუპულთაგან არც ერთი არ ყოფილა ბოვეიკი. ისინი, ძირითადად, ქალები და მოხუცები იყვნენ.

„ორი თვე გვბომბავდა ავიაცია, ჩვენ კი სარდაფებში ვიმალებოდით. 4-ში სოფელში რუსი ჯარისკაცები გამოჩნდნენ, საბუთებს გვიმონებდნენ. გვეგონა, ომი დამთავრდა. ერთმა რუსმა სამხედრომ, რომელმაც საბუთები შემომონა, მითხრა: გაიქეცი, სარდაფებში ნუ დაბრუნდებით, ხვალ აქ ცხოველები მოვლენ. ისინი ქვას ქვაზე არ დატოვებენო. ასეც მოხდა. მეორე დღეს ჩვენი სოფელი აღარ იყო“, – ჰყვება მოვლენების თვითმხილველი ასეთ ჩადავება.

ეს ამბავი მეორე ჩეჩნური ომის ნაწილია. ამ ომმა პუტინი ხელისუფლებაში მოიყვანა. ნოვოე აღდის სისხლიანი საქმისთვის რუსეთის მართლმსაჯულებას ამ დრომდე არავინ დაუსჯია. ეს ტრაგედია თითქმის აღარავის ახსოვს. მასობრივი მკვლელობებიდან 10 წლის შემდეგ ადამიანის უფლებათა დამცველები რუსეთის მთავარ პროკურორს მიმართავენ, რათა ნოვოე აღდის საქმის გამოძიება ხელახლა დაიწყო. „ამ ტრაგედიას არ აქვს ხანდაზმულობის ვადა“, – ამბობენ ისინი.

ნოვოე აღდის დაზარალებულთა საქმეების განხილვისას სტრასბურგის ადამიანის უფლებათა დაცვის სასამართლომ დაადგინა, რომ მასობრივ მკვლელობებში რუსეთის ხელისუფლებამ დამნაშავე, რუსეთის ფედერაციას მოსარჩელებისთვის, რომლებიც ტრაგედიის დროს დალუპულთა ნათესავები არიან, დაახლოებით ნახევარი მილიონი ევროს გადახდა დაეკისრა.

ჩეჩნეთის პრეზიდენტი რამზან კადიროვი ტრაგედიის დღეს – 5 თებერვალს დაბა ნოვოე აღდისში ჩავიდა და იქაურ მეჩეთში, პარასკევის ტრადიციულ ლოცვაზე თქვა: „10 წლის წინ გარენრებმა, რუსეთის არმიის შემარცხენელებმა, აქ სისხლიანი წმენდა მოაწყვეს. ადრე თუ გვიან ისინი აუცილებლად დაისჯებიან. გპირდებით, ყველაფერს გავაკეთებ, რომ ამიერიდან ვერც ერთმა ძალამ ვერ შეძლოს ჩეჩნური მიწის სისხლით მორწყვა“.

კიდევ ერთი ადგილი, სადაც 5 თებერვალი ახსოვთ, სანკტ-პეტერბურგია, რადგან სწორედ იქაურმა სპეცდანიშნულების რაზმმა ჩაიდინა ნოვოე აღდისში გაუგონარი სისასტიკე.

ამ დღეს პეტერბურგელი ლიბერალები, ადამიანის უფლებათა დამცველები, არასამთავრობო ორგანიზაციე-

ბის წარმომადგენლები და რიგითი მოქალაქეები, რომელთათვისაც სულერთი არ არის, რა მოხდა ნოვოე აღდისში, ქუჩაში გამოდიან, რათა პატივი მიაგონ 5 თებერვალს დალუპულებს.

წელს ხელისუფლებამ აქციის ორგანიზატორებს პიკეტის მონაწილის უფლება არ მისცა, იმ მიზეზით, რომ იქ, სადაც დემონსტრაცია დაიგეგმა, სახურავებიდან ყინულის ლოლოები უნდა ჩამოეტეხათ.

ტრაგედიიდან 10 წლის თავზე ადამიანის უფლებათა დაცვის ცენტრმა „მემორიალმა“ დოკუმენტური ფილმი მოამზადა, რომლის ჩვენება 5 თებერვალს მოსკოვსა და სანკტ-პეტერბურგში მოეწყო. ფილმში „ნოვოე აღდის – საქმე, რომელსაც ხანდაზმულობის ვადა არა აქვს“ თვითმხილველები თავად ჰყვებიან რა გადახდათ 2000 წლის 9 თებერვალს. ინტერვიუების დიდი ნაწილი ადამიანის უფლებათა ცნობილმა დამცველმა ნატალია ესტემიროვამ ჩაწერა. ესტემიროვა გასულ ზაფხულს გროზნოში უცნობებმა გაიტაცეს და მოკლეს.

ფილმის გმირებს შორისაა ქალი, რომელმაც ქმარი და ორი შვილი დაკარგა. „არ ვიცი, როდის დამთავრდება ეს ყველაფერი და რამდენი სისხლია კიდევ საჭირო პუტინის პრეზიდენტობისთვის, არა მგონია, ჩვენ და რუსებმა ერთ ქვეყანაში ცხოვრება შევძლოთ“, – ამბობს ლუიზა აბულჰანოვა.

მალიკას ახსოვს, რომ იმ დღეს შავად თოვდა, იმიტომ რომ გარშემო სახლები ინვოდა. მისი სახლიც მათ შორის. „ბრძანება გვაქვს, ყველანი დაგხოცოთ! თქვენ თუ არ დაგხოცა-

ვთ, ჩვენ მოგვეკლავენ, – ყვიროდნენ ისინი, – იხსენებს მალიკა, – ოქროს სამკაულები მიჰქონდათ, თუ ვინმეს ოქროს კბილებს შენიშნავდნენ, კლავდნენ და კბილებს აცლიდნენ. ღრიალებდნენ: „ფული სად არის? ფული მოგვეციო!“

მალიკამ გადარჩენა მოახერხა, მაგრამ სამი ნათესავი დაკარგა.

ერთ-ერთი ქალბატონი იხსენებს: „ტელევიზორი აკუმულატორზე ჩავრთეთ. რუსული არხები გადმოსცემდნენ, ვითომ სპეციალური ოპერაციისას ფედერალებმა დაბა ბოვეიკებისგან განმინდეს. ამ დროს გვერდით დახოცილი ნათესავების ცხედრები გვესვენა. რა დამაფიქვებს ამას?“

დაზარალებულები ამბობენ, რომ მშვიდობამ ჩეჩნეთში დღემდე ვერ დაისადგურა. ნოვოე აღდის მსგავსი ეპიზოდები ჩეჩნეთის ომში არა ერთი და ორი იყო.

„ჩვენ კი არ ვცხოვრობთ, ვარსებობთ. უბრალოდ იმის გაგება გვინდა, რისთვის მოხდა ეს ყველაფერი? და რატომ არ შეუძლია ხელისუფლებას ეს დანაშაული გამოიძიოს და დამნაშავეები დასაჯოს?“ – ამბობს ელვირა დომბაევა, იმ მოვლენების თვითმხილველი.

„დღეს, როცა გროზნოში დავდივარ, ვერ ვამჩნევ ვერც ახლად აშენებულ სახლებს, ვერც მალაზიების ვიტრინებს, ვერაფერს. ირგვლივ მხოლოდ გარდაცვლილთა და მათი მკვლელების სახეებია. ჩვენ გვეუბნებიან, რომ ომი დასრულდა. კი, მაგრამ როგორ დასრულდა, თუკი ჩვენ ვერასოდეს დავივინყებთ ამ დღეს?“

მეორე ჩეჩნური ომი

მეორე ჩეჩნური ომი 1999 წლის 30 სექტემბერს დაიწყო. ჩეჩნეთში რუსეთის ფედერალური ძალების მეორედ შეყვანის მიზეზი გახდა დაღესტანში საველე მეთაურების შამილ ბასაევისა და ჰაბატის რაზმების შეჭრა და ასევე ბუინაკსკში, მოსკოვსა და ვოლგოდონსკში საცხოვრებელი სახლების აფეთქება. კონფლიქტის აქტიური, შეიარაღებული ფაზა 1999-2000 წლებში გაგრძელდა. მეორე ჩეჩნური კამპანიის

დროს დალუპულთა ზუსტი რაოდენობა უცნობია. რუსეთის სტატისტიკის კომიტეტის მონაცემებით, მშვიდობიან მოსახლეობას შორის მსხვერპლი 10-დან 20 ათასამდე მერყეობს. თუმცა, სხვადასხვა ადამიანის უფლებათა დამცველი ორგანიზაციების მონაცემებით, ეს რიცხვი 100 ათასამდე აღწევს. გარდა ამისა, 3 ათასზე მეტი ადამიანი უგზო-უკვლოდ დაკარგულად და გატაცებულიად ითვლება.

1999 წლის სექტემბერში რუსეთის პირველი პრეზიდენტის ბორის ელცინის მიერ შემოღებული კონტრ-ტერორისტული ოპერაცია ჩეჩნეთში მხოლოდ 9 წლის შემდეგ, 2009 წლის 16 აპრილს, 00.00 საათზე რუსეთის მესამე პრეზიდენტის დმიტრი მედვედევის ბრძანებით დასრულდა. თუმცა, ჩეჩენი ადამიანის უფლებათა დამცველები ამბობენ, რომ სრულფასოვან მშვიდობამდე აქ ჯერ კიდევ შორია.

კომახიძე ჟენევაში

23 თებერვალს ვახოს ბანაკში პირველი გასაუბრება ჩაუტარეს. გასაუბრება არაბუნებრივად დიდხანს, ექვს საათზე მეტხანს გაგრძელდა. პირველადი გადაწყვეტილება – ისევ მკაცრი რეჟიმის ბანაკში დატოვებენ თუ უფრო მსუბუქ რეჟიმში გადაიყვანენ, უახლოეს დღეებში უნდა მიიღონ. ვახოს ჰაერივით სჭირდება რეჟიმის შემსუბუქება, რადგან სადაც არის, იქ კომპიუტერზე მუშაობის უფლება არა აქვს, ამის გარეშე კი დაწყებულ ფილმზე მუშაობის გაგრძელება წარმოუდგენელია.

სოზარ სუბარი, ჟენევა

წამლებით სავსე პარკი, პიჯაკი, პერანგები, მაისურები და მრავალი სხვა წვრილმანი გამატანა ქეთომ – ჟურნალისტ ვახტანგ კომახიძის მეუღლემ – ჟენევაში, სადაც 21 თებერვალს ჩაველი. ქეთო შვილის – 9 წლის ლევანის განცდებზეც მიყვებოდა – ძალიან ნერვიულობს, როცა ტელევიზორში მამისადმი მიძღვნილ გადაცემებს უყურებსო. ოჯახისთვის ძალიან მოულოდნელი იყო, რომ ვახომ შვეიცარიაში პოლიტიკური თავშესაფარი მოითხოვა. როგორც ჩანს, მოულოდნელი იყო თვითონ ვახოსთვისაც. მას რომ დარჩენა წინასწარ ჰქონოდა გადაწყვეტილი, მისი ნივთების წაღება მე არ მომიხდებოდა.

ვახტანგ კომახიძე საგამოძიებო ფილმს აკეთებს 2008 წლის აგვისტოს რუსულ-ქართულ ომზე. ამ მიზნით, იგი ცხინვალშიც იყო შესული და, როგორც თვითონ ამბობს, საინტერესო მასალები მოაგროვა. ამ მასალების ნაწილი მაჩვენა კიდეც, როცა ჟენევის ერთ-ერთ ბარში ვისხედით და მიყვებოდა, რომ სწორედ ამის შემდეგ გადაიღერა ხელისუფლებამ მისი დევნა. პარლამენტის წევრები, სახელისუფლებო ტელევიზიები სამშობლოს მოლაღატის ეპითეტს არ იშურებდნენ. სახლთან რამდენჯერმე დახვდნენ უცნობი პირები და დაემუქრნენ, თუმცა ამის შესახებ მეუღლისთვის არაფერი უთქვამს – ოჯახში რასაც ხედავდნენ, ისიც საკმარისი იყო ნერვიულობისთვის. ბოლო წვეთი, როგორც ჩანს, თბილისის აეროპორტში შსს კონსტიტუციური უსაფრთხოების დეპარტამენტის (კუდი-ს) მთელი შემადგენლობის დახვედრა იყო. ვახო ჟენევაში მიდიოდა, რათა ჟენევის მოლაპარაკებების მონაწილეებისგან დამატებითი მასალები მოეპოვებინა. კუდი-ს თანამშრომლები სასაზღვრო კონტროლის საზღვრის მიღმა დახვდნენ და დაემუქრნენ. ჟენევაში ჩასულმა კომახიძემ

ვახტანგ კომახიძის მხარდასაჭერი მიტინგი შვეიცარიის საელჩოს წინ, თბილისი, 13 თებერვალი 2010

შვეიცარიის მთავრობისგან თავშესაფარი მოითხოვა.

ვახო ჟენევის აეროპორტში დამხვდა. 21 თებერვალს კვირა იყო, ვახოს კი სწორედ შაბათსა და კვირას აძლევენ ლტოლვილობის მაძიებელთა ბანაკის დატოვების უფლებას. არა მარტო ვახოს, არამედ სხვებსაც. ზოგიერთი მათგანი – ვახოს თანაბანაკელები – აეროპორტშიც ვნახეთ, კიდეც რამდენიმე ჟენევის ცენტრში, რკინიგზის ვაგზალთან შეხვდით. ახალგაზრდა ბიჭი, რომელიც აეროპორტში შეგვხვდა, რამდენიმე დღის წვერითა და ხელში შოკოლადის დიდი ყუთით, გვეუბნება, – საქართველოში უნდა დავბრუნდე, დიდი ხანია, ევროპაში ვარ და მეტი გაძლება არ შემიძლიაო. მე კი დავიჯერე, მაგრამ ვახო მეუბნება, გიცნო და ამიტომ ამბობს, ასე, თორემ არსად არ პირებს დაბრუნებასო. სხვები, პირიქით, იმას ცდილობენ, როგორ მოიპოვონ ევროპაში ლეგალური ყოფნის უფლება. მათი უმრავლესობა აცხადებს, რომ ცხინ-

ვალის რეგიონიდან არის, ან სოფელ პერევიდან, და თავშესაფარს ითხოვენ, – ჩვენი სახლები ოკუპირებულ ტერიტორიაზეა და უკან ვეღარ ვბრუნდებითო. მარტო შვეიცარიაში იმდენი „პერეველია“, რამდენსაც პერევეში არათუ არასდროს უცხოვრია, მგონი, არც კი გაუვლია. სხვაგანაც იგივე ხდება, თითქმის მთელ ევროპაში...

ვახო თავის პრობლემებზე ნაკლებად ლაპარაკობს, ამ ბიჭების ამბებს მიყვება – თავის სტიქიაშია, ამათ ცხოვრებაზე ფილმის გადაღების იდეა აწუხებს. ნახევრად დოკუმენტური, ნახევრად მხატვრული – ქართველი ლტოლვილების რეალური ცხოვრება ევროპაში.

შმაგი, რომელიც ვაგზალზე შეგვხვდა, 5 თვის წინ წამოვიდა საქართველოდან. არალეგალურად გადავიდა ევროპაში, იარა, იარა და შვეიცარიის მთავრობას ჩაბარდა. წესიერი, მშრომელი ბიჭი ჩანს. საქართველოში სამუშაო ვერ ვიპოვე და იძულებული გავხდი, წამოვსულყავიო.

ვახო მისხნის, რომ უმრავლესობა თავს ქურდობით ირჩენს. აქაური კანონებიც დასწავლილი აქვთ: თუ ნაქურდალის ფასი სამას ფრანკზე ნაკლებია (დაახლოებით 510 ლარი), დანაშაულად არ ითვლება, მხოლოდ ადმინისტრაციული დარღვევაა. ჰოდა, აქაური ფასების არ იყოს, 299.99-ზე ჩერდებიან, რათა ციხეში არ მოხვდნენ. თუმცა, პრობლემა ციხე კი არა, დეპორტაციაა, სამშობლოში დაბრუნება – ამას ციხეში ყოფნა ურჩევნიათ. რამდენიმე წლის წინ ვენაში ერთმა ქართველმა, რომელიც ასევე ქურდობით ირჩენდა თავს, მითხრა, პირველად როცა დამიჭირეს, ინგლისური ფა კომპიუტერი ვისწავლე, მეორეჯერ ფრანგულს ვისწავლე, ხოლო სახლში თუ დავბრუნდები, რა უნდა ვაკეთო.

კიდევ ერთ ბიჭს – ავთოს წინა ჩამოსვლაზე შეგხვდი. მეუღლე ჰყავს ირლანდიაში და თვითონაც იქითვე აქვს გეზი აღებული. 21 წლისაა, მღერის, საოცარი ხმა აქვს, ნებისმიერ ანსამბლს დაამშვენებს. როცა ცოლი შერთო, ამ უკანასკნელს ირლანდიის ვიზა ჰქონდა, სასწავლებლად უნდა წასულიყო. შეთანხმდნენ, რომ ავთოც მალე გაჰყვებოდა, მაგრამ ვიზა ვერ მიიღო. გასული წლის აგვისტოში ბავშვს ელოდებოდნენ. რაც უფრო ახლოვდებოდა ეს თარიღი, მით უფრო შფოთავდა. ივლისში

მეუბნებოდა, კანადა აირჩია – გავიგე, იქ სამუშაოს შოვნა უფრო ადვილიაო. თუ კანადაში ჩააღწევს და სამუშაოსაც იშოვის, ძალიან მეჩქვება, რომ ოდესმე სამშობლოში დაბრუნდეს. მის შვილებზე აღარაფერს ვამბობ, – სადაც გაიზრდებიან, იქაურები იქნებიან, იქაურ ადათებს, იქაური ცხოვრების წესს შეითვისებენ, და საქართველო მათთვის უცხო ქვეყანა იქნება.

განსაკუთრებით ბოლო პერიოდში იმატა არაღვგაღურმა მიგრაციამ – როცა საზოგადოებაში ჩაქრა იმედი, რომ რაიმე უკეთესობისკენ შეიცვლება. ვახოც ძირითადად ამ ბიჭებზე, მათ პრობლემებზე მელაპარაკება, თან ნასასვლელად ემზადება – მისი ბანაკი ჟენევიდან საათ-ნახევრის სავალზე, სოფელ ვალორბეშია და იქ დროზე უნდა გამოცხადდეს. თუმცა, ცხადია, გვერდს არც მის ამბავს ვუვლით – ყველაზე მეტად სწორედ ეს მაინტერესებს. მიყვება, როგორ ემუქრებოდნენ პირადად მას და მის ოჯახსაც. იმედი აქვს, მალე გასაუბრება ექნება და ნაკლებად მკაცრ ბანაკში გადაიყვანენ, საიდანაც გარეთ გამოსვლა უფრო თავისუფლად იქნება შესაძლებელი.

ვახო ერთი პერიოდი თბილისში, ჩრდილების თეატრში მუშაობდა. პარიზში, ტოკიოში, მსოფლიოს მრავალ ქალაქში აწყობდნენ დადგემებს. ფიქრობს, აქაც გა-

ეს ყველაფერი აფხაზებისთვის დაებრალე-ბინათ. და ეს ყველაფერი პირდაპირ ეთერში ხდებოდა – ცუდად დადგმული დანაშაულებრივი სპექტაკლი ჟურნალისტებისა და პოლიციელების მონანიულობით. ვახომ ნათლად აჩვენა, რომ ეს ქართული მხარის პროვოკაცია იყო და ამით კიდევ ერთხელ გააღიზიანა ხელისუფლება.

დღემდე აქტუალურია 5 წლის წინ გადაღებული ფილმი პრემიერ-მინისტრ ზურაბ ჟვანიას მკვლელობის შესახებ – კითხვები, რომლებიც მაშინ დასვა კომახიძემ, დღემდე პასუხგაუცემელია. მკვლელობას ვამბობ, რადგან ვახო დარწმუნებულია, რომ ეს მკვლელობა იყო. ამ თემაზე ჩვენ ბევრი გვიკამათია – მიუხედავად ხელისუფლების მიმართ ჩემი კრიტიკული დამოკიდებულებისა, რაღაცების დაჯერება მაინც მიჭირს. მაგრამ წლები გადის, კითხვები ისევ პასუხგაუცემელია, და ვახოს ვერსიაც ნელ-ნელა ჩრდილავს ჩემ ეჭვებს...

საქართველოს ხელისუფლებისთვის ყველაზე მტკივნეული თემა მაინც ცხინვალის ომია. კითხვები ბევრია: შეიძლება თუ არა ამ ომის თავიდან აცილება? საქართველო რუსეთის პროვოკაციას წამოეგო თუ ორმხრივ პროვოკაციებს ჰქონდა ადგილი? აგვისტოს დღეებში რა უფრო მეტად აწუხებდა საქართველოს ხელისუფლებას – კონფლიქტის ზონაში მოხვედრილი ადამიანების – როგორც ქართველების, ისე ოსების – ბედი თუ მორიგი პიარი? მართალია თუ არა, რომ საქართველოს ხელისუფლება წინასწარ ემზადებოდა ზეიმისთვის – ცხინვალში უკვე ჩატანილი ჰქონდათ მთელი დუჟინი დროშები და ტრიბუნა. გამარჯვებული პრეზიდენტის სიტყვით გამოსვლისთვის, მაშინ, როცა დიდი ლიანხის ხეობაში გრამი სანჯავი არ იყო მონარაგებული, ხოლო დიმიტრის სანაკოევის ე.წ. მთავრობა ისე გამოიპარა ხეობიდან, რომ მოსახლეობა არც გახსენებია?

ვახომ სწორედ ამ თემაზე დაიწყო ფილმის კეთება, რამაც განსაკუთრებით გააღიზიანა ხელისუფლება. დაიწყო მუქარებისა და ცილისწამების ახალი კამპანია. სამშობლოს მოღალატეც გახდა, ოჯახსაც შეეხნენ, 30 წლის წინ არასრულწლოვანი კომახიძის მიერ ჩადენილი გადაცდომაც ამოქექეს არქივიდან. საქართველოში ვინც უნდა დაიცვას, სწორედ ისინი ემუქრებოდნენ. ჟენევაში ჩასულმა თავმსაჯვარი მოითხოვა – სხვა გზა ვერ ნახა თავისი ოჯახის უსაფრთხოების დასაცავად.

15 წელია, ადამიანის უფლებებს ვიცავ, 5 წელი საქართველოს სახალხო დამცველი ვიყავი და ზუსტად ვიცი, იმის გარანტიას, რომ საფრთხე არ ემუქრება, ვერავინ მისცემს. **■**

■ ვახომ სწორედ ამ თემაზე დაიწყო ფილმის კეთება, რამაც განსაკუთრებით გააღიზიანა ხელისუფლება. დაიწყო მუქარებისა და ცილისწამების ახალი კამპანია.

უკვე ვეღარ მოითმინა და გაიპარა – ბელარუსი, პოლონეთი, ავსტრია, ჩეხეთი, იტალია... თანდათან, ზოგზაგებით მიინევდა დასავლეთისკენ. იტალიაში პოლიციელებმა დაიჭირეს, სასტიკად სცემეს და 3 დღის ვადა მისცეს ქვეყნის დასატოვებლად. შვეიცარიაში გადავიდა და ჩაბარდა მთავრობას – ისიც ლტოლვილობის მაძიებელი გახდა.

ამასობაში შვილიც შეეძინა. თავისი გეგმა გამანდო, – საფრანგეთში უნდა გადავიდე, იქიდან ინგლისში მატარებლით შევიპარებო; შესწავლილი ჰქონდა, ეს როგორ იყო შესაძლებელი, შემდეგ კი რამენაირად ირლანდიაში გადავალო. როგორ მოახერხა ამდენი, არ ვიცი – ქართულის გარდა ვერ ერთ ენაზე ვერ ლაპარაკობს, თუ საყველღურო რუსულს არ ჩაეთვლით. ეს ყველაფერი შარშან ოქტომბერში იყო. შემდეგ ესპანეთში გადასულა და ახლა იქ არის თურმე. როგორ აპირებს იქიდან ირლანდიაში მოხვედრას, არ ვიცი. საბოლოო ნავსაყუდელად კი, როგორც მაშინ

ავთოს ჩრდილების თეატრი და თავი ამით ირჩინოს. ვეხუმრები, – ბანაკში მყოფ ბავშვებს თუ დასაქმებ და ქურდობაზე ხელს ააღებინებ, ცალკე შევიცარიის მთავრობა ჩამოგკიდებს მედალს და ცალკე – სამშობლო-მეთქი. ბევრს ვერა, მაგრამ ერთი-ორი ახალგაზრდას დასაქმება, ვისაც ნიჭი აღმოაჩნდება, შეიძლება, – სერიოზულად მპასუხობს.

ვახოს რამდენიმე ფილმმა ხელისუფლება განსაკუთრებით გააღიზიანა. არა მხოლოდ გააღიზიანა, ეს ფილმები ხელისუფლებას ყელში გაეჩხირა და ველარაფერს უხერხებლს. მაგალითად, საგამოძიებო ფილმი 2008 წლის 21 მაისის საპარლამენტო არჩევნებზე, როცა საქართველოს ხელისუფლებამ პროვოკაცია მოახდინა: ქართველმა სპეცსამსახურებმა გალის საზღვართან შეიარაღებული კონფლიქტის იმიტაცია მოახდინეს, ჩვენსავე ავტობუსს ყუმბარა ესროლეს და ცეცხლი წაუკიდეს, ერთი ქალბატონი ტყვეით დაჭრეს და შემდეგ ცდილობდნენ,

ფოტო თინო ბარბაქაძე

■ გვი ჟვანას სახელობის პედიატრიული კლინიკის რეანიმაცია, თბილისი, თებერვალი 2010

საზოგადოება

რატომ იღუპებიან ახალშობილები

ახალშობილთა სიკვდილიანობის მთავარი მიზეზია სუნთქვის აპარატების ნაკლებობა და პათოლოგიებით გამოწვეული ნაადრევი მშობიარობები.

ეკა ჭითანავა

აქ ახალშობილები შუშის ინკუბატორებში ცხოვრობენ. ოთახში შესვლის უფლება მხოლოდ ექიმებს და მშობლებს აქვთ. კარს ანერია: „რეანიმაცია“. შარშან აქ 121 ბავშვი გარდაიცვალა.

ლუკა ნიკლაური 1.300 კილოგრამს იწონის, უკვე ოცი დღეა, გამჭვირვალე აპარატში წევს და ხელოვნურად იკვებება. ლუკას გარდა, ექიმები კიდევ ოთხი ჩვილის გადარჩენას ცდილობენ.

საქართველოში „გაცოცხლების“ შანსი ახალშობილთათვის არათანაბარია.

ჭუთაისის ბავშვთა სახლში თამუნას 3 წლის წინ ტყუპი გოგო-ბიჭი გარდაეცვალა. ბავშვები დღენაკლულები დაიბადნენ და, მართვითი სუნთქვის აპარატის არქონის გამო, ექიმებმა ისინი ვერ გადაარჩინეს. ზუსტად ამ მიზეზით 2008 წელს საქართველოში 150-მდე ახალშობილი დაიღუპა.

„ამ მონაცემებმა შეგვძრა“, – იხსენებს ჯანდაცვის მინისტრის მრჩეველი ვერიკო ბაზიარი და ამბობს, რომ წელს H1N1 ვირუსის გამო უარეს მონაცემებს ელოდებიან.

ბავშვთა სიკვდილიანობის მაჩვენებელი

ქვეყნის განვითარების ერთ-ერთი ინდიკატორია. საქართველოში პერინატალური სიკვდილიანობის მაჩვენებელი, 1000 დაბადებულიდან 24 გარდაცვლილი – ევროპაში ერთ-ერთი ყველაზე მაღალია.

ბავშვთა სიკვდილიანობის შემცირების ვალდებულება საქართველომ ჯერ კიდევ 2000 წელს აიღო, როცა 188 სახელმწიფოსთან ერთად „მილენიუმის განვითარების მიზნებს“ მოანერგა ხელი. მას შემდეგ სიკვდილიანობა შემცირდა, თუმცა ბოლო წლებში მონაცემები თითქმის არ შეცვლილა და

საქართველოში პერინატალური სიკვდილიანობის მაჩვენებელი, 1000 დაბადებულიდან 24 გარდაცვლილი – ევროპაში ერთ-ერთი ყველაზე მაღალია.

სტაბილურად მაღალია.

ვალდებულების მიხედვით, საქართველომ ხუთ წელიწადში ეს მაჩვენებელი კიდევ ორი მესამედით უნდა შეამციროს. თუმცა, ამისთვის მინიმუმ სამი ფაქტორის გამოსწორებაა საჭირო.

ჩვილ ბავშვთა სიკვდილიანობის მთავარი მიზეზი სუნთქვის აპარატების სიმცირეა.

პატარები ყველაზე ხშირად დაბადებიდან პირველი კვირის განმავლობაში იღუპებიან, ძირითადად სუნთქვის დარღვევის გამო. ლუდუშაურის სამედიცინო ცენტრის მონაცემებით, დღენაკლულ ახალშობილთა უმრავლესობას ფილტვების ხელოვნური ვენტილაცია სჭირდება. საჭიროა, დაბადებიდან 12 საათის განმავლობაში ახალშობილებს ხელოვნურად მიაწოდონ სუნთქვისთვის აუცილებელი ნივთიერება სურფაქტანტი, რომლის გამოუმუშავებაც დღენაკლულებმა დედის მუცელში ვერ მოასწრეს.

ლუდუშაურის სახელობის ეროვნული სამედიცინო ცენტრის პერინატალური დეპარ-

ტამენტი მაღალი რისკის ორსულებსა და ახალშობილებს ემსახურება, აქ რეანიმაციული განყოფილება მხოლოდ 10 ახალშობილზეა გათვლილი. დღემდე კი დაახლოებით 15 ქალი მშობიარობს, რის გამოც, რეანიმაციაში სანოლები ხშირად დაკავებულია და გარედან შემოსული ახალშობილისთვის ადგილი თითქმის არ რჩება.

იგივე პრობლემაა გივი ჟვანიას სახელობის პედიატრიული კლინიკის რეანიმაციულ განყოფილებაშიც – აქ ექვსი სასუნთქი აპარატი აქვთ, გადაუდებელი დახმარება კი გაცილებით მეტ ახალშობილს სჭირდება ხოლმე.

გელა მეცხვარიშვილი, ლუდუშაურის კლინიკაში პერინატალური ცენტრის მთავარი ნეონატოლოგი აღნიშნავს, რომ სუნთქვის აპარატები არა მხოლოდ ლუდუშაურის ან თბილისის სხვა კლინიკებში, არამედ მთელი საქართველოს მასშტაბით არასაკმარისია. მისი თქმით, მდგომარეობის გასაუმჯობესებლად, მინიმალური ტექნიკით რაიონული კლინიკებიც უნდა აღიჭურვოს.

თუმცა, ტექნიკური მხარე მხოლოდ აისბერგის თავია. პრობლემის გადანყვევას უფრო სისტემური მიდგომა სჭირდება, მაგალითად რეფერალური მომსახურების განვითარება (როდესაც სამედიცინო ცენტრი მზადაა, აუცილებელი დახმარებით უზრუნველყოს, მძიმე მშობიარობის შემთხვევაში, დედაც და ახალშობილიც), რაც ჩვენთან 90-იანი წლების ბოლოს დაინერგა, მაგრამ დღემდე ფერხდება.

საქართველოში ორი პერინატალური ცენტრი მოქმედებს, რომელშიც ერთდროულად არის სამშობიაროც და ბავშვთა რეანიმაციული განყოფილებაც – ქუთაისსა და თბილისში. ნესით, ყველაზე მონყვევითი სოფლებიდან, მოსალოდნელი მძიმე მშობიარობის შემთხვევაში, ორსული პირდაპირ აქ უნდა გადაჰყავდეთ. გართულების თავიდან ასაცილებლად, ახალშობილს დახმარება პირველ წუთებში უნდა აღმოუჩინო, რისი საშუალებაც რაიონულ საავადმყოფოებს არ აქვთ.

მიუხედავად ამისა, რეანიმაციულ განყოფილებებში მძიმე პათოლოგიის მქონე ახალშობილები მაინც დაგვიანებით გადაჰყავთ.

„როცა რუსთავის სამშობიაროში 28 კვირის ორსულს საკეისროს უკეთებენ და შემდეგ უკვე კატასტროფის ცენტრს ბავშვი თბილისში ვადმოჰყავს, 800 აპარატიც რომ გქონდეს, მაინც ვერ შეამცირებ სიკვდილიანობას“, – აცხადებს იაშვილის სახელობის ბავშვთა ცენტრალური საავადმყოფოს კლინიკური დირექტორი ქეთი ნემსაძე. მისი აზრით, ამ საავადმყოფოებს უნდა ეკრძალებოდეთ მაღალი რისკის ორსულის მიღება, რაც ლიცენზიის პირობებშიც უნდა იყოს

ჩადებული ისე, როგორც ეს ამერიკის შვერტებულ შტატებში ხდება.

ჯანდაცვის სამინისტროში არ უარყოფენ, რომ ლიცენზირების პირობები უკიდურესად გამარტივებულია და ეს პროცედურა დასახვეწია. რამდენიმე წლის წინ, კორუფციასთან ბრძოლის მიზნით, ლიცენზიის მიღება გაამარტივეს.

25 წლის ანი ზაქარაიას ორსულობის მეშვიდე თვეზე მაღალი პროტრომბინი აღმოაჩნდა. ექიმმა ნამლები დაუნიშნა, თუმცა ორი კვირის შემდეგ გაირკვა, რომ მკურნალობას შედეგი არ გამოუღია. დამატებითი ნამლების მიღებამდე კი მშობიარობა დაენყო და რვათვიანი ბავშვი გააჩინა.

„მშობიარობის შემდეგ ოჯახის ახლობელ გინეკოლოგთან მივედი, რომელიც აღმოფოთდა და მითხრა, რომ ჩემი ნაადრევი მშობიარობის თავიდან ასაცილებლად ნორმალურ ექიმს სტაციონარში უნდა მოვეთავსებინე. ამის ნაცვლად, მე რესტორნებსა და მაღაზიებში დავდიოდი ბოლო დღემდე“, – აღნიშნავს ზაქარაია.

გაერო-ს ბავშვთა ფონდის ჯანდაცვის დეპარტამენტის ხელმძღვანელის თამარ უგულავას თქმით, ახალშობილთა სიკვდილიანობის შემცირებას ხელს ექიმების სისტემატური გადამზადებაც შეუწყობდა. მისი თქმით, მძიმე მშობიარობის მიზეზი ორსულობის დროს ექიმის მიერ დაშვებული შეცდომებიც ხდება.

უყურადღებობას ხშირად თავად პაციენტებიც იჩენენ. „ორსულობისას ოთხი კონსულტაცია ექიმთან უფასოა და ორსულები ერთზეც არ მოდიან ხოლმე“, – ჩივიან გინეკოლოგები. ხშირად ორსულის დაუდევრობაცაა იმის მიზეზი, რომ ახალშობილები მწვავე ფორმის პათოლოგიებით იბადებიან, რაც უცნობელი ექსპერტების გაკვირვებასაც იწვევს, – „მუუბნებიან, სეფსისი ჩვენთანაც არის, მაგრამ ამ რაოდენობით თანდაყოლილი ინფექციებით ახალშობილები არ იბადებიანო – აღნიშნავს მეცხვარიშვილი. მისი თქმით, მნიშვნელოვანია ორსულობის დაგეგმვა და კონსულტაციების მეტი ყურადღებით გავლა, რადგან მხოლოდ ერთი მიმართულებით მდგომარეობის გაუმჯობესება სიკვდილიანობას ვერ შეამცირებს.

ახალშობილთა სიკვდილიანობასთან დაკავშირებული პრობლემების გადაჭრის გზას ჯანდაცვის სამინისტრო იმ 15-წლიანი გეგმის შემუშავებაში ხედავს, რომელსაც 2009 წელს ისრაელის შუბას სამედიცინო ცენტრთან ერთად მოაწერა ხელი. ამ გეგმის ამოქმედებამდე კი, ექიმები საერთაშორისო დახმარებების, ნაჩუქარი აპარატურისა და ბედნიერი შემთხვევითობის წყალობით ახერხებენ ახალშობილების გადარჩენას.

ჰანდასვა

არ მიწა ვისოლა სიმაართლე

ნებისმიერი საშუალო სტატისტიკური ნარკომანი, შესაძლოა, ავიწიფიცირებული იყოს.

რუსუდან რუხაძე

გია 38 წლისაა და, უკვე დიდი ხანია, აღარ მალავს, რომ ნარკომანია. მასთან უსიამოვნო ამბით მივდივარ. ყურადღებით ისმენს სიახლეს, მაგრამ იმის გაგება, რომ დედაქალაქში დაახლოებით 500-მა ნარკომანმა არ იცის, რომ ავიწიფიცირებულია, არ აშფოთებს. „იცით, რამდენი ეგეთი კვლევა ტარდება? რალა მე ვიქნები 500-დან ერთი“, – ეჭვით უყურებს მონაცემებს. აივ-ზე ანალიზი არასოდეს აუღია, სამაგიეროდ იცის, რომ C ჰეპატიტი „დააქვს თან“ და ამის ცოდნაც საკმარისია.

საერთაშორისო ფონდ „კურაციოს“ მიერ გამოქვეყნებული კვლევის ეს მონაცემი არ მოიცავს კონკრეტულ სახელებსა და გვარებს. ხუთასი აივ-ით დაინფიცირებული ნარკომანი – ეს მხოლოდ დაშვებითი რიცხვია, რაც კიდევ უფრო ზრდის იმის შანსს, რომ

ნებისმიერი ინტრავენური ნარკომანი, რომელიც ქალაქში დადის, შესაძლოა, აივ-ინფექციის მატარებელი იყოს.

„კვლევისთვის ხუთი ქალაქი შევარჩიეთ – თბილისი, გორი, ბათუმი, თელავი და ზუგდიდი, რადგანაც ნარკომანიას მაინც ურბანული ხასიათი აქვს. ვიდრე ექსპერტები ნარკომომხმარებელთა საერთო რაოდენობას არ დაადგენენ, ავიწიფიცირებულთა ზუსტ რიცხვს ვერ ვასახელებთ. ამჯერად შეგვიძლია, ვთქვათ, რომ ეს არანაკლებ 500-ია“, – განმარტავს „კურაციოს“ დირექტორი გიორგი გოცაძე.

ექსპერტების ვარაუდით, ინტრავენურ ნარკომანთა უმრავლესობა – დაახლოებით 25 ათასი ადამიანი, თბილისში ცხოვრობს, სულ კი საქართველოში 40 ათასი ასეთი ნარკომანია. მათივე გათვლით, ბათუმში 300-მდე ნარკომანია, რომელსაც აივ-ინფექცია

■ ინტრავენურ ნარკომანთა უმრავლესობა – დაახლოებით 25 ათასი ადამიანი, თბილისში ცხოვრობს, სულ კი საქართველოში 40 ათასი ასეთი ნარკომანია.

აქვს. ამ ორ ქალაქს შორის მიმოსვლის სიხშირე კი აივ-ის ეპიდემიის საფრთხეს უფრო ზრდის. ორგანიზაცია Family Health International-ის მიხედვით, როდესაც ნებისმიერი ინფექციის, ამ შემთხვევაში კი აივ-ის გავრცელების მაჩვენებელი 5-პროცენტიან ზღვარს გასცდება, ეს ეპიდემიის საფრთხეზე მიუთითებს. ბათუმი ამ ზღვარს მიუა-

ხლოვდა, თბილისი – ჯერ არა, მაგრამ ტენდენცია მზარდია.

ლულა თავზარაშვილი საზოგადოებრივი გაერთიანება „ბემონიდან“, განმარტავს, რომ ნარკომანების სახით პოტენციური აივინფიცირებულების არსებობა განსაკუთრებით საგანგაშოა, რადგანაც ეს ის რისკ-ჯგუფია, რომლებიც აივ-ის ძირითადი გადამტანები არიან. „კვლევამ აჩვენა, რომ ისინი არ იცავენ უსაფრთხოების ზომებს არც „ნემსის მეგობრებთან“ და არც სქესობრივ პარტნიორებთან. გადაცემის შანსი კი ორივე შემთხვევაში თანაბარია. შესაძლებელია ისიც, რომ 4-5 კაციანი სამეგობროს ერთი ინფიცირებული წევრი სხვა ჯგუფში აღმოჩნდეს და იქაც გაავრცელოს“.

გიას კვლევის შედეგებს ვაცნობ და საშუალო მონაცემებით 2009 წლის ნარკომანის პროფილს ვუხატავ: მამაკაცია, ასე 35-40 წლის, ქართველი, საშუალო განათლებით. პირველად 16-17 წლის ასაკში გასინჯა ნარკოტიკი, 18-20 წლის იყო, პირველად რომ „გაიჩხირა“. მისი „ნამლის სამეგობრო“ 4-5 ადამიანისგან შედგება, რომელთაგანც შპრიციც ხშირად საერთო აქვს. ნამალს სახლში იკეთებს და მერე შპრიცს ნაგავში აგდებს. უბნის ინსპექტორმა იცის, რომ ნარკომანია. დაქორწინებულია, ცოლთან კონდომს არასოდეს იყენებს, არც სხვა ქალებთან ურთიერთობისას, „საჭიროდ არ მიაჩნია“, ან სულაც „არ მოსწონს“. ფიქრობს, რომ შიდა არ დაემართება, თუ ჯანმრთელი პარტნიორი ჰყავს გვერდით. ის პირადად იცნობს აივინფიცირებულს, მაგრამ თავად მაინც არ აპირებს ანალიზი ჩაიტაროს. თუკი შეიტყო, რომ ვირუსის მატარებელია, აუცილებლად ეტყვის თავის „ნამლის მეგობარს“. ვერავინ შეძლებს ნამალი გადააგდებინოს.

„ეს ტიპი კი მგავს, მაგრამ მერე რა – ცოლის მოყვანას რომ დავაპირებ, ანალიზს აუცილებლად გავიკეთებ“, – კიდევ ერთხელ სამომავლოდ დებს აივ-ზე ტესტს გია.

ფსიქოლოგი თეა გოგოტიშვილი, რომელიც ავტორია ნიგნისა „ნარკომანის პრევენციის ფსიქოლოგიურ-სოციალური საფუძვლები“, საშუალო სტატისტიკური ნარკომანის პორტრეტს სხვა დეტალებსაც უმატებს: „მათ ახასიათებთ უპასუხისმგებლობა, უნებისყოფობა, განცდა, რომ საფრთხის მიღმა არიან. მათ ეს თვისებები კი არ დაკარგეს, არც ჰქონიათ და

იმიტომ აღმოჩნდნენ ამ პრობლემის წინაშე. ანალიზზე წასვლა პასუხისმგებლობის საქმეა, ისევე, როგორც უსაფრთხო სექსი“.

90-იანი წლებიდან მოყოლებული შიდაზე ტესტირება ნარკომანებისთვის უფასოა. დღეს კი ყველა ქალაქში არსებობს ნებაყოფლობითი კონსულტაციის და ტესტირების ცენტრი, სადაც მათ აივ-ზე უფასო ანალიზის აღებაც შეუძლიათ და დადებითი პასუხის შემთხვევაში – უფასო მკურნალობაც. „ყველგან ვავრცელებთ ამ ინფორმაციას, სადაც ხელი მიგვიწვდება, მაინც არ მოდიან. კანონი არ ავალდებულებს, მაგრამ ყველამ რომ ჩაიტაროს ტესტი, ამით საკუთარ სიცოცხლესაც გადაარჩენენ და სხვების ჯანმრთელობასაც. ზოგს ურჩევნია, სულაც არ იცოდეს, რომ აივინფიცირებულია“, – გვისხნის შიდსისა და კლინიკური იმუნოლოგიის ცენტრის დირექტორი თენგიზ ცერცვაძე. კვლევის მიხედვით, იმ ნარკომანთა რაოდენობა, ვინც ბოლო ერთი წლის განმავლობაში აივ-ზე ლაბორატორიული გამოკვლევა ჩაიტარა, კრიტიკულად მცირეა (დაახლოებით 3%-დან 8%-მდე ქალაქების მიხედვით).

2010 წლის 15 თებერვლის მონაცემებით, 2282 შემთხვევიდან შიდსის გადადების გზებს შორის, ყველაზე დიდი წილი კვლავ ინტრავენურ ნარკომანიაზე მოდის. 10 რეგისტრირებული აივინფიცირებულიდან ექვსს ინფექცია სწორედ ამ გზით გადაეცა. თენგიზ ცერცვაძის განმარტებით, ეს მონაცემი, წინა წლებთან შედარებით, 10 პროცენტით შემცირდა. ნარკომანებმა სტერილური შპრიცების გამოყენება დაიწყეს. თუმცა გაიზარდა აივინფექციის სქესობრივი კონტაქტით გადაცემის შემთხვევები (10-დან 3 შემთხვევა).

„დიდი ხანია, საზიარო შპრიცი აღარ გამოიყენებია, ყველაფერს ვაკეთებ, რომ ზედმეტი პრობლემები არ ავიკიდო“, – ამბობს გია და იქვე კვლევის კიდევ ერთ მონაცემს ვაცნობ: ოთხიდან მხოლოდ ერთმა ნარკომანმა აღიარა, რომ ნარკოტიკის „გადაგდების“ გადანაცვლებას თუკი ოდესმე მიიღებს, ეს მეგობრებისა და ოჯახის წევრების გავლენით მოხდება. გია ამბობს, – მეც ასე ვფიქრობო. მას იმედი აქვს, ამ ოთხიდან ერთი თავად იქნება და არასდროს აღმოჩნდება იმ 500 ინფიცირებულს შორის, რომელიც ავადა და არ იცის. **■**

ნარკომანის კორტრეზი „ქუარსიოს“ 2009 წლის კვლევის მიხედვით

თბილისი

ნარკომანთა უმეტესობა უმაღლესი განათლებითაა. დიდი ნაწილი დაქორწინებულია, დაოჯახებულები კი ნაკლებად დადიან მეძავეებთან. ძირითადად, სტერილურ შპრიცებს იყენებენ. ნარკომანობის ათწლიანი სტაჟი აქვთ და დღემი რამდენჯერმე იღებენ ნარკოტიკს. პოპულარულია სუბუტექსი.

ბათუმი

დაქორწინებული ნარკომანები მეძავეებთან დადიან და კონდომს არ იყენებენ. ერთხელ მაინც უსარგებლიათ ნახმარი შპრიცი, ხშირად დადიან ნამლისთვის ქვეყნის გარეთ. ბათუმში ჰეროინის მოხმარების მაქსიმალური მაჩვენებელია.

ზუზული

ნამლის შოვნა ჭირს, ამიტომაც ხშირად უწევთ ზუგდიდის დატოვება ნარკოტიკის მისაღებად. სხვა ქალაქებთან შედარებით, ზუგდიდში ყველაზე იშვიათად იყენებენ კონდომს მეუღლესთან.

ბორი

მორფინი ყველაზე პოპულარულია ამ ქალაქში, ისევე, როგორც ე.წ. „ჯეფი“ და „ვინტი“ (იაფფასიანი მედიკამენტებისგან კუსტარულად დამზადებული გამაბრუნებელი საშუალებები). აივინფიცირების არც ერთი შემთხვევა არ გამოვლენილა ნარკომანებს შორის.

თელავი

საზიარო შპრიცს იყენებენ, ნამალს ხშირად ფულის უქონლობის გამო ვერ შოულობენ, არ იციან, შიდსი როგორ გადადის და პირადად არ იცნობენ აივინფიცირებულებს.

ონკოლოგიური დაავადებები

სასიკვდილო, მაგრამ ბანკურნებადი

როგორ ებრძვის სახელმწიფო საშვილოსნოს ყელის სიმსივნეს, რომელიც საქართველოში ყოველწლიურად 7 ათას ქალს ემართება.

ნათია გულიაშვილი

მულტიმედიურ სლაიდშოუზე მსხვილი პლანით შთამბეჭდავად იხატება, როგორ იჭრება ქალის ორგანიზმში პაპილომა ვირუსის მე-16 ტიპი – მრგვალი, უწყინარი გარეგნობის, ვარდისფერი მიკრობურთულა, საშვილოსნოს ყელში დაზიანებულ ქსოვილს პოულობს, არღვევს უჯრედის დნმ-ს და მასში ისე ჯდება, რომ უჯრედის მოლეკულა არც იცვლება.

„ეს ნიშნავს, რომ ამ უცხო სხეულისგან მიყენებულ დაზიანებაზე ჩვენ ორგანიზმს არანაირი იმუნური რეაქცია არ აქვს. სიმსივნის დამორგუნველი ფაქტორები სხეულში სუსტდება. შედეგად კი უკონტროლოდ იზრდება ის დაინფიცირებული უჯრედი, რომელიც ჩვენ ორგანიზმს ნაწილად აღიქმება. ასე შეუმჩნეველად ერევა ქალის ორგანიზმს საშვილოსნოს ყელის კიბო“, – განმარტავს ვიზუალურ მასალას ექიმი-პათო-

■ იმ ფონზე, როცა ყოველწლიურად საშვილოსნოს ყელის კიბოს ახლად გამოვლენილი 7 ათასი შემთხვევიდან 50 პროცენტი დაგვიანებულ ეტაპზეა, საქართველოში ამ დაავადების გავრცელების და მისგან გამოწვეული სიკვდილიანობის სტატისტიკა მაინც არ იცვლება.

მორფოლოგი ნინო მუსერიძე.

ადამიანის პაპილომა ვირუსის 180 სახეობიდან, მხოლოდ მე-16-სა და მე-18-ს შეუძლიათ ადამიანის უჯრედის

დნმ-ში შეღწევა. საშვილოსნოს ყელის კიბოს გამომწვევიც 70% შემთხვევაში ვირუსის ეს ორი ტიპია.

ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის სტატისტიკით, საშვილოსნოს ყელის კიბოს დიაგნოზით 2 წუთში ერთი ქალი იღუპება, რაც წელიწადში დაახლოებით 280 ათასია.

ჩვენთან ყოველწლიურად საშვილოსნოს ყელის კიბოს 7 ათასი ახალი შემთხვევა ვლინდება. ამ მონაცემით საქართველო აღმოსავლეთ ევროპული ქვეყნების მაჩვენებელს უტოლდება, მაგრამ პრობლემა ისაა, რომ საქართველოში კიბოს ახლად გამოვლენილ შემთხვევებს შორის მესამე და მეოთხე სტადია ქარბობს. ეს დაგვიანებული ეტაპია, რადგან მკურნალობა თითქმის უშედეგოა.

ორი წლის წინ ჯანდაცვის პრიორიტეტებიდან ონკოლოგიური დაავადებები მოხსნეს. თუ მანამდე სახელმწიფო პაციენტს ამ დაავადებების მკურნალობის ხარჯის 70%-ს უფინანსებდა, ქიმიოთერაპიის ჩათვლით, და ამაზე ყოველწლიურად 6 მილიონ ლარს ხარჯავდა, ახლა ბიუჯეტი 4 მილიონამდე შემცირდა და ასაკობრივი შეზღუდვებიც დანესდა. დღეს მხოლოდ 18 წლამდე ან 60 წელს გადაცილებულ ადამიანს შეუძლია ჯანმრთელობის დაცვის სახელმწიფო პროგრამიდან მიიღოს დაფინანსება, მაშინ როცა ავთვისებიანი სიმსივნით დაავადებულები ყველაზე ხშირად 50-დან 60 წლამდე არიან. საშვილოსნოს ყელის კიბოს შემთხვევაში კი, რისკი ქალის რეპროდუქციული პერიოდის ყველაზე აქტიურ მონაკვეთში, ანუ 35-40 წლის ასაკშია მაღალი. მუსერიძე იხსენებს შემთხვევასაც, როცა პაციენტს უკვე 28 წლის ასაკში ჰქონდა საშვილოსნოს ყელის კიბო. გამოდის, იმ ასაკის ქალები, რომელთაც მკურნალობაში დახმარება ყველაზე მეტად სჭირდებათ, ამ დახმარებას ვერ იღებენ.

ევროპის ქვეყნების უმრავლესობაში, სადაც სახელმწიფოს საშუალება აქვს პაპილომა ვირუსის ვაქცინა შეიძინოს, 10-14 წლის გოგონებს ვაქცინა უფასოდ უკეთდებათ და დაავადებისგან წინასწარ არიან დაზღვეულნი.

საქართველო კი, დაავადებათა კონტროლის ეროვნული ცენტრის ხელმძღვანელის პაატა იმნაძის თქმით, მინიმუმ 3-4 წელი ვერ შეძლებს ვაქცინის შესყიდვას. ეს ბიუჯეტის ზრდაზეა დამოკიდებული.

ვაქცინა ერთი კვირის წინ საქართველოში ბრიტანულმა კერძო ფარ-

მაცვეტულმა კომპანიამ „გლაქსოს-მიტკლანმა“ შემოიტანა. ვაქცინის მოქმედების ეფექტი ისაა, რომ იგი სატყუარას ქმნის უჯრედებისათვის, რათა მათ შეძლონ ორგანიზმში შეჭრილი უცხო ცილის აღქმა და მასზე რეაგირება.

„გლაქსოსმიტკლანის“ წარმომადგენლის ზურაბ ნატროშვილის თქმით, ცერვარიქსი საქართველოში 155 ლარად შემოიტანეს. ეს ფასი დღეს დსთ-ს სივრცეში, სადაც პრეპარატის ფასი მინიმუმ 150 დოლარიდან იწყება, ხელმისაწვდომია. მიუხედავად ამისა, საქართველოს მოსახლეობის შემოსავლების ფონზე ვაქცინა მაინც საკმაოდ ძვირია, მით უმეტეს მაშინ, როცა ვირუსით დაინფიცირების შანსის ნულამდე დაყვანისთვის მისი 3 დოზაა აუცილებელი.

ეფექტურობის მიუხედავად, ვაქცინის მასობრივ დაწერგვაზე სახელმწიფო და სადაზღვევო კომპანიები უარს ამბობენ.

„ჯი პი აი ჰოლდინგში“ ახალი ვაქცინის შესახებ არ სმენიათ და არც იმუნიზაცია აქვთ ჩართული ჯანმრთელობის დაზღვევის პაკეტში, „იმედის“ წარმომადგენლის, ნინო შავციანის თქმით კი, ვინაიდან ვაქცინა მოგვიანებით, შესაძლოა, სახელმწიფომ შეისყიდოს, მათი

კომპანია ამას თავის თავზე აღარ აიღებს.

„სადაზღვევოებს თუ ექნებათ გარანტია, რომ კლიენტი ხანგრძლივ დაზღვევას გააფორმებს მათთან, ალბათ მაშინ დაინტერესდებიან, რომ ვაქცინაც ჩართონ პაკეტში, იმიტომ რომ ეს იაფი დაუჯდებათ, დაავადებულის მკურნალობა კი ძვირი. მაგრამ ჩვენი სადაზღვევოები ზოგჯერ ქიმიოთერაპიასაც არ აფინანსებენ“, – ამბობს პაატა იმნაძე.

რამდენიმე წლის განმავლობაში ვაქცინის ჩატარების მსურველს თავად მოუწევს ღირებულების სრულად დაფარვა. დაავადების მკურნალობა კი, კიდევ უფრო დიდ თანხებთან არის დაკავშირებული. ფასი კიბოს განვითარების სტადიაზე დამოკიდებული და 1000-დან 2500 ლარამდე ჯდება, თუმცა, ხშირ შემთხვევაში, საშვილოსნოს ყელის კიბოს ოპერაციები შემდგომ პერიოდში ქიმიოთერაპიასაც მოითხოვს, რაც ხარჯს კიდევ უფრო ზრდის.

თუკი ხელმისაწვდომი არ არის ვაქცინა, მაშინ უფრო დახვეწილი უნდა იყოს ის სახელმწიფო პროგრამა მაინც, რომელიც ქალებს სხვადასხვა სახის გამოკვლევებს უფასოდ სთავაზობს. ეროვნული სკრინინგ ცენტრის პროგრამა კი, რომელიც რეპროდუქ-

ციული ჯანმრთელობის საბჭომ, სანდრა რულოვსის ხელმძღვანელობით, 2 წლის წინ შექმნა, მხოლოდ თბილისის მუნიციპალიტეტს ემსახურება. რაიონებში მცხოვრებ ქალებს მასზე ხელი არ მიუწვდება. ამიტომ მათთვის ერთადერთი ალტერნატივა არსებობს – გამოკვლევა საკუთარ რაიონულ ცენტრში გაიკეთონ და საკმაოდ დიდი თანხა, 70 ლარი გადაიხადონ. თუმცა ამ თანხის გადახდას ეს ქალები ხშირად არა მხოლოდ მატერიალური პრობლემების, არამედ ინფორმაციის ნაკლებობის გამოც გაუზიან. არა მხოლოდ პატარა სოფლებში, არამედ საქართველოს დიდ ქალაქებშიც ბევრს არ ესმის, რომ დროული სკრინინგი სასტიკი სნეულებისგან თავის ერთადერთი დაზღვევაა. ამას ემატება რაიონულ ცენტრებში მოქმედი ექიმების მიმართ უნდობლობაც. ნინო მუსერიძე ამბობს, რომ ექიმებს, რომლებიც ამ გამოკვლევებს რაიონებში ატარებენ, მომზადების დაბალი დონე აქვთ, ამიტომ იქაურ ქალებს თბილისში უხდებათ ჩამოსვლა.

ცენტრი საშვილოსნოს ყელის გამოკვლევას – 25-დან 60 წლამდე, სარძევე ჯირკვლის შემოწმებას კი 40-დან 60 წლამდე ქალებს სთავაზობს. გამოკვლევაში შედის უფასო პაპ-ტესტი, რამაც ვირუსის არსებობა და საშვილოსნოს ყელის დაზიანება უნდა გამოავლინოს. უფრო ძლიერი დაზიანების შემთხვევაში კი პაციენტებს კოლპოსკოპიას და ბიოფსიას უტარებენ. ცენტრის ხელმძღვანელის რემა ღვამიჩავას თქმით, 2009 წლის განმავლობაში 18 000-მა ქალმა გაიარა შემოწმება. თუმცა იმ ფონზე, როცა ყოველწლიურად საშვილოსნოს ყელის კიბოს ახლად გამოვლენილი 7 ათასი შემთხვევიდან 50 პროცენტი დაგვიანებულ ეტაპზეა, საქართველოში ამ დაავადების გავრცელების და მისგან გამონეული სიკვდილიანობის სტატისტიკა მაინც არ იცვლება.

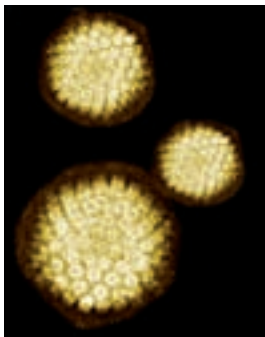
ამისთვის სკრინინგის და ვაქცინაციის მნიშვნელობის შესახებ უფრო აქტიური პროპაგანდაა საჭირო. და, რაც მთავარია, საჭიროა ბიუჯეტის გაზრდა, რათა თავიდან ავიცილოთ სიჭრაცია, როცა ქალს ვეუბნებით, – ვერც კიბოსგან დაგაზღვევ ძვირადღირებული ვაქცინით და ვერც დასნეულების შემთხვევაში გადაგიხდი მკურნალობის ფულს, თუკი 18 წლამდე გოგონა, ან 60 წელს გადაცილებული მოხუცი არ ბრძანდებით. **■**

■ დაავადებათა კონტროლის ეროვნული ცენტრის ბოლო 3 წლის მონაცემებით, პირველადი შემოწმებისას გამოვლენილი საშვილოსნოს ყელის და მკერდის კიბოს შემთხვევებიდან მხოლოდ 10%-მდეა პირველ სტადიაში, მეორე სტადიაში – 40% პროცენტამდე, ხოლო კიბოს შემთხვევათა 50% მესამე და მეოთხე სტადიებს მოიცავს, როცა ხშირ შემთხვევაში მკურნალობას არ მოაქვს შედეგი.

HPV ვირუსის ისტორია

2008 წელს გერმანელმა მეცნიერმა ჰარალდ ცურ ჰაუსენმა ნობელის პრემია მედიცინის დარგში იმ აღმოჩენისთვის მიიღო, რომელმაც დაადასტურა, რომ საშვილოსნოს ყელის კიბოს ადამიანის პაპილომა ვირუსი (HPV) იწვევდა.

ჰაუსენი ჯერ კიდევ 80-იან წლებში სთხოვდა ფარმაცევტულ კომპანიებს ამ ვირუსის სანინაალმდეგო ვაქცინა შეექმნათ, თუმცა მათ მხოლოდ 1991 წელს დაიწყეს მუშაობა, როცა

პარალელურად ყოველწლიურად იზრდებოდა დაავადებულთა რიცხვი და დღეს, ჯანდაცვის

მსოფლიო ორგანიზაციის სტატისტიკით, საშვილოსნოს ყელის კიბოს დიაგნოზით 2 წუთში ერთი ქალი იღუპება, რაც წელიწადში დაახლოებით 280 000-ია. აქედან 90 პროცენტი კი განვითარებულ ქვეყნებში მკურნალებს, სადაც გამოკვლევების პრაქტიკა არ არსებობს ან ძალიან დაბალია. ქალებში სიკვდილიანობის ამ მაჩვენებლით საშვილოსნოს ყელის კიბო, მკერდის კიბოს შემდეგ მეორე ადგილზეა.

პროფკავშირები

ერთი პროცენტი ხელფასიდან

მასწავლებელთა პროფესიული გაერთიანებები, იმის მაგივრად, რომ მასწავლებელთა უფლებებისთვის იბრძოდნენ, ერთმანეთს უპირისპირდებიან.

ნინო რობაქიძე

ილუსტრაცია თათია ნაფარიძე/ფოტო / ფიგურა საბავშვო

მასწავლებელთა პროფესიული კავშირები რომ მთავრობისგან დამოუკიდებელი ორგანიზაციებია, ახალი ამბავი აღმოჩნდა ერთ-ერთი პედაგოგისთვის, რომელსაც ქალაქის ცენტრალური უბნის სკოლის ეზოში შემთხვევით შევხვდი: „მე მეგონა, თუ სკოლაში მუშაობ, ავტომატურად ხარ პროფკავშირის წევრი, როგორც ადრე“.

როგორც ადრე, ახლა ისე აღარ არის. ახლა ყველგან არის არჩევანი – შეგიძლია ძალიან ბევრი არხი გქონდეს ტელევიზორში და შეგიძლია, იმ პროფკავშირში განწევრიანდე, რომელიც უფრო მოგწონს, ან საერთოდ

უარი თქვა ყველანაირ კავშირებზე. ეს ამბავიც ამ პედაგოგმა პირველად სწორედ „ლიბერალიდან“ გაიგო. ხოლო როცა ვუთხარი, რომ თავისუფალი პროფკავშირები საკუთარ გაზეთსაც 2004 წლიდან ყოველთვიურად გამოსცემს, სულ მთლად დაიბნა.

ეს გაზეთი არც იმ პედაგოგებს ჰქონდათ ნაკითხული, რომელსაც ერთ-ერთი საჯარო სკოლის ეზოში გავესაუბრე. არადა, ბოლო ნომერი რომ ენახათ, გაიგებდნენ, რომ მათი სახელით ორგანიზაციის თავმჯდომარე მანანა ლურჭუმელიძე 2 მარტს პედაგოგთა გრანდიოზულ, საყოველ-

თაო გაფიცვის ჩატარებას და ორი მოთხოვნის დაყენებას გეგმავდა: 1. შეიცვალოს მასწავლებელთა სასერთიფიკაციო დებულება; და 2. საჯარო სკოლების დაფინანსების წესი. „წევრები კი ვართ, მაგრამ ამის შესახებ არაფერი გავიგია. პროფკავშირები მაგარ ქვეყნებშიც იფიცებიან, მაგამი ცუდი არაფერია, უბრალოდ ხომ უნდა ვიცოდეთ, რომ ვიფიცებით?“ – აღნიშნეს პედაგოგებმა.

თუმცა, გაფიცვა გადაიდო. მანანა ლურჭუმელიძის თქმით, თავისუფალი პროფკავშირების წევრთა უმრავლესობამ „გადაწყვიტა, მთავრო-

ბას კიდევ მისცეს დრო რეალური დიალოგის დასაწყებად. თუ პირველ მაისამდე პროცესი არ დაიძვრება, დაიწყება მასწავლებელთა შიმშილობის აქციები“, ისე, როგორც თავისუფალი პროფკავშირის დამფუძნებლები იწყებდნენ 1997-ში.

თავისუფალი პროფკავშირები 1997 წელს ქუთაისში გამართული შიმშილობის აქციით „დაიწყო“. პედაგოგები დაგვიანებული ხელფასების გაცემის მოთხოვნით გაიფიცნენ. შემდეგ წლებში ორგანიზაციამ საქართველოს დანარჩენი ქალაქებიდანაც შეიერთა კოლეგები და დღეს უკვე ქვეყნის მასშტაბით 103 ათას წევრ-მასწავლებელს და სკოლის მესვეურს აერთიანებს.

საწევროს სახით, თითოეული მათგანი ყოველთვიურად ხელფასის 1 პროცენტს იხდის. ამ გზით დგება ორგანიზაციის ყოველთვიური ბიუჯეტი, რომელიც დაახლოებით 300 ათასი ლარია.

ფასების ზრდა – პირადად მათი დამსახურებაა.

თუმცა, ამ ბრძოლით მოპოვებული წარმატებებით ვერ ტკბებიან ისინი, ვისზე ზრუნვასაც ხელისუფლებაც და თავისუფალი პროფკავშირებიც თანაბრად იბრალევენ. მასწავლებლების უმრავლესობას პროფკავშირში განევრინება საბჭოთა ინერციის გარქმელებად მიაჩნია: „რაც მასწავლებლობა დავიწყე, სულ პროფკავშირის წევრი ვარ. ჯერ საბჭოთა პროფკავშირების წევრი ვიყავი, მერე ის სხვა ორგანიზაციამ შეცვალა“.

ახლა ეს „სხვა“ ორგანიზაცია ორია. თავისუფალი პროფკავშირი და ორი წლის წინ შექმნილი განათლების პროფესიული სინდიკატი, რომელსაც საზოგადოებასაც და მასწავლებელთა წრესაც თავი მხოლოდ ბოლო პერიოდში შეასხენა, როცა ლურჯუმელიძის მიერ დაგეგმილი მარტის გაფიცვა „არამოქალაქეობრივ“ პოზიციად შეაფასა.

„მე შემოდია გაჩვენოთ ჩვენი ორგანიზაციის ყველა წევრის განცხადება, რომელიც მათ განმეორებით 2005 წელს დაწერეს. თუ მასწავლებელმა არ იცის, როდის დაწერა განცხადება და სად განევრინა, ეს მისი პრობლემაა“, – ასე პასუხობს ბრალდებას ლურჯუმელიძე.

„ტარას შავშიშვილი ფინანსურად არის დაინტერესებული თავის სამთავრობო NGO-ში მასწავლებლების განევრინებით, რადგან მას აქვს ტრენინგ-ცენტრი, რომლისთვისაც კლიენტურის მოზიდვაზე მუშაობს. პროფესიული კავშირი არ არის ტრენინგ-ცენტრი, ჩვენ მხოლოდ შევიძლია ვუშუამდგომლოთ მასწავლებლებს პროვაიდერებთან“, – დასძენს ლურჯუმელიძე და სინდიკატს იქით უტევს.

შავშიშვილი მასწავლებელთა ტრენინგ-ცენტრის „განათლების ინსტიტუტის“ დამფუძნებელი მართლაც გახლავთ. თუმცა ამბობს, რომ ახლა

■ პროფესიული კავშირების ომი მხოლოდ იმ მხარის ინტერესებს ემსახურება, რომლისგანაც, წესით, მასწავლებლებს უნდა იცავდნენ. ამ შემთხვევაში, ეს ხელისუფლებაა.

თბილისში, მათი კეთილმოწყობილი ოფისის მისაღებში კედლებზე ჯილდოები და სხვა მნიშვნელოვანი მოვლენების ამსახველი ჩარჩოები ჩასმული ფოტოებია გამოფენილი. სამსართულიანი შენობის ბოლო სართულზე ორგანიზაციის ხელმძღვანელის სამუშაო მაგიდა კი საქალაქდებობითაა დაფარული.

„მაშინაც ვალწევდით მიზანს და ახლაც ვალწევთ ჩვენი ბრძოლით“, – ამბობს ორგანიზაციის თავმჯდომარე მანანა ლურჯუმელიძე. თუმცა მისი ორგანიზაციის „უკომპრომისო ბრძოლის შედეგების“ არასრული ჩამონათვალი, რომელიც ორგანიზაციის ვებგვერდზე დევს, ძალიან ჰგავს საქართველოს მთავრობის მიღწევების ჩამონათვალს. ორივე – ხელისუფლებაცა და ლურჯუმელიძის ორგანიზაციაც თანაბარი მონდობებით იბრალევენ, რომ საჯარო სკოლების თანამშრომლების ჯანმრთელობის დაზღვევა, მასწავლებლებთან მოკლევადიანი შრომითი ხელშეკრულების შეჩერება, პედაგოგთა ხელ-

დღეს ეს ორი ორგანიზაცია ურთიერთბრალდებებითაა დაკავებული. სინდიკატის გამგეობის თავმჯდომარე ტარას შავშიშვილი, რომელიც ლურჯუმელიძის გაერთიანების ყოფილი წევრია, თავისუფალ პროფკავშირის საბჭოთა პროფკავშირის ქონების მემკვიდრეობით მიღებას ასხენებს.

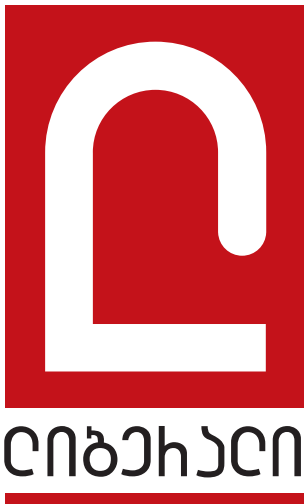
ლურჯუმელიძე ადასტურებს იმას, რომ საბჭოთა პროფკავშირის ქონების ნაწილი მის ორგანიზაციას მართვის უფლებით მართლაც გადაეცა, თუმცა, დასძენს, რომ ქონების დიდი ნაწილი ისევე სახელმწიფოს დაუბრუნდა და ახლა ისინი მხოლოდ წყნეთისა და კოჯრის მასწავლებელთა სახლებსა და ორ, ნახევრად დანგრეულ შენობას ფლობენტიკიბულსა და თელავში.

შავშიშვილის მეორე ბრალდების მიხედვით, თავისუფალ პროფკავშირში წევრთა უმრავლესობა გაუცნობიერებლად არის ჩართული, არაფერს აკეთებენ და ხელფასიდან გადარიცხული 1 პროცენტით ორგანიზაციის ჯიბეს ასქელებენ.

მხოლოდ სინდიკატის საქმიანობით არის დაკავებული. მიუხედავად ამისა, როდესაც ტარას შავშიშვილთან დაკავშირებას ვცდილობდი, Google-ში მისი სახელის და გვარის ძებნა ვცადე და „განათლების ინსტიტუტის“ ვებგვერდზე აღმოვჩნდი. ბმულზე „თანამშრომლები“ წერია: ტარას შავშიშვილი – დირექტორი. ორგანიზაციის საკონტაქტო ინფორმაციაში მითითებულ ქალაქის ნომერზე კი შევძელი სასურველ რესპონდენტთან დაკავშირება.

„განათლების ინსტიტუტი“ პედაგოგების გადამზადებაზე მუშაობს. სწორედ ამ ტიპის ცენტრებში უნდა მოემზადონ პედაგოგები მომავალი სასერტიფიკაციო გამოცდებისთვის, გადამზადების პროცესს კი განათლების სამინისტრო თითო პედაგოგზე 160 ლარად შეფასებული ოთხკრედიტიანი ვაუჩერით აფინანსებს. მასწავლებლების უმრავლესობა მიიჩნევს, რომ სერიოზული გამოცდისთვის 160 ლარად მომზადება შეუძლებელია. განათლების პროფესიული სინდიკატი

ყოველკვირეული „ლიბერალი“ 1 მარტიდან

შურნალის გამოსაწერად
დაგვიკავშირდით ტელეფონზე:
23 37 31, (899) 48 62 41
ან მოგვანოვით თქვენი
საკონტაქტო ინფორმაცია
ელ-ფოსტით: info@liberali.ge

კი საკუთარ წევრებს გამოცდების-თვის უფასო მომზადებას ჰპირდება.

ეს ბევრისთვის მომხიბვლელი წინადადება აღმოჩნდა. ბოლო რამდენიმე კვირის განმავლობაში სინდიკატის რიგები რამდენიმე ათასი მასწავლებლით გაიზარდა. შავშიშვილი ამბობს, რომ მასწავლებლები დარწმუნდნენ ლურჯუმელიძის ორგანიზაციის სისუსტეში, ახალ პროფკავშირებში თავიანთი განცხადებების საფუძველზე გადავიდნენ და ამით ლურჯუმელიძის ორგანოს დიდი ფინანსური დარტყმა მიაყენეს.

თუმცა, „თავიანთი განცხადებების საფუძველზე“ ბოლომდე სწორი შეფასება არ უნდა იყოს. სინდიკატში გასაწევრიანებლად მასწავლებლებს მხოლოდ განაცხადის სტანდარტულ ფორმაზე ხელმოწერა დასჭირდათ. მარნეულის რაიონის შაუშიანის სახელობის სკოლაში კი ადგილობრივი რესურს-ცენტრის თანამშრომლებმა ქართულის არმცოდნე რამდენიმე პედაგოგს პროფესიულ სინდიკატში გაწევრიანებისთვის ქართულად შედგენილ განაცხადზე „უბრალოდ“ ხელისმოწერა სთხოვეს.

არც ერთი პროფესიული გაერთიანება არ აღიარებს, რომ საკუთარ წევრებთან კომუნიკაციის პრობლემა აქვს. ტარას შავშიშვილი ამბობს, რომ ყოველ წუთს უკავშირდებიან სინდიკატის წევრი პედაგოგები და თავიანთ პრობლემებზე უყვებიან. თავისუფალი პროფკავშირის თავმჯდომარე მანანა ლურჯუმელიძე კი ორგანიზაციის ოფისში მოსული ერთი დღის ფოსტის საკმაოდ მძიმე შეკვრას იღებს ხელში და ამბობს, რომ ამდენ წერილს ყოველდღიურად განათლების სამინისტროც არ იღებს.

„ჩვენ ვართ რეფორმების მომხრე და თუ ჩვენი პოზიციები გარკვეულად ემთხვევა დღეს მთავრობის პოზიციებს, ამაში კატასტროფას ვერ ვხედავ. ყვირილით არაფერი მიიღწევა, ჩვენ ხელისუფლებასთან კონსტრუქციული დიალოგის გზას ვირჩევთ. ჩვენი მთავარი შეთავაზება მასწავლებლებისთვის არის სამოქალაქო ცნობიერების ჩამოყალიბება. სამოქალაქო ცნობიერების მქონე მასწავლებელი აუცილებლად აღზრდის სამოქალაქო ცნობიერების მქონე მოსწავლეს“, – ამბობს ტარას შავშიშვილი.

მასწავლებლებში სამოქალაქო ცნობიერების ჩამოყალიბება პროფკავშირისთვის ზედმეტად აბსტრაქტული

ამოცანაა და უფრო პოლიტიკური პარტიის ლოზუნგს ჰგავს. ერთი კვირის წინ როდ აილენდში მასწავლებელთა პროფკავშირის ხმაურიანი აქცია მხოლოდ იმისთვის მოეწყო, რომ მთავრობას გლობალური ეკონომიკური კრიზისის გამო სკოლებიდან გაშვებული რამდენიმე პედაგოგისთვის საკმარისი რაოდენობის კომპენსაცია მიეცა. პროფკავშირი ასეთი პრობლემების მოგვარებას უნდა ემსახურებოდეს და არა პედაგოგთა მორალურ ღირებულებებზე ზრუნვას.

როგორც ჩანს, მასწავლებლები ჯერ კიდევ ისე გადადიან ერთი პროფესიული კავშირიდან მეორეში და ისე აწერენ ხელს საკუთარი ხელფასიდან პრინციპულად მნიშვნელოვანი 1%-ის ახალი ორგანიზაციისთვის გადაცემას, რომ მაინც ვერ ერკვევიან, რა პროცესის მონაწილეები არიან.

მასწავლებელთა უმრავლესობას წარმოდგენა არ აქვს ორი პროფესიული გაერთიანების დავის რეალურ მიზეზებზე. არც მოტივაცია აქვს და არც ინტერესი, გაერკვეს, რომელი პროფკავშირი დაიცავს მის უფლებებს უკეთ, რადგან მიჩვეულია, რომ მის უფლებებზე მხოლოდ წინასაარჩევნოდ, ანდა პოლიტიკური ქულების დასაწერად ზრუნავენ.

პროფესიული კავშირების ომი კი მხოლოდ იმ მხარის ინტერესებს ემსახურება, რომლისგანაც, წესით, მასწავლებლებს უნდა იცავდნენ. ამ შემთხვევაში, ეს ხელისუფლებაა.

„ქვეყანაში ორი პროფკავშირი უპირისპირდება ერთმანეთს და მუდმივად არის მცდელობა, სამინისტროც ჩაითრიონ ამ დაპირისპირებაში. ჩვენი პოზიცია არის ცალსახა – პროფკავშირების დაპირისპირება არის მათი საქმე და სახელმწიფო არ აპირებს ამაში ჩარევას“, – აცხადებს განათლების მინისტრი დიმიტრი შაშკინი გაზეთ „პრაიმტიმისთვის“ მიცემულ ინტერვიუში. მისი სიმშვიდის ერთ-ერთი მიზეზი პროფკავშირებს შორის დღითი დღე მზარდი დაპირისპირებაცაა.

70 ათას მასწავლებელს კი ისლა დარჩენია, თავიანთ ძალიან კონკრეტულ პრობლემებს თვითონვე მოუარონ. 160-ლარიანი გადამზადების ვაუჩერით და საკუთარი ფანტაზიით თავადვე მოძებნონ სასერტიფიკაციო გამოცდებისათვის მომზადების ოპტიმალური გზა, რათა მიზეზული ხელფასი ოდნავ მაინც გაეზარდოთ.

განათლება

ვინ უნდა ასწავლოს მომავალ თაობას?

რამდენიმე წელიწადში საქართველოში საჭიროზე 20 000-ით ნაკლები მასწავლებელი გვეყოლება.

რუსუდან ფანოზიშვილი

ფოტო: თეიმურაზ ბაქრაძე

თბილისის 53-ე სკოლის ბიოლოგიის მასწავლებელი ნათელა სიჭინავა

ნათელა სიჭინავა 47 წელია, 53-ე სკოლაში ბიოლოგიას ასწავლის. ბოლო ათი წელია, სკოლას ამ საგნის ახალი მასწავლებელი არ მიუღია. ბიოლოგიის ერთადერთი ძირითადი სპეციალისტი კი ახლა იმაზე ფიქრობს, პენსიაზე გასვლამდე რომელიმე დამწყებ კოლეგას საქმე გადააბაროს და გამოცდილება გაუზიაროს. თუმცა, ასეთი მსურველი არ ჩანს.

სკოლებში დღესაც ბევრი საპენსიო ასაკს მიტანებული პედაგოგი ასწავლის. პრობლემა ისიც, რომ მასწავლებლობა სულ უფრო ნაკლებ ახალგაზრდას უნდა და პედაგოგის პროფესია წლიდან წლამდე „ბერდება“.

მომავალ 10 წელიწადში საქართველოში მასწავლებლების დეფიციტი გაჩნდება. 21 ათასამდე პედაგოგი სკოლიდან წავა. იმ სტუდენტების რაოდენობა კი, ვინც საპენსიო ასაკის პედაგოგები უნდა ჩაანაცვლონ, 21 ათასზე გაცილებით ნაკლებია. განათლების სამინისტროს 2008 წლის კვლევაში წერია, რომ მომავალი 8 წლის განმავლობაში სკოლებს ყოველწლიურად 1300-მდე მასწავლებელი დააკლდება.

■ მომავალ 10 წელიწადში საქართველოში მასწავლებლების დეფიციტი გაჩნდება. 21 ათასამდე პედაგოგი სკოლიდან წავა. იმ სტუდენტების რაოდენობა კი, ვინც საპენსიო ასაკის პედაგოგები უნდა ჩაანაცვლონ, 21 ათასზე გაცილებით ნაკლებია.

პედაგოგობაზე შემცირებულ მოთხოვნას ბოლო პერიოდში ამ პროფესიის „არაპრესტიჟულობა“ განაპირობებს. არაპრესტიჟულობას კი, პირველ რიგში, დაბალი ხელფასი იწვევს. თუმცა, მასწავლებლობაზე უარის თქმას სხვა მიზეზებიც შეიძლება ჰქონდეს.

ერთ-ერთი მიზეზია მომავალი პედაგოგებისთვის უმაღლეს განათლებაში ახალი პირობების წაყენება. „ბაკალავრიატის შემდეგ კურსდამთავრებულე-

ბის დიდი ნაწილი სკოლაში მიდიოდა, მაგრამ მას შემდეგ, რაც მაგისტრატურა აუცილებელი გახდა, მასწავლებლობის მსურველთა რიცხვი შემცირდა“, – ამბობს თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ხარისხის უზრუნველყოფის სამსახურის უფროსი ირინა დარჩია.

2007 წლამდე მასწავლებლობა ნებისმიერი უმაღლესი განათლების მქონე ადამიანს შეეძლო. მერე ამისთვის მაგისტრატურაც სავალდებულო გახდა. ახლა მაგისტრატურა საჭირო აღარ არის, მაგრამ 2014 წლიდან ბაკალავრიატის შემდეგ კურსდამთავრებულებმა ჯერ ერთწლიანი გადამზადება უნდა გაიარონ, შემდეგ კიდევ ერთი წელი სკოლაში სხვა უფროს მასწავლებლებთან ერთად „მაძიებლად“ იმუშაონ. ამის შემდეგ სასერტიფიკაციო გამოცდებზე უნდა გავიდნენ და მასწავლებლობის უფლებასაც მხოლოდ ასე მოიპოვებენ.

ახლა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში განათლების მეცნიერების მაგისტრატურაზე სულ 60 სტუდენტი ჰყავთ. 2009 წელს ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტს განათლების პროგრამის 36 კურსდამთავრებული ჰყავდა, მაგისტრატურაში კი 80 ადგილზე საბოლოოდ მხოლოდ 55 სტუდენტი მიიღეს. ათი-თხუთმეტი წლის წინ, მაგალითად, უცხო ენების სახელმწიფო პედაგოგიურ ინსტიტუტს ყოველწლიურად 100-ზე მეტი სტუდენტი ამთავრებდა. თუმცა ეს სპეციალობა განსაკუთრებით პრესტიჟული არც მაშინ ყოფილა. მასწავლებლობა ყველაზე პოპულარული ბოლოს 70-იან წლებში იყო. ბოლო ათწლეულის განმავლობაში კი მასწავლებლობის მსურველი გაცილებით ნაკლებია.

ამას სტატისტიკაც ადასტურებს. 2008 წლის მონაცემებით, უმაღლესი სასწავლებლების კურსდამთავრებულების უმრავლესობას მასწავლებლად მუშაობის გაგრძელება სწორედ დაბალი ხელფასის გამო არ უნდა.

მონაცემები მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ცენტრის 2008 წლის კვლევიდან:

▶ განათლების სფეროს სხვადასხვა სპეციალობის სტუდენტებმა სკოლის მასწავლებელი 15 დასახელებული პროფესიიდან, პრესტიჟულობის მიხედვით, მე-10 ადგილზე დააყენეს.

▶ საქართველოში 8 500 საპენსიო ასაკის მასწავლებელია. მასწავლებელთა საჭირო რაოდენობაა 71, 976, ხოლო რეალური რაოდენობა – 800-ით ნაკლები.

▶ საპენსიო ასაკის გამო, შემდეგი 10 წლის პერიოდში, სკოლას წელიწადში დაახლოებით 1000-1500 მასწავლებელი დატოვებს. ამ დაშვებით, 2018 წლისთვის დაახლოებით 21 000 ახალი მასწავლებელი იქნება საჭირო. იგივე სურათია საქართველოს რეგიონებშიც.

▶ 2008 წლისათვის კურსდამთავრებულთა შორის სკოლაში მუშაობის სურვილი დაახლოებით 3 800 ადამიანმა გამოთქვა. ხოლო 2010 წლიდან კურსდამთავრებულთა შორის მასწავლებლობის მსურველთა რიცხვი ყოველწლიურად შემცირდება და წელიწადში მაქსიმუმ 600-700 იქნება.

▶ პედაგოგთა 72-მა პროცენტმა მასწავლებლობა ბავშვებთან ურთიერთობის სიყვარულით დაიწყო. 20-მა პროცენტმა – იმის გამო, რომ პრესტიჟულად მიაჩნია, ხოლო 15-მა პროცენტმა – ანაზღაურების გამო.

▶ მასწავლებელთა 83 პროცენტს მიაჩნია, რომ სკოლებში დღეს ყველაზე დიდი პრობლემა მასწავლებელთა ანაზღაურებაა. იგივეს ფიქრობს განათლების სპეციალობების სტუდენტთა 70%.

▶ ახლანდელი ანაზღაურების გამო, მასწავლებელთა 52% სამსახურის დატოვებას არ აპირებს. თუმცა, მასწავლებელთა 32 პროცენტი აცხადებს, რომ, უფრო მაღალი ანაზღაურების გამო, აუცილებლად შეიცვლიდა პროფესიას.

მასწავლებელთა ხელფასები ბოლო პერიოდში ეტაპობრივად იზრდება. თუმცა, ეს მომავლად უმნიშვნელოა და შორსაა იმ თანხისგან, რაც მათ მიერვე გამოკითხულ მოქმედ და პოტენციურ მასწავლებლებს სასურველ მინიმუმად მიაჩნიათ. კვლევის მიხედვით, სტუდენტები ამბობენ, რომ მასწავლებლობას იმ შემთხვევაში გააგრძელებენ, თუ ხელფასი მინიმუმ 400 ლარი ექნებათ. ვინც უკვე მასწავლებლად მუშაობს, შრომის ადეკვატურ ანაზღაურებად 700 ლარს მიიჩნევს. პედაგოგების ახლანდელი ყოველთვიური შემოსავალი კი, რაც საშუალოდ 200 ლარია, ამ თანხას სამჯერ ჩამორჩება.

მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ცენტრის ხელმძღვანელი სოფო გორგოძე ფიქრობს, რომ მასწავლებლებისთვის, ხელფასის აუცილებელმა მატებასთან ერთად, ამ პროფესიას მიმზიდველს გახდის კარიერული წინსვლის შესაძლებლობაც. „მაგალითად უნდა შევქმნათ დამწყები, ექსპერტი, მენტორი მასწავლებლების ნოდება“, – ამბობს იგი.

„მასწავლებელი მოხუცი იქნება თუ ახალგაზრდა, ეს ბავშვების სწავლების ხარისხზე თითქმის არ აისახება, – ამბობს განათლების ფსიქოლოგი, პროფესორ-ემერიტუსი ნათელა იმედაძე, – მთავარია, მასწავლებელს სიახლის მიღების უნარი ჰქონდეს, რაც მის კვალიფიკაციას განსაზღვრავს და ეს კი ინდივიდუალურია“. თუმცა ფსიქოლოგი იმასაც აღნიშნავს, რომ მცირე კორელაციით, მაგრამ ამ თვისებით უფრო ხშირად მაინც ახალგაზრდა მასწავლებლები გამოირჩევიან.

სკოლის მოსწავლეები მასწავლებლის ასაკს სხვადასხვაგვარ მნიშვნელობას ანიჭებენ. „რა თქმა უნდა, ახალგაზრდა მასწავლებელი მიჩნევა“, – ამბობს მეშვიდეკლასელი ეკატერინე თევზაძე, რადგან ახალგაზრდა პედაგოგთან ურთიერთობა უადვილდება. მეოთხთემეტეკლასელ ნუცა უგრელიძეს კი ასაკოვანი მასწავლებელი უფრო გამოცდილად მიაჩნია. თუ „სწავლა მინდა, მაშინ ასაკოვანთან მეცადინეობა ჯობია“, – ამბობს.

თბილისის 53-ე სკოლაში ბოლო დროს ახალი მასწავლებლები კი აიყვანეს, მაგრამ არც ერთი – ახალი კურსდამთავრებული. დირექტორი გიორგი კაშია ჩივის, რომ მასწავლებლების მოძებნა გაუჭირდა. „როგორც ჩანს, რაღაც პერიოდის განმავლობაში ვაკუუმი იყო ამ მხრივ, არ მოხდა კადრების სათანადო

დონეზე მომზადება. შეიძლება მაშინ უნივერსიტეტებში კი დადიოდნენ, მაგრამ პედაგოგიური უნარ-ჩვევების, მასწავლებლის ფსიქოლოგიის ცოდნა აკლიათ“, – ამბობს იგი.

გამოდის, რომ მასწავლებლების რაოდენობასთან ერთად დღის წესრიგში მათი კვალიფიკაციის საკითხიც დგება. ვისაც უახლოესი 10 წლის განმავლობაში სკოლებში სწავლის ხარისხი გაუმჯობესება დაევალება, უმაღლესი მასწავლებლები 90-იან და 2000 წლის დასაწყისში დაამთავრეს. „ამ პერიოდში ხედავ არ იყო, სისტემა ინერციით მიდიოდა და სწავლების კონცეფცია არ არსებობდა“, – იხსენებს თამარ ტალიაშვილი, რომელიც ახლა ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორია.

დღეს პედაგოგიკის საფუძვლების გადახედვა, მარტო ახალგაზრდებს კი არა, ყველა თაობის მასწავლებელს მოუწევთ. კონცეფცია იცვლება: თუ აქამდე მათი მოვალეობა მარტო ცოდნის მიწოდება იყო, ახლა მათ მოსწავლისთვის კრიტიკული აზროვნებისა და სამოქალაქო ღირებულებების ჩამოყალიბებაც დაევალება. ამ მიმართულებით ტრენინგები უკვე დანერგულია. თუმცა მასწავლებლებიც და მათი ინსტრუქტორებიც აღნიშნავენ, რომ ღირებულებების ცვლა ხანგრძლივი პროცესია და ამისთვის ხუთდღიანი ტრენინგები, რომლებსაც სახელმწიფო აფინანსებს, საკმარისი არ არის.

პედაგოგების ხარისხი უნდა აამაღლოს სერტიფიცირებამ, თუმცა ეს პროცესი მასწავლებლების რაოდენობას კიდევ უფრო შეამცირებს.

„მასწავლებლებს ჯერ ბევრი უნდა გადავუხადოთ, მერე კარგი სამუშაო პირობები შევუქმნათ და კვალიფიკაციის ასამაღლებლად ტრენინგები ამის შემდეგ ჩავუტაროთ“, – მასწავლებელთა დეფიციტის შესავსებად ასეთ სქემას გვთავაზობს კალიფორნიის უნივერსიტეტის პროფესორი რობერტ კუპერი.

განათლების სამინისტროს პრობლემის მოსაგვარებლად გამოკვეთილი თანმიმდევრობის სქემა არ აქვს. ჩვენთან სამივე მიმართულებით თანაბარი ძვრებია, მაგრამ – ჯერჯერობით არაეფექტური. ამ ეტაპზე არ ჩანს, რომ თუნდაც ხელფასების პრობლემის გადაჭრა მნიშვნელოვანი პრიორიტეტია. შიგადაშიგ, წინასწარჩვენოდ 20-30 ლარით მომატებული ხელფასები კი საქმეს არ შევლის. ■

კინო

ქართული კინოს ნატვრის ხე

რა სჭირდება ქართულ კინოს საერთაშორისო აღიარების მოსაპოვებლად.

ნინო ჩიმაკაძე

ერთ მხარეს საქართველოს უკრაინა ესაზღვრება, მეორე მხარეს ჩილეა, წინ კი ტაივანი. ეს ის ქვეყნებია, რომლებიც ბერლინალეს კინოფესტივალის შედარებით ახალ მონაწილეებად ითვლებიან. წელს პირველად, ფესტივალის „სტაჟიორი“ მონაწილე ქვეყნების სტენდები ცალკე შენობაში განათავსეს, ახლები – ცალკე.

საქართველო ბერლინალეს ევროპულ კინო-ბაზრობაში, უკვე ხუთი წელია, მონაწილეობს. თუმცა, 12 კვადრატულ მეტრზე მოწყობილ ქართულ გამოფენას წელს პირველად ჰქონდა განსაკუთრებული კონცეფცია. გერმანიაში მცხოვრებმა ქართველმა მხატვარმა ირინა ქურთიშვილმა ორ კედელზე დახატა ნატვრის ხის სილუეტი, რომლის ტოტემზეც ქართული კინოს მიღწევები და მომავალი პროექტები „ჩამოჰკიდა“. კინოცენტრის წარმომადგენლის ანა

ძიაშვიპას თქმით, ეს ჩანაფიქრი ორ სიმბოლურ დატვირთვას ატარებს – მსოფლიოს ამავე სახელწოდების ქართული კინოს კლასიკით ვახსენებდით თავს, და თან საკუთარ ნატვრებს ვაცნობდით.

არტ-ბაზარი ბერლინალეს ფესტივალზე უმნიშვნელოვანესი კომპონენტია. სწორედ აქ წყდება უამრავი ფილმის ბედი – გააღწევს ფილმი საერთაშორისო კინოდისტრიბუციაში და მოიპოვებს მსოფლიო ყურადღებას, თუ ვერა. თუმცა, ამის გარანტიას იქვე ვერც ერთი კინომწარმოებელი ვერ იღებს. საჭიროა შინ დაბრუნება და ლოდინი – გამოეხმაურება თუ არა რომელიმე პროდიუსერი ანდა კინოდისტრიბუტორი თანხალებულ საკონტაქტო ინფორმაციას.

ქართული ფილმებიდან ყველაზე დიდ წარმატებას ბერლინალეს ბაზრობაზე რამდენიმე წლის წინ ზაზა რუსაძის

„ბანდიტებმა“ მიაღწია. გერმანული სადისტრიბუციო კომპანია ფილმის გავრცელებით დაინტერესდა და კონტრაქტის გასაფორმებლად რუსაძეს მოგვიანებით დაუკავშირდა.

წელს ბაზარზე კინოპროდუქცია 48 ქვეყნის 400-მა კომპანიამ წარმოადგინა. სასურველ ფილმებს კი ბაზარზე 1.300 დისტრიბუტორი ეძებდა. ქართველებთან კონტრაქტი ჯერ არავის გაუფორმებია. თუმცა, გაჩნდა იმედი, რომ ლაიფციგის ფესტივალის კავკასიური პროგრამისთვის ახალ ქართულ დოკუმენტურ ფილმებს აარჩევენ და ქართულ ფილმებს პოლონეთის ფესტივალზეც წაიღებენ.

ლევან კოლუაშვილის „ქუჩის დღეები“ და რუსუდან პირველის „სუსა“ ის ორი ახალი ფილმი იყო, რომლებმაც დისტრიბუტორების განსაკუთრებული ყურადღება მიიპყრო. „სუსა“, გიორგი

მრეველიშვილის 10-ნუთიან დოკუმენტურ ფილმთან „ანარეკლთან“ ერთად, ფესტივალის არამთავარ საკონკურსო ნუსხაშიც შედიოდა.

ბერლინალეს მთავარ საკონკურსო პროგრამაში წელსაც არც ერთი ქართული ფილმი არ მოხვდა. სულ ამ პროგრამაში ფესტივალის ისტორიის მანძილზე ოთხი ქართული ფილმი მონაწილეობდა, 2002 წელს კი ოთარ იოსელიანის საფრანგეთში გადაღებულმა „ორშაბათის დილამ“ „ვერცხლის დათვი“ მოიპოვა.

ბოლო პერიოდში ბერლინის ფესტივალს ბევრი აკრიტიკებს იმის გამო, რომ აქ ფილმის მხატვრულ ღირებულებას ნაკლები ყურადღება ეთმობა და ძირითადი აქცენტი თემატიკაზეა. თუ სოციალურ პრობლემებზე ან უმცირესობებზე გადაიღებ ფილმს, რეჟისორის პროფესიონალიზმისა და ფილმის ხარისხის მიუხედავად, წარმატების შანსი იზრდება. რაც უფრო პოლიტიკურად მძაფრია ფილმი, მით მეტ ჯილდოს იმსახურებს.

„ბერლინალეს მაცურებელი სპეციფიკურია: მისთვის მთავარია ახლის შეგრ-

თარი ფილმები ფესტივალზე წარადგინონ და პრიზებიც კი დაიმსახურონ:

„თუ ცოტა მეტი ორგანიზება და მონდომება იქნება და იქ არსებულ კლიშეებს გაითვალისწინებენ, ქართულ ფილმებს ადვილად შეეძლება ამ კონკურსში მოხვედრა“, – ამბობს გვახარია.

პრესტიჟული კინოფესტივალის საკონკურსო პროგრამაში მოხვედრა ქართული კინოს კრიზისიდან გამოყვანის გარანტი ნამდვილად არის. თუმცა, პროცესი ურთიერთგადაჯახებულია და, ვიდრე ქართულ კინოინდუსტრიაში სისტემური ძვრები არ მოხდება, ეს ნატვრა ისევ ნატვრის ხეზე ჩამოკიდებული დარჩება.

„ვერ ვხედავ ვერანაირ პერსპექტივას, ვიდრე არ დაიწყება მუშაობა თუნდაც კინოგანათლებაზე. უნდა აღდგეს სახელოსნოები, სადაც უნდა ასწავლონ საუკეთესო რეჟისორებმა. ამაში ფული არ უნდა დაგვენანოს, მხოლოდ ასე თუ მოვახერხებთ განვითარებას“, – ამბობს გვახარია.

„ჩვენთან არ არსებობენ სადისტრიბუციო კომპანიები, რომლებიც ფილმების გაყიდვაზე იზრუნებენ, რაც ქართულ ფილმებს საერთაშორისო აღიარების მოპოვებაში ხელს უშლის“, – დასძენს ანა ძიაშვილა.

რეჟისორებს ხშირად თავადვე უწევთ მოლაპარაკებების წარმოება დაფინანსების მოსაპოვებლად. ასე მოხდა გიორგი მრეველიშვილის შემთხვევაშიც: მან თავისი ფილმი ბერლინალეს შესარჩევ კონკურსზე Berlin Today Awards-ზე გასულ წელს თვითონ გააგზავნა, ფილმი 250 კანდიდატიდან 15 საუკეთესოში მოხვდა და დაფინანსებაც მოიპოვა. წელს კი ის უკვე Talant Campus-ის პროგრამაში 5 საკონკურსო ფილმს შორისაა – ორიგინალური იდეისთვის.

საინტერესო იდეა ძალიან მნიშვნელოვანია, ისევე როგორც განათლება და პროფესიული უნარ-ჩვევები. თუმცა, როცა ფილმის საერთაშორისო ბაზარზე გატანაზე საუბარი, ალბათ მოცემული კონიუნქტურის და კინოენის გათვალისწინებაცაა საჭირო. ქართველი რეჟისორების უმეტესობა კი ჯერ-ჯერობით ფილმებს მაინც ისევ თბილისულ „მაგარ ტიპებზე“ (ძირითადად ნარკომანებზე), ბანალურ თბილისურ Love Story-ებზე, ან ვითომ სასაცილო ისტორიებზე იღებს და ფიქრობს, რომ თუ რამდენიმე კვირის მანძილზე კინოთეატრებში მათ სუენსებს გაყიდვების კარგი მაჩვენებელი ჰქონდა – ე.ი. „ყველაფერი კარგად იქნება“. **□**

■ ნატვრის ხეს სიმბოლური დატვირთვა ჰქონდა: მსოფლიოს ამავე სახელწოდების ქართული კინოს კლასიკით შევახსენეთ თავი, და თან საკუთარი ნატვრებიც გავაცანით.

წლებიანდელმა საკონკურსო პროგრამამ კინოკრიტიკოს გოგი გვახარიაზე იმდენად ცუდი შთაბეჭდილება დატოვა, რომ ვერ ხვდება, ასეთი დაბალი კონკურენციის პირობებში, რატომ არ შეიძლებოდა მთავარ კონკურსში ქართული ფილმებიც შეეტანათ:

„გაუგებარია, რა კრიტერიუმებით მოხდა ფილმების შერჩევა. რატომ არ შეიძლებოდა ამ კონკურსზე მოხვედრილიყო, მაგალითად, „ქუჩის დღეები“. ეს ფილმი ნანახი არ მაქვს, მაგრამ არ მგონია, იქ წარმოდგენილ ფილმებზე ცუდი ყოფილიყო“, – ამბობს გვახარია.

ძნება, განსხვავებულობა, ეგზოტიკა... ფილმის პოლიტიკური დატვირთვა გაცილებით მნიშვნელოვანია, ვიდრე მხატვრული ღირებულება“, – აღნიშნავს გოგი გვახარია.

პოლიტიკური კორექტულობა ბერლინალეზე განსაკუთრებით თვალში საცემი ბოლო ათწლეულში გახდა. ტრადიცია არც წელს დარღვეულა: „ოქროს დათვი“ თურქულმა, არაფრით გამორჩეულმა ფილმმა აიღო, სწორედ მაშინ, როდესაც თურქეთი ასე მონდომებულია, ევროკავშირს შეუერთდეს. საუკეთესო რეჟისორად კი არასრულწლოვანის გაუპატიურებაში ბრალდებული, პატიმარი რეჟისორი, რომან პოლანსკი დაასახელეს – მიუხედავად იმისა, რომ ეს ფილმი მის საუკეთესო ნამუშევრებში ვერ შევა.

როდესაც კინოფესტივალი საქველმოქმედო აქციას ემსგავსება, და ხელოვნება მეორე პლანზე გადადის, არაა გასაკვირი, ამან ბევრი კინომოყვარული გააღიზიანოს. თუმცა ეს ტენდენცია შანსს აძლევს ნაკლებად განვითარებული კინოინდუსტრიის ქვეყნებს, საკუ-

ქართული ოპოზიციის იდეოლოგიური სისუსტეები

საქართველოს ხელისუფლების მკვეთრად მემარჯვენე, ნაციონალისტური პოლიტიკა და არსებული ოპოზიციის იდეოლოგიური სისუსტე აჩენს შესაძლებლობას, რომ ძლიერმა მემარცხენე პარტიამ საქართველოში პოლიტიკას მეტი შინაარსი შესძინოს.

გიორგი ცხადაია

როგორც შარშანდელმა მიტინგებმა და სატელევიზიო გამოსვლებმა გვაჩვენა, ხელისუფლებასთან ბრძოლაში ოპოზიციის მთავარი იარაღი ე.წ. ტრადიციული ღირებულებებია („ეროვნული სული“, „მართლმადიდებელი ეკლესიის დაცვა“). როგორც ჩანს, ამომრჩეველთა უმრავლესობისთვის, ანუ მოსახლეობის საშუალო და ქვედა ფენებისთვის, მსგავსი თემები უფრო აქტუალურია, ვიდრე სოციალურ და ეკონომიკურ პოლიტიკაზე საუბარი. ამის მიზეზი ალბათ ის არის, რომ ყველა ხედავს პრობლემის – ეკონომიკური სიდუხჭირის გამოსწორების სირთულეს.

ქართველ ამომრჩეველს ზედმეტი ილუზიები მაშინაც კი არ ჰქონია, როდესაც 2008 წლის იანვარში მილიარდერი ბადრი პატარკაციშვილი საპრეზიდენტო არჩევნებში იყრიდა კენჭს. მიუხედავად გულუხვი დაპირებებისა, მან მხოლოდ ხმების 7%-ის აღება მოახერხა. პატარკაციშვილის რიტორიკამ, რომელიც მოსახლეობას სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესებას ჰპირდებოდა, ვერ გაჭრა. ქართველ ამომრჩეველს გააზრებული აქვს პრობლემის სირთულე და ნაჩქარევ გადაწყვეტილებებს არ იღებს.

ამომრჩეველის ნიჰილისტურ დამოკიდებულებას სოციალური და ეკონომიკური პრობლემების სწრაფი გადაჭრის მიმართ, ოპოზიცია საკუთარი მიზნებისთვის იყენებს. საქართველოს დამოუკიდებლობის თითქმის ოცნლიანი ისტორიის მანძილზე ეკონომიკური კეთილდღეობის რადიკალური ზრდა არ ყოფილა, არც სოციალური უთანასწორობა შემცირებულა იმ ხარისხით, რომ ამ მხრივ გადადგმულ წარმატებულ ნაბიჯებზე ვისაუბროთ. შესაბამისად, მოლოდინი ამ კუთხით სიტუაციის რადიკალურად გაუმჯობესებისა თითქმის არ არსებობს.

ოპოზიციურ პარტიებს ისეთ პოლი-

ფოტო: ანა ბერიძე

შალვა ნათელაშვილი

ტიკურ სივრცეში უნებთ მოღვაწეობა, სადაც მთავარი პოლიტიკური პრობლემები ჯერ კიდევ ნაციონალური და ეროვნული საკითხების გადაჭრას უკავშირდება. ოპოზიცია „ეროვნულობის“ და „ქართველობის“ საკუთარ გაგებას უპირისპირებს ხელისუფლების შესაბამის კატეგორიებს. ამგვარი მიდგომის პრაგმატულობა დაადასტურა გიორგი გაჩეჩილაძის, იგივე უცნობის გადაცემამ „საკანი №N5“, სადაც ძირითადი აქცენტი სწორედ ეროვნულობის ტრადიციული გაგების აღდგენასა და ხელისუფლების წევრების მიერ ძალის გადაშეცემაზე ან კანონის დარღვევებზე კეთდებოდა, რაც, გარკვეულწილად, სოციალური პრობლემაა, მაგრამ ამაზე შორს ოპოზიციის რიტორიკა არ წასულა.

პოლიტიკური დებატები ჯერჯერობით არ წარმართულა იმ მიმართულებით, რომ საქართველოს მოსახლეობის არსებითი პრობლემების გადაჭრას შეხებოდა. შეიძლება აღნიშნული პოლიტიკური უუნარობის რამდენიმე ძირითადი მიზეზი ჩამოინეროს, თუმცა ძნელი სათქმელია, მათ შორის რომელია გადა-

არ უნდა ერეოდეს ბაზარში, არ უნდა ამახინჯებდეს მას გადასახადებითა და აქტიური სოციალური პოლიტიკით. აქედან გამომდინარე, ერთ იდეოლოგიურ პლატფორმაზე მყოფ პარტიებს შორის ამ მიმართულებით დებატები ნაკლებად მოსალოდნელია. შესაბამისად, ისინი ირჩევენ თემებს, რომლებზეც მათ ამომრჩევლებს განსხვავებული მოსაზრებები აქვთ. ფართო მასების მობილიზაციის დროს კი ძირითად აქცენტს აკეთებენ „ეროვნულობის“, „საწმენულების“ და „პოლიტიკური რეპრესიების“ თემებზე. ეს უკანასკნელიც ხომ, ძირითადად, ელიტურ ჯგუფებს შორის დაპირისპირების პროცესში, არაკანონიერი და კრიმინალური მეთოდების გამოყენებას გულისხმობს. იქმნება ისეთი შთაბეჭდილება, რომ პოლიტიკური ბრძოლის ამ სიბრტყეზე სახელისუფლებო და ოპოზიციური პარტიები გავლენის გადანაწილებისთვის იბრძვიან და არა განსხვავებული ეკონომიკური ან სოციალური პროგრამების განხორციელების შესაძლებლობისთვის.

ამას გარდა, ოპოზიციურ ჯგუფებს

საძლებლობა, რომლებიც განსაკუთრებულ მომზადებას არ საჭიროებს?

ამ მსჯელობის დროს, ლამის გამოგვრჩა, რომ ოპოზიციაში, მემარჯვენე პარტიების გარდა, მემარცხენე პარტიებიც არიან. მაგალითად, მათ შორის ყველაზე მკვეთრად გამოხატული მემარცხენე პლატფორმის მქონე „ლეიბორისტული პარტია“, რომელიც გამოირჩეოდა, მაგალითად, ისეთი პოპულარული ინიციატივებით, როგორცაა დენის გადასახადების შემცირება. „ლეიბორისტული პარტის“ იმიჯზე, შესაძლოა, უარყოფითად მოქმედებს მათ გამოსვლებში ისევე და ისევე კონსერვატორული რიტორიკის ელემენტები. მიუხედავად ამისა, სოციალური რიტორიკის ხარჯზე, 2003 წლის არჩევნებზე მათ დამტკიცეს, რომ სოლიდური ამომრჩეველი ჰყავდათ. ლეიბორისტების მთავარი პრობლემა ალბათ მაინც ის არის, რომ სოციალური და ეკონომიკური რეფორმების ქადაგება უბრალო პოპულიზმად რომ არ იქცეს, მათი განხორციელების რეალური რესურსების ფლობა საჭირო. „ლეიბორისტულ პარტიას“ მსგავსი

■ დღევანდელი პოლიტიკური ვითარების კრიტიკის დროს სულ უფრო მეტად ჩნდება იმის სურვილი, რომ პოლიტიკურ ასპარეზზე ძლიერი მემარცხენე პარტია ვიხილოთ. მთავარი დაბრკოლებები კი, საბოლოო ჯამში, უფრო პოლიტიკური ნების არქონას უკავშირდება.

მწყვეტი. მიუხედავად ამისა, მიზეზების ჩამოთვლა პრობლემის გადაჭრის გზების ძიებაში სასარგებლო იქნებოდა.

პირველი მიზეზი, რის გამოც, ოპოზიცია არ ცდილობს ხელისუფლებასთან შევიდეს სოციალურ და ეკონომიკურ საკითხებზე პოლემიკაში, ის არის, რომ მათ და „ნაციონალურ მოძრაობას“ თითქმის საერთო იდეოლოგიური პოზიცია აქვთ.

ხელისუფლება, ისევე როგორც „რესპუბლიკელები“, „ახალი მემარჯვენეები“, ლევან გაჩეჩილაძის პარტია და სხვები, მემარჯვენე პარტიებია, რომელთა ეკონომიკური პროგრამები, ძირითადად, საბაზრო ეკონომიკისადმი ისეთივე დაპირებულებას გულისხმობს, როგორიც სახელისუფლებო პარტიას აქვს; უფრო მეტიც, აღნიშნული ოპოზიციური პარტიები უპირველესად წარმოადგენენ იმ ფენის ინტერესებს, რომლებიც დედაქალაქის ელიტურ ბიზნეს წრეებს და მოსახლეობის ზედა ფენას მოიცავს. საბაზრო ეკონომიკისადმი ამგვარი მიდგომა კი ერთმნიშვნელოვანია: სახელმწიფო

რთული პრობლემები ექმნებათ ძლიერი ექსპერტული ცოდნის მობილიზაციის მხრივაც. არსებით ეკონომიკურ და სოციალურ საკითხებზე განსხვავებული ხედვები, ბუნებრივია, გულისხმობს შესაბამისი დადრავის ექსპერტების ყოლასაც, რის ნაკლებობასაც განიცდის ქართული პოლიტიკური სპექტრი.

სოციალური და ეკონომიკური სტრატეგიების შედგენისას აქცენტები, ძირითადად, ერთსა და იმავე, გაცვეთილ თემებზე კეთდება და ინოვაციური მიდგომების ადგილი თითქმის არ არის. ეს პრობლემა მჭიდროდ არის დაკავშირებული ქართული სოციალური მეცნიერებების დღევანდელ მდგომარეობასთან, მაგრამ ამ შემთხვევაში, ოპოზიცია არანაირ განსაკუთრებულ ძალისხმევას არ იჩენს იმისათვის, რომ ამ მიმართულებით საკუთარი ორგანიზაციული რესურსები გააძლიეროს. ძნელია იმის თქმა, თუ რა არის ამის მიზეზი: იდეოლოგიური ერთიანობა ხელისუფლების ეკონომიკურ პოლიტიკასთან, თუ ისეთი თემებით ეფექტურად აპელირების შე-

რესურსები არ გააჩნია, და ალბათ სწორედ ამით შეიძლება ავსხნათ ის, რომ ხელისუფლებაში მოსვლის პრეტენზია მათ თითქმის არასდროს ჰქონიათ, რადგან ყველა გადაწყვეტ მომენტში უკან დაიხიეს.

დღევანდელი პოლიტიკური ვითარების კრიტიკის დროს სულ უფრო მეტად ჩნდება იმის სურვილი, რომ პოლიტიკურ ასპარეზზე ძლიერი მემარცხენე პარტია ვიხილოთ. მთავარი დაბრკოლებები კი, საბოლოო ჯამში, უფრო პოლიტიკური ნების არქონას უკავშირდება, ვიდრე რესურსების ნაკლებობას. ამ უკანასკნელი ფაქტორის უარყოფა შეუძლებელია, მაგრამ მისი გამოსწორების ცდა შეიძლება. პოლიტიკური პროცესი უფრო ჯანსაღი გახდება, პოლიტიკური ბრძოლა კი მეტად ინკლუზიური (მოსახლეობის სხვადასხვა ფენას საკუთარი თავის გამოხატვის მეტ შესაძლებლობას მისცემს), მემარჯვენე ეკონომიკურ პოლიტიკას მყარი ალტერნატივა გამოუჩნდება და პრობლემების გადაჭრის გზებზე მუშაობაც აზრს შეიძენს. ■

კარლ ფონ კლაუსევიცის „ომის შესახებ“

„ომის შესახებ“ ისეთი ნიგნია, რომელზეც ბევრს საუბრობენ და იშვიათად კითხულობენ. მისი ლეიტმოტივი და ყველაზე წინააღმდეგობრივი მოსაზრება იმაში მდგომარეობს, რომ ომი პოლიტიკის გაგრძელება და მისი ნამდვილი ინსტრუმენტი.

ლევან ცუცქერიძე, საერთაშორისო ურთიერთობების ასოციაცია

(Vom Kriege, პირველი გამოცემა -1832)

რამდენი ნიგნი უნდა ნაიკითხო ისე, რომ თავად არ მოგიხდეს ნიგნის დაწერაო, – ერთმა კარგმა მასწავლებელმა თქვა. მართლაც ძალიან მინდა ნიგნის დაწერა, მაგრამ სამწუხაროდ, ჯერჯერობით ვერც დრო მოვხაზე ამის საცდელად და ვერც რესურსები. სამაგიეროდ, ნიგნების შესახებ შემიძლია ვწერო, მით უმეტეს, ამაში არც ჩემი ამჟამინდელი საქმიანობა მზღუდავს. ამიტომაც, გადავწყვიტე პერიოდულად მიმოვიხილო ის ნიგნები და ხანდახან ის მნიშვნელოვანი, საინტერესო სამეცნიერო პუბლიკაციები, რასაც ჩემი პროფესიული საქმიანობისას ვიყენებ.

ჩემი საქმიანობა ზოგადად პოლიტიკის ანალიზი და პოლიტიკის რჩევაა; უფრო კონკრეტულად – უსაფრთხოების პოლიტიკის კვლევა, საუკიდურად კი სტრატეგიული კვლევები, ანუ შეიარაღებული ძალებისა და პოლიტიკის ურთიერთმიმართება, შეიარაღებული ძალების სამსახურ პოლიტიკის საქმეში. სწორედ ამ თემებს შეეხება ის ლიტერატურა, რომლის განხილვასაც პერიოდულად ვაპირებ.

ნიგნების მიმოხილვის სერიას, რომელსაც ახლა ვიწყებ, რამდენიმე მიზანი აქვს: პოპულარიზაცია გაეუნო პროფესიული ლიტერატურის კითხვას დაინტერესებულ საზოგადოებაში და დავეხმარო მას ამ დიდ და ვრცელ სამყაროში უკეთესად ორიენტაციაში. თანამედროვე პერიოდის ერთ-ერთი თავისებურება ხომ ისიც არის, რომ დღეს ინფორმაციის ნაკლებობა კი არა, მისი სიჭარბეა. გლობალიზაციამ, საზღვრების შედარებით გახსნამ და კომუნიკაციის გაადვილებამ ჩვენთვის უამრავი მასალა გახადა ხელმისაწვდომი. როგორც უილიამ არქინმა ერთხელ თქვა, ჩვენ „უპატრონო ბიბლიოთეკების“ სამყაროში ვცხოვრობთ, სადაც უამრავი რამა ხელმისაწვდომი, მაგრამ ხშირად არ ვიცით, რა სად მდებარეობს. მეორე მიზანი იმ სტუდენტების მხარდაჭერაა, რომლებსაც კითხვა არ ეზარებათ და რჩევა სჭირდებათ. მესამე მიზანი კი ზოგადად ნიგნების მიმოხილვის თემის პოპულარიზაციაა, შესაძლოა – პროფესიული ლიტერატურის თარგმანისაც.

ყველა მიმოხილვა სუბიექტურია და ყოველისმომცველი ვერ იქნება. ამა თუ იმ ნაშრომის მიმოხილვაც, რასაც დავწერ, ალბათ მხოლოდ იმ საკითხებს ასახავს, რამაც ჩემი ყურადღება მიიქცია, მეხსიერებაში ჩამრჩა, და მივიჩნევი, რომ მოცემულ გარემოში ჩემი წარმოსახვითი მკითხველისთვის მნიშვნელოვანია.

ჩემი პირველი მიმოხილვა კლაუსევიცის „ომის შესახებ“ იქნება.

„ომის შესახებ“ ისეთი ნიგნია, რომელზეც ბევრს საუბრობენ და იშვიათად კითხულობენ. მისი ლეიტმოტივი და ზოგიერთისათვის ყველაზე წინააღმდეგობრივი მოსაზრება იმაში მდგომარეობს, რომ „ომი პოლიტიკის გაგრძელებაა სხვა საშუალებებით... არა იზოლირებული აქტი, არამედ მისი ნამდვილი ინსტრუმენტი“. თუკი მართლაც ასეა, მაშინ ომი ისეთივე და იმდენადვე ლეგიტიმური მოქმედებაა, როგორც და რამდენადაც თავად პოლიტიკა ლეგიტიმური. მეტიც, პოლიტიკა განსაზღვრავს ომის ფორმასა და შინაარსს. როგორცაა პოლიტიკა, ისეთია ომი. იგი არ იწყება იქ, სადაც პოლიტიკა და დიპლომატია მთავრდება; პირიქით, კლაუსევიცის

მტკიცებით, იგი მხოლოდ და მხოლოდ ერთი არჩევანია პოლიტიკურ არჩევანთა გამაში და, ამასთანავე, არავითარ შემთხვევაში უკანასკნელი – არსებობს არჩევანები, რომლებიც ომზე უარესია. ამ არგუმენტის კარგი ნიმუშია დებატები იმის თაობაზე, უმჯობესი იქნებოდა თუ არა ჰიტლერის წინააღმდეგ პრევენციული ომი. მართალია, ასეთ ომში მისი წამომწყები ყოველთვის რისკავს, რომ „მილიტარისტისა“ და „აგრესორის“ სტატუსს დაიმსახურებს, მაგრამ, ამ შემთხვევაში, „თავშეკავება“ მსოფლიოს 6 000 000 დაღუპულ ადამიანად და ტოტალური ბირთვული ომის საფრთხედ დაუფდა.

მას შემდეგ, რაც ადამ სმიტმა „სახელმწიფოთა სიმდიდრე“ დაწერა, გაჩნდა იმედი, რომ ადამიანები კონფლიქტებს პრაგმატულად მოაგვარებდნენ; რომ გამოჩნდა გზა, რომელიც დისპუტების სამხედრო მეთოდით გადაწყვეტას კომერციულით შეცვლიდა. თუმცა, ეს მოლოდინი მცდარი აღმოჩნდა. ადამიანები მზად არიან, დაღვარონ სისხლი ერთი შეხედვით ისეთი არაპრაგმატული მიზნებისათვის, როგორცაა ღირსება, პატივი, ეროვნული სიამაყე და სხვა. სწორედ ამიტომ, კლაუსევიცი ომის საზოგადო მიზეზად სწორედ ადამიანთა და სახელმწიფოთა ბუნებრივ (და ლოგიკურ) „არარაციონალიზმს“ და შეზღუდულ ცოდნასა და ინფორმაციას მიიჩნევს. ამასთან, იგი ნაკლებ მნიშვნელობას ანიჭებს საზოგადოებების თუ ლიდერების განწყობებს. „ომები იწყება არა მტრული ემოციების, არამედ მტრული ინტერესების გამო“, – წერს იგი.

ბრძოლა და შეტაკება კომერციული ტრანზაქციის მსგავსია. „ომის მიზანია, ვაიძულოთ მოწინააღმდეგე, დაჰყვეს ჩვენ ნებას“, – ომის პროცესი რესურსების ხარჯვა და რესურსების მოპოვებაა, ვიდრე რომელიმე მხარე არ მივა იმ მდგომარეობამდე, როდესაც მისი ხარჯი გადაჭარბებს სარგებელს/პოლიტიკურ ამოცანას. სწორედ ეს თემაა ამ ნიგნის ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი წვლილი სამხედრო და პოლიტიკურ აზრში. შეკითხვა: „რამდენს გავიღებთ მოცემული პოლიტიკური მიზნისათვის“ საგულისხმოა ნებისმიერი საზოგადოებისათვის, ნებისმიერ დროს.

ეს არის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი რამ, რაც პოლიტიკის გადასაწყვეტია. აქედანაა კლაუსევიცის მოწოდება პოლიტიკის სამხედრო საქმეზე დომინირებისათვის. პოლიტიკის კონტროლი ომზე არის პოლიტიკის დილემა და პოლიტიკოსის ამოცანა.

ომს საკუთარი ლოგიკა აქვს. პოლიტიკისა და ომის ლოგიკის შეთავსება ხშირად რთული საქმეა. ომის მიზეზები არარაციონალურია, მაგრამ არც სტრატეგიაა სრულად რაციონალური. დანერგილი მაქსიმუმისა თუ დოქტრინების მოყვარულთა იმედგასაცრუებლად, „ომის შესახებ“ სტრატეგიასა და სამხედრო პოლიტიკას არა ჭადრაკის, არამედ ბანქოს თამაშს უფრო ადარებს. სამხედრო პოლიტიკა და სტრატეგია რისკით მანიპულირებაა, და არა მწყობრი მოქმედებათა სისტემა. ჩვენ არა მარტო ის არ ვიცით, თუ რა რესურსი აქვს ჩვენ მონინალმდევს, არამედ არც ის, თუ რა რესურსი გვაქვს თავად ჩვენ, რადგანაც მხოლოდ ჩვენ ხელთ არსებულ ბანქოს ქალაქებს ვხედავთ და არ ვიცით, რამდენად სასარგებლოა იგი მეტოქის რესურსებთან

არის ომის სირთულე, სადაც აუცილებელია ომის პოლიტიკური კონტროლი, მაგრამ პოლიტიკაც იძულებულია, მხარი აუბას ომისგან ფორმირებულ ახალ გარემოს.

ამ წიგნის მნიშვნელოვანი დანატოვარია ომების კლასიფიკაცია, სადაც კლაუსევიცი რამდენიმე საინტერესო განსაზღვრებას გვთავაზობს. „უპირველეს ყოვლისა, ესაა „აბსოლუტური“ და „შეზღუდული“ ომები. სწორედ იძულებასა და განადგურებას შორის არის ის მნიშვნელოვანი განსხვავებები, რასაც „ომის შესახებ“ ზედმიწევნით კარგად აღწერს. „შეზღუდული ომი“, „აბსოლუტური ომისაგან“ განსხვავებით, მიზნად არ ისახავს მონინალმდევის, როგორც პოლიტიკური სუბიექტის, განადგურებას, მის ნაშლას პოლიტიკური რუკიდან. შეზღუდული ომის ამოცანა მონინალმდევის იძულებაა, და არა მისი განადგურება. „თემცალა, ომის ბუნების ნაწილი ესკალაციაა“, – წერს კლაუსევიცი. და ვინაიდან მცირე ომს, შესაძლოა, დიდი ომი მოჰყვეს, აბსოლუტური, ნამდვილი ომისათვის მზადყოფნა არის სახელმწიფოს აუცილებელი

ტაქტიკური მნიშვნელობა აქვთ, შესაძლოა, სინამდვილეში დიდი პოლიტიკური წონა ჰქონდეთ (გერმანიის თავდასხმა ნეიტრალურ ბელგიაზე გერმანულ სამხედროთათვის ოპერაციული გადაწყვეტილება იყო, ამერიკელი და ბრიტანელი პოლიტიკოსებისათვის კი ომში ჩართვის მთავარი პოლიტიკური მიზეზი).

ყველაფერს თავისი სასრული აქვს. ასეა ომიც, რომელიც აუცილებლად უნდა დასრულდეს რომელიმე მხარის გამარჯვებით. მაგრამ მნიშვნელოვანია ლიდერებმა იცოდნენ, თუ სად „მოიპოვება“ წარმატება – აქაც, პოლიტიკური გარემო განსაზღვრავს „გამარჯვების მდებარეობას“. სამი რამ განაპირობებს გამარჯვებას: მონინალმდევის ძალების განადგურება, ტერიტორიის ოკუპირება და ნინალმდევობის ნების გატყევა. ეს უკანასკნელი ამ მხრივ უმთავრესია – შედარებით ადვილია ახალი არმიის შეკრება, პარტიზანული ომის გაგრძელება და ახალი მოკავშირეების შექმნა, მაგრამ ბევრად რთულია გატყეხილი მორალის აღდგენა. სწორედ ამიტომ, მნიშვნელოვანია, თუ რა ინვესტს ამ უკანასკნელს, სად არის მონინალმდევის „მიზიდულობის ცენტრი“. ასეთი სახელმწიფოთა ნინალმდევ ომში დედაქალაქის ოკუპაციაა, ალიანსის შემთხვევაში მათი ინტერესთა ერთობლიობა, აჯანყებებში კი – ლიდერები. სწორედ აქ გამოდის წინა პლანზე წიგნის ის უმნიშვნელოვანესი პოსტულატი, რომ ომი არა „განყენებული აქტია“, არამედ „ნამდვილი პოლიტიკური ინსტრუმენტი“. შესაბამისად, სტრატეგია ომშიც კი შეუძლებელია იყოს მხოლოდ სამხედრო. არსებობს პოლიტიკური ამოცანები, რომელთა გადაჭრაც შეუძლებელია მხოლოდ სამხედრო ძალით.

ზოგადად, „ომის შესახებ“ რთული და შრომატევადი საკითხავია. მის კრიტიკოსებს ბევრი საინტერესო არგუმენტი აქვთ. მაგრამ ამ წიგნში ის თემებია განხილული, რის გარშემოც ტრიალებს თანამედროვე სამხედრო აზრი და დებატები სამხედრო პოლიტიკაზე. „შეიძლება თუ არა კლაუსევიცის ნაკითხვა დაგვეხმაროს ურაცში?“ სტატიებს მსგავსი სათაურებით მრავლად შეხვდებით დასავლურ პრესასა და სამხედრო აღმანახებში. „შეუძლებელია, ისტორიამ აგვისსნას თეორია, რადგანაც მრავალნაირი ისტორია არსებობს, თეორიამ უნდა აგვისსნას ისტორია“, – ამტკიცებდა კლაუსევიცი. ამ მხრივ, მისი სოციალური თეორია ომის ბუნების თაობაზე აუცილებელი საკითხავია როგორც უსაფრთხოების სტრატეგიებისათვის, ასევე იმ საჯარო მოხელეებისათვის, რომელნიც ქვეყნის სამხედრო პოლიტიკის ფორმირებაში მონაწილეობენ.

„ომს მართავს ზიზლი და ძალადობა, შანსი და შესაძლებლობა და სუბორდინაცია, რაც ომის „პარადოქსულ სამებაში“ ერთიანდება“, – წერს კლაუსევიცი.

შედარებით. ამიტომაც, „გაჭრის თუ არა ჩვენი კოზირი“ დიდწილად შესაძლებლობა-სა და ალბათობაზეა დამოკიდებული, რასაც ჩვენ ვერ ვაკონტროლებთ – შესაძლებლობის გამოყენება მხედართმთავრის შანსია. ამასთანავე, საზოგადოებები არ არიან თანასწორნი ომისა და პოლიტიკის საქმეში. „შემოქმედებითი უნარი“ და „თავისუფალი სული“ ყველაზე მნიშვნელოვანი თვისებებია სამხედრო ლიდერისთვის. შესაბამისად, მხოლოდ მაღალგანვითარებულ საზოგადოებებს შეუძლიათ ჰყავდეთ სამხედრო გენიოსები (ნაპოლეონი), მაშინ როდესაც ბარბაროსებს შეუძლიათ ჰყავდეთ მხოლოდ მამაცი ემომრები (სპარტაკი).

„ომს მართავს ზიზლი და ძალადობა (ადამიანები ბრძოლის ველზე), შანსი და შესაძლებლობა (სამხედრო ხელმძღვანელობა), და სუბორდინაცია (პოლიტიკა), რაც ომის „პარადოქსულ სამებაში“ ერთიანდება. სწორედ აღნიშნული განაპირობებს, ერთი მხრივ, ომის სირთულეს და, მეორე მხრივ, ომში წარმატებას“, – წერს კლაუსევიცი. რთულია ერთი მიზნისაკენ შეწყობილად იარონ დალილიმა და გაბრაზებულმა მებრძოლებმა, გაურკვევლობაში მოქმედმა მხედართმთავარმა და დედაქალაქში დაბინავებულმა დიპლომატებმა. სწორედ ეს

წინდახედულობა, მისი მოვალეობა. ეს კი იმას ნიშნავს, რომ ნებისმიერი ომი ძალების სრული მობილიზაციით უნდა წარმოებდეს. ესაა მოსაზრება, რომელსაც ზოგიერთი სპეციალისტი სახიფათოდ მიიჩნევს.

სეკუტური კლაუსევიცი სტრატეგიის ტრადიციული გაგების მიმართაც. კარგი სტრატეგიის დაწერა ადვილია, რადგან მისი ძირითადი ელემენტები ყველასათვის ნაცნობია. მთავარი სირთულე კარგი იდეების კარგად რეალიზაციაა. „ომში ყველაფერი მარტივია, – ამბობს იგი, – მაგრამ ყველაზე მარტივი გადანყვეტილებების განხორციელება კი უკიდურეს სირთულეებთანაა დაკავშირებული – სწორედ ამიტომ, ჩვენ გვჭირდება მტკიცე და არა აუცილებლად დიდი გონების ხელმძღვანელები“. შესაბამისად, გადამწყვეტი მნიშვნელობა ომში მორალურ და ადამიანურ ფაქტორებს, სამხედრო ლიდერების მზადყოფნას ენიჭება.

განსხვავებით გავრცელებული მოსაზრებისა, რომ ომებს იწყებენ და ამთავრებენ პოლიტიკოსები, მაგრამ მართავენ სამხედროები, კლაუსევიცი ომში ყველა დონეზე პოლიტიკის პრიმატზე საუბრობს. „ომში ყველაფერი პოლიტიკურია“, მცირე გადანყვეტილებებს, რომელთაც შეიძლება სამხედროებისთვის მხოლოდ და მხოლოდ

რადიო „ნაცნობი“ გეკატეხებათ

კლუბში „ნაცნობი“

- ტრადიციული ქართული საზღარეულო
- სოცხალი მუსიკა

მისამართი: აბანოს ქ. N 3

WWW.LIBERALI.GE

